TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

1985

YILLIK RAPOR

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

ANONİM ŞİRKETİ

29 Nisan 1986 tarihli

HİSSEDARLAR GENEL KURULU'NA

sunulan

1985

Ellidördüncü Hesap Yılı Hakkında

BANKA MECLİSİNCE HAZIRLANAN
YILLIK FAALİYET RAPORU
DENETLEME KURULU RAPORU
BİLANÇO, KÂR VE ZARAR HESABI

ANKARA
1986

31.12.1985 TARİHİNDE

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

BANKA MECLİSİ

BAŞKAN	YAVUZ CANEVİ
ÜYELER	NEVZAT ALPTÜRK VASFİ GÜRSU FAHİR TİGREL HALİT ÜNAL EMİN ÂLİ YOLALAN MUHİTTİN YURDUKORU
DENETLEME KURULU ÜYELERİ	CAHİT AYDOĞAN SABRİ CERİT NECATİ GÜVEN HİLMİ OKÇU
YÖNETİM KOMİTESİ	
BAŞKAN	YAVUZ CANEVİ
BAŞKAN YARDIMCILARI	RUHİ HASESKİ İBRAHİM KURT ZEKERİYA YILDIRIM

GÜNDEM

1. Banka Meclisi ve Denetleme Kurulu'nun 1985 Hesap Yılına ait raporlarının okunması ve görüşülmesi; Bilanço ve Kâr ve Zarar Hesabının onaylanması.

2. Kârın teklif gereğince dağıtılmasının karara bağlanması.

3. Banka Meclisi ve Denetleme Kurulu'nun ibrası.

4. Banka Meclisi'nde görev süreleri 30 Nisan 1986 tarihinde sona erecek iki üyelik için seçim yapılması.

5. Denetleme Kurulu'nda görev süreleri 30 Nisan 1986 tarihinde sona erecek iki üyelik için, (A) Sınıfı hissedarınca bir, (B-C) Sınıfı hissedarlarınca bir, üye seçimi.

Sayfa	İÇİNDEKİLER
	BİRİNCİ BÖLÜM
1	DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER
1	1.1983-1985 dönemi ekonomik genişlemesinin özellikleri
3	2.Sanayileşmiş ülkelerin finansman dengesizlikleri
5	3.Uluslararası sermaye piyasaları
6	4.Uluslararası sermaye piyasalarında liberalleşme ve yeni mali araçların gelişimi
7	5.Uluslararası kredi piyasaları
8	6.Uluslararası borç gelişmeleri
8	7.Gelişmekte olan ülkelerin finansman dengesizlikleri
9	8.1986 yılı beklentileri
	İKİNCİ BÖLÜM
11	TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER
12	1.Dünya konjonktürü ve Türk ekonomisi: Dış ve iç talep yönetimi
14	2.Sanayi kesiminin ekonominin dinamiğindeki rolü
14	3.1985 yılında sermaye birikimi
15	4.Ekonominin finansman dengeleri
16	5.1986 yılı beklentileri
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
17	KAMU MALİYESİ ve KİT'LER
17	1.Konsolide bütçe harcamaları
17	2.Vergi reformları ve konsolide bütçe gelirleri
19	3.Konsolide bütçe açığı
20	4.Kamu İktisadi Teşebbüsleri
	DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
23	FAİZ POLİTİKASI ve PARA KREDİ GELİŞMELERİ
23	1.Faiz politikası
25	2.Mevduat munzam karşılıkları sistemindeki yenilikler
26	3.1985 öncesinde parasal büyüklüklerdeki gelişmeler
27	4.1985 yılında para politikası
	BEŞİNCİ BÖLÜM
29	KAMBİYO ve DIŞ TİCARET REJİMLERİNDEKİ GELİŞMELER
29	1.Kambiyo rejimi
31	2.İhracat rejimi
33	3.İthalat rejimi
	ALTINCI BÖLÜM
35	KUR POLİTİKASI ve ÖDEMELER DENGESİ
35	1.Kur politikası
35	2.Dışticaret dengesi
38	3.Görünmeyen işlemler
41	4.Sermaye hareketleri
	YEDİNCİ BÖLÜM
43	DIŞ BORÇLAR
	SEKİZİNCİ BÖLÜM
45	1985 YILINDAKİ MALİ AKIMLARIN ANALİZİ
46	boş sayfa

Sayfa

DOKUZUNCU BÖLÜM

47 PERSONEL ve İDARİ İŞLER

47 1.Yönetim Komitesi
47 2.Banka Meclisi
47 3.Denetleme Kurulu
47 4.Kadro ve Personel Durumu
48 5.Bankalar Gözetimi
48 6.Eğitim Hizmetleri
49 7.Bilgi İşlem Faaliyetleri
49 8.Haberleşme Hizmetleri
50 9.Diğer faaliyetler

ONUNCU BÖLÜM

51 MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU

58 Denetleme Kurulu Raporu
60 Merkez Bankası Bilançosu
62 Merkez Bankası Kar ve Zarar Hesabı
64 MEVZUAT

İSTATİSTİK TABLOLARI

73 1. Cari fiyatlarla *Makro Denge* milyar Tl.
74 2. 1985 fiyatlarıyla *Makro Denge* milyar Tl.
75 3. 1985 fiyatlarıyla *Makro Denge* yıllık yüzde değişim
76 4. Cari fiyatlarla *Gayrisafi Milli Hasıla* milyar Tl.
76 5. 1985 fiyatlarıyla *Gayrisafi Milli Hasıla* milyar Tl.
77 6. Cari fiyatlarla *Sabit Sermaye Yatırımları* milyar Tl.
77 7. 1985 fiyatlarıyla *Sabit Sermaye Yatırımları* milyar Tl.
78 8. *Seçilmiş Sınai Mamuller Üretimi* bin ton
80 9. *Enerji Dengesi* milyon ton petrol karşılığı olarak
81 10. *Seçilmiş Tarım Ürünleri* bin ton
82 11. *Belediyelerce Verilen Ruhsatnamelere Göre Yeni İnşaat*
82 12. *Belediyelerce Verilen Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre Yeni İlave veya Kısmen Biten Yapılar*
83 13. *Ulaştırma Hizmetleri*
84 14. *Haberleşme Hizmetleri* bin adet
85 15. *İş İsteyenler ve Açık İşsizler*
85 16. *Sigortalı Ortalama Ücretlerin Gelişimi* Tl/gün
86 17. *Dış Ülkelere Gönderilen İşçiler* kişi/yıl
87 18. *Toplu İş Sözleşmeleri*
87 19. *Grevler ve Lokavtlar*
88 20. *Fiyat Endeksleri*
88 21. *Altın Fiyatları* Tl./adet, Tl./gram
89 22. Aylık *Fiyat Endeksleri*
89 23. Aylık*Altın Fiyatları* Tl/adet, Tl./gram
90 24. *Tarımsal Ürünlerin Destekleme Kararname Fiyatları* Tl./kg
91 25. *1984/1985 ve 1985/1986 Kampanya Dönemlerinde Kademeli Destekleme Fiyatı Uygulanan Ürünler* Tl./kg
92 26. *Konsolide Bütçe ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri* milyar Tl.
93 27. Mali yıl *Konsolide Bütçe Ödenekleri, Harcamaları ve Gelirleri* milyar Tl.
93 28. Kamu Borçları (İç Borçlar) milyar Tl.
94 29. *Kamu Girişimleri Hakkında Özet Bilgiler*

Sayfa

96 30. *Parasal Yetki Kurumları* milyon Tl.
97 31. *Merkez Bankası Kredileri* milyon Tl.
98 32. *Merkez Bankası'ndaki Mevduat* milyon Tl.
99 33. *Mevduat Bankaları* milyon Tl.
100 34. *Mevduat Bankalarındaki Mevduat* milyon Tl.
101 35. *Mevduat Bankaları Kredileri* milyon Tl.
102 36. *Kalkınma ve Yatırım Bankaları* milyon Tl.
103 37. *Kalkınma ve Yatırım Bankaları Kredileri* milyon Tl.
103 38. *Kredi Stoku* milyon Tl.
104 39. *Para Stoku* milyon Tl.
104 40. *İhraç Edilen Menkul Değerler* milyon Tl.
105 41. *Uluslararası Rezervler* milyon ABD doları
106 42. *Dış Ticaret*
106 43. *Dış Ticaret Endeksleri* 1973 = 100
107 44. *İhracatın Sektörel Dağılımı* milyon ABD doları
108 45. *İthalatın Sektörel Dağılımı* milyon ABD doları
109 46. *Ülkelere Göre İhracat ve İthalat* milyon ABD doları
110 47. *Yatırım, Tüketim ve Hammadde İthalatı* milyon ABD doları
110 48. *Kaynakların Çeşidine Göre İthalat* milyon ABD doları
111 boş sayfa
112 49. *Ödemeler Dengesi* milyon ABD doları
113 *Ödemeler Dengesindeki Bazı Kalemlerin Ayrıntıları* milyon ABD doları
114 50. Dönem sonu *Dış Borç Bakiyesi* milyon ABD doları
115 51. *Ticari Banka Kredileri* milyon ABD doları
115 52. Taahhüt bazında *Proje ve Program Kredileri* milyon ABD doları
116 53. *IMF'den Kullanım ve Ödemeler* milyon ÖÇH
116 54. *OECD "Pledge"leri ve Kullanımlar* milyon ABD doları
117 55. 31.12.1985 itibariyle *6224 Sayılı Kanun ve 30 Sayılı Karara Göre Faaliyet Gösteren Şirketlerin Sektörel Dağılımı*
117 56. *6224 Sayılı Kanun ve 30 Sayılı Karar Uyarınca Verilen Yabancı Sermaye İzinleri*
118 57. 31.12.1985 itibariyle *Sınıflarına Göre Fiili Personel Durumu*
119 58. *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Şube, Temsilcilik ve Büroları*
120 *1984-1985 Bilançolarının Karşılaştırılması*

Sayfa	GRAFİKLER ve AÇIKLAMALARI
1	Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya'nın *sınai üretim* endekslerinin yıllık yüzde değişimleri
2	Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya'nın *tüketici fiyatları* endekslerinin yıllık yüzde değişimleri
3	Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya'nın *dar para arzlarının (M1)*yıllık yüzde değişimleri
4	ABD'nin milyar dolar olarak *bütçe açığı, dışticaret dengesi ve yurtiçi tasarrufları*
5	Alman markı ve Japon yen'inin ABD dolarına karşı 1980 = 100 *reel kur* endeksleri
6	ABD, Almanya ve Japonya'da tüketici fiyatları endekslerine göre Hazine bonosu *reel faiz oranları*
7	Kuzey Amerika, Avrupa ve Japonya'nın *en geniş para arzlarının (M3)* yıllık yüzde değişimleri
10	Ortalama fiyat endeksi eğilim değerinin (TP) aylık yüzde değişimi
10	Ortalama fiyat endeksi eğilim değerinin (TP) yıllık yüzde değişimi
10	Ortalama fiyat endeksinin (P) yıllık yüzde değişimi
11	Türkiye, Kuzey Amerika ve Avrupa'nın *sınai üretim endekslerinin* yıllık yüzde değişimleri
13	*GSMH (DİE) ve iç talep (DPT)* türetilmiş aylık serilerinin yıllık yüzde değişimleri
13	Beklenen *reel faiz* (BRF) ile eşit ağırlıkla TI/$ ve TI/DM için sadece Türkiye'deki fiyatlara göre hesaplanan reel kurun yıllık yüzde değişimi
14	GSMH ve sanayi üretimi (DİE) yıllık verilerinden türetilmiş aylık serilerin yıllık yüzde değişimleri
15	Türkiye, imalat sanayii ürünleri ihraç eden ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerin reel GSMH büyüme hızları
17	Konsolide bütçe gelir ve harcamalarının GSMH içindeki yüzde payları
18	Dolaylı ve dolaysız vergiler ile diğer gelirlerin toplam konsolide bütçe gelirleri içindeki yüzde payları
19	Bütçe açığının finansmanında Merkez Bankası, iç borçlanma, Hazine bonosu, dış borçlanma ve diğerlerinin yüzde payları
20	KİT'lerin milyar TI. olarak kar zarar durumları ve Bütçe' den sağladıkları transferler
21	KİT'lerin harcamalarına göre Bütçe transferlerinin yüzde payları
22	Beklenen reel faiz oranı(BRF) ile dolaşım hızının (GSMH/M2) yıllık yüzde değişimi (üç aylık seri)
22	Reel efektif kur (TERK) ile dolaşım hızının (GSMH/M2) yıllık yüzde değişimleri (üç aylık seri)
25	Emisyon mevduat (C/D) ve zorunlu karşılık (R/D) oranları(üç aylık seri)
26	Rezerv para (RM), dar tanımlı para arzı (M1) ve geniş tanımlı para arzının (M2) yıllık yüzde değişimleri (üç aylık seri)
27	Rezerv para çarpanı (M2/RM) (üç aylık seri)
27	Aralık 1983 fiyatlarıyla M1 ve M2. Ortalama fiyat endeksi (P) ile deflate edilmiştir (üç aylık seri)
36	Tartılı efektif reel kur (TERK), nominal efektif kur (NEK), $/TI. ve DM/TI. kurlarının 1981 Mayıs = 100 endeksleri
37	TERK eğilim değerinin (T TERK) aylık yüzde değişimi(sağ eksen) ile ihracat eğilim değeri (TTX) aylık yüzde değişimi eksi ithalat eğilim değeri (TTM) aylık yüzde değişimi (sol eksen)
37	TERK eğilim değerinin (T TERK) aylık yüzde değişimi (sağ eksen) ile imalat sanayii ürünleri ihracatı eğilim değeri (TSX) aylık yüzde değişimi eksi ham ve ara mallar ithalatı eğilim değeri (TZM) aylık yüzde değişimi (sol eksen)
39	Dış ticaret dengesi (TX-TM) milyar ABD doları
39	İthalat ve alt kalemleri (CM, IM, ZM)
39	İhracat ve alt kalemleri (AX, MX, SX)
40	Kısmi diş ticaret dengesi (SX-ZM)
40	İmalat sanayii ürünleri ihracatı ve alt kalemleri(FX, DX, OX)
40	Ham ve ara mallar ithalatı ve alt kalemleri (PM, DM)
42	10.sayfadaki grafikler bu sayfada da yer almaktadır.

Saygıdeğer Ortaklar,

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (bundan sonra Banka olarak anılacaktır) ellidördüncü hesap yılındaki faaliyetlerinin sonuçlarını gösteren 1985 yılı Bilançosu ile Kar ve Zarar Hesabını inceleme ve onayınıza sunar, yüksek Kurulunuzu saygı ile selamlarız.

Banka'nın faaliyetlerini ve sonuçlarını incelemeden önce dünya ve Türk ekonomilerindeki gelişmeleri incelemekte yarar görüyoruz. Piyasa ekonomisi ve dışa yönelik politikaların uygulanmakta olduğunu dikkate alarak, Türk ekonomisindeki gelişmeleri dünya ekonomisi çerçevesinde değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu yıl, karşılaştırmalarda sayılardan çok gelişmelerin yön ve şiddetlerini gösterebilmek amacıyla grafik aracını kullanmayı tercih ediyoruz. Banka'nın özel ilgi alanında olduğu için faiz ve kur gelişmeleri ile politikalarına fazla yer veriyoruz.

1985 ELLİDÖRDÜNCÜ HESAP YILI BANKA MECLİSİ'NCE HAZIRLANAN FAALİYET RAPORU

BİRİNCİ BÖLÜM

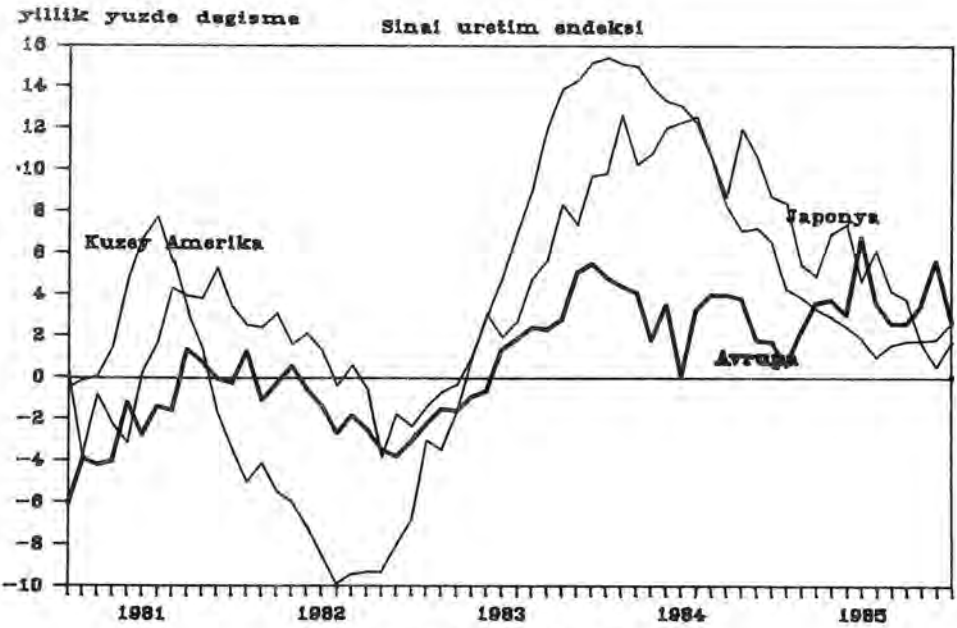
DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

1 . 1983—1985 dönemi ekonomik genişlemesinin özellikleri

1979-1980 yıllarında meydana gelen ikinci petrol şokunun enflasyonist etkilerini bertaraf etmek için, özellikle sanayileşmiş ülkelerde uygulanan sıkı para politikaları, reel faizleri pozitif alana çekerek, 1981-1982 yıllarında dünya ekonomisini daralma sürecine sokmuştur. Bu süreç, 1982 yılı ortalarında uluslararası borç sorununu kriz aşamasına yaklaştırmış ancak sıkı para politikalarının gevşetilmesiyle uyarılan dünya ekonomisi 1983-1984 yıllarında tekrar genişleme sürecine girmiştir. 1985 ise, genişlemenin yavaşladığı ve depresyon sınırında durdurulduğu bir yıl olmuştur.

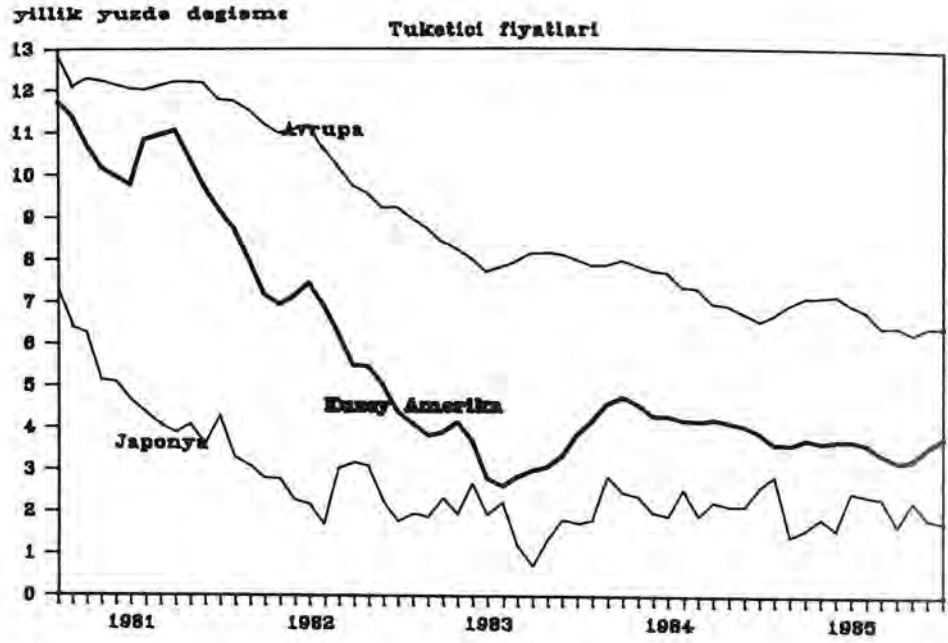
Bu yavaşlama, hızlı genişlemenin yumuşak inişe geçerek dengeli bir kalkınma döneminin başlaması olarak da değerlendirilebildiği gibi, genişleme döneminde çözülemeyen sorunlar nedeniyle ortaya çıkacak bir bunalımın habercisi olarak yorumlanabilmektedir.

1985 yılında yüksek reel faizlere rağmen yatırım harcamalarında oldukça önemli artışlar gözlenmiştir. Enflasyon ve işgücü maliyetlerindeki artışların ekonomik genişlemeye rağmen sınırlı kalması sabit sermaye yatırımlarının karlılığını artırmıştır. Reel faizlerin düzeyi ile karlılık arasındaki hassas dengenin gelişimi yukarda sözü edilen farklı değerlendirmelerin odak noktasını oluşturmaktadır. Sermaye ve işgücü kaynaklarının özellikle Avrupa'da düşük ölçeklerde kullanılması üretim faktörleri açısından önemli tıkanıklıkların olmadığı izlenimini vermektedir. İşsizlik oranları ABD'de önemli oranda gerilemekle birlikte Avrupa'da ekonomik genişlemenin işgücü piyasaları üzerinde baskı yaratmaması sonucu yüksek düzeylerini korumuşlardır.

Kaynak : OECD istatistikleri, Paris.

Bölümün hazırlanmasında IMF, World Bank, OECD, BIS yayınlarından ve diğer yayınlardan yararlanılmıştır.

Kaynak : OECD istatistikleri, Paris.

1983-1984 genişleme dönemi önceki genişleme dönemlerine göre farklı ve çelişkili gelişmeleriyle 1985 yılındaki yavaşlamaya neden olmuştur. Farklılık ve çelişkiler şöylece sıralanabilir ;

i. Genişleme dönemi çok kısa bir sürede tepe noktasına ulaşmış, işgücü ve hammadde piyasalarında gerilim yaratmamıştır. Bu durumun sonucu olarak ücretler ve hammadde fiyatlarında önemli reel artışlar gözlenmemiştir.

ii. Enflasyon 1983 sonu 1984 ortası döneminde artmakla birlikte 1985 yılında gerileme eğilimine girmiş, hatta ABD ve Japonya gibi ülkelerde fiyat düşüşleri gözlenmiştir.

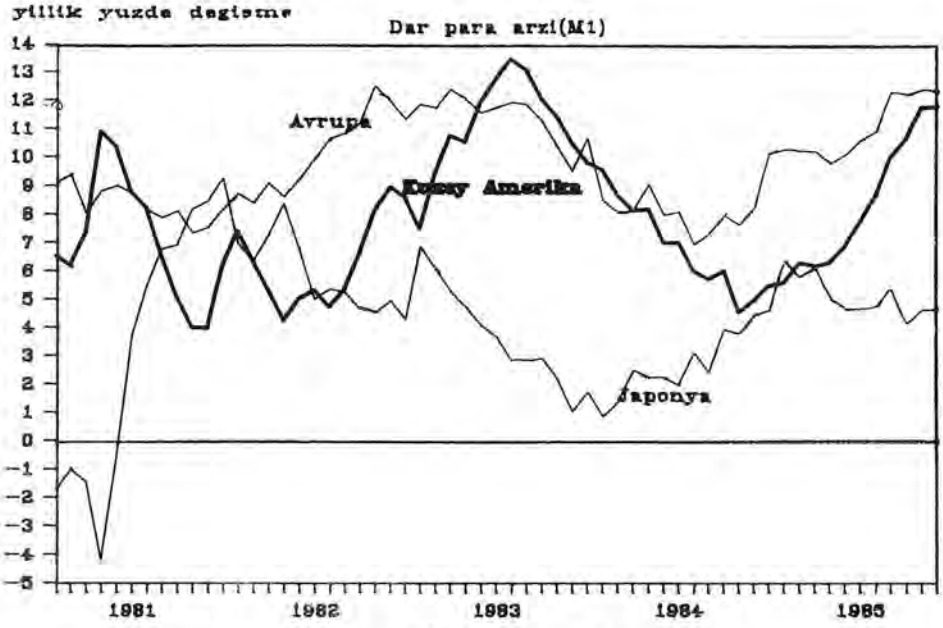
iii. Bütçe politikaları alanında, ABD genişlemenin öncesinde var olan bütçe açığını sürdürmüş, Almanya ve Japonya ise açıklarının azaltılması yönünde çaba göstermişlerdir.

iv. Para politikası alanında, 1985 önceki yıla göre daha genişleyici nitelikte gelişmiş özellikle ABD'de ekonominin daralmasını önlemeye yönelik hızlı bir M1 (*) para arzı artışı gözlenmiştir.

v. Gelişmiş ülkelerin yatırım finansman dengesizlikleri derinleşmiş, reel faiz oranları bir miktar gerilemekle birlikte yüksek düzeylerini korumuşlardır. Uluslararası sermaye piyasaları, mali dengesizliklerin gerektirdiği fon akımlarının doğrudan finansman araçları ile gerçekleşmesini sağlayacak yapısal bir değişim sürecine girmişlerdir.

vi. Uluslararası banka sistemi, gelişmekte olan ülkelere petrol şokları aşamasında vermiş oldukları kredileri erteleme sorunları ile uğraşmışlar ve aracılık işlevleri doğrudan finansman araçları geliştiği ölçüde gerilemiştir.

(*) ABD'de M1 para arzı dolaşımındaki para, seyahat çekleri (traveler's checks) ile üzerine çek çekilebilen mevduatlardan (checking account deposits) oluşmaktadır.

Kaynak : OECD istatistikleri, Paris.

vii. 1985 yılında gelişmiş ülkelerin finansman dengeleri reel kurların yapısının korunmasına olanak vermemiş ve döviz piyasalarına ABD doları aleyhine bir eğilim hakim olmuştur. Bu gelişmeye bağlı olarak uluslararası para sisteminin müdahaleci bir serbest kur sisteminden " hedef bölge (target zone) " kavramını içeren yeni bir kur sistemine geçişine yönelik uluslararası danışma faaliyetleri gündeme gelmiştir.

viii. Dünya ticaretinin 1985 yılında miktar olarak artış hızı 1984'e göre yarı yarıya düşmüş, birim değer olarak ise son yıllarda gözlenen gerilemeyi sürdürmüştür. Sanayileşmiş ülkelerin dış ticaret hadleri yaklaşık aynı düzeyde kalırken gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret hadleri bozulmuştur. Dünya fiyatları mamul mallarda, petrolde ve petrol dışı hammaddelerde düşmüştür.

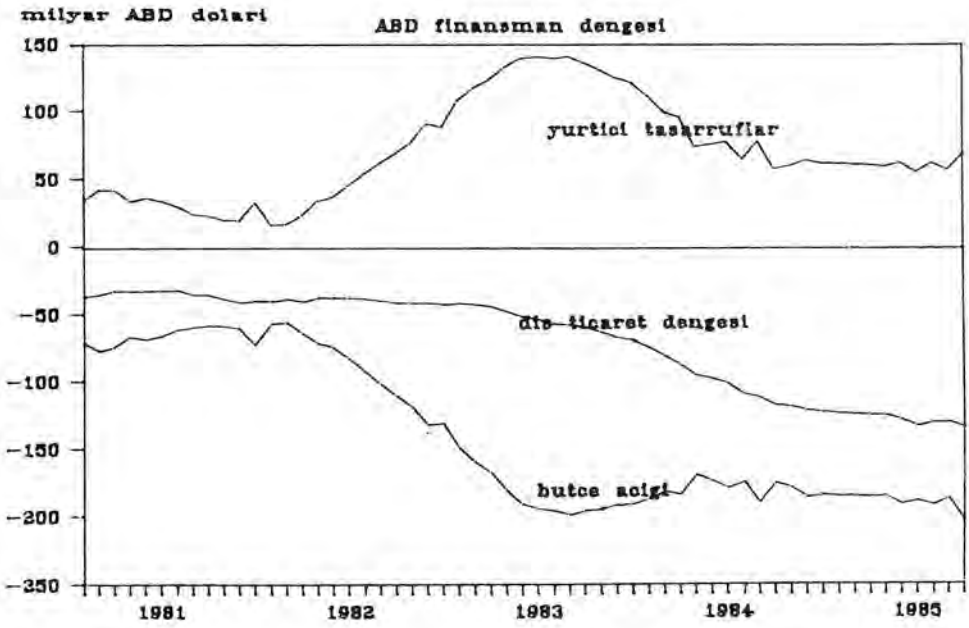
Dünya konjonktürünün yukarda açıklanan gelişmelerinin nedenlerini gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin mali dengelerinde bulmak mümkündür. 1984 ve 1985 yıllarında uluslararası sermaye piyasaları sanayileşmiş ülkelerin finansman gereklerine göre şekillenmiştir.

2. Sanayileşmiş ülkelerin finansman dengesizlikleri

1985 yılında sanayileşmiş ülkeler grubu cari işlemler açığının onda dokuzu ABD'nin dış açığıdır. ABD'de 1982 sonunda başlayıp 1984 başına kadar süren genişleme beklenenin tersine, Federal Hükümetin bütçe açığını iyileştirmemiş, yalnızca açık yıllık olarak yaklaşık 200 milyar dolar düzeyinde stabilize olmuştur. Bu durum uluslararası mali akımları belirleyen en önemli unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Uluslararası sermaye ve kredi piyasaları, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik politikaları ve borç ödeme imkanları ve nihayet döviz piyasaları topluca bu açıktan etkilenmekte ve bu dengesizliğe çeşitli tepkiler göstermektedirler.

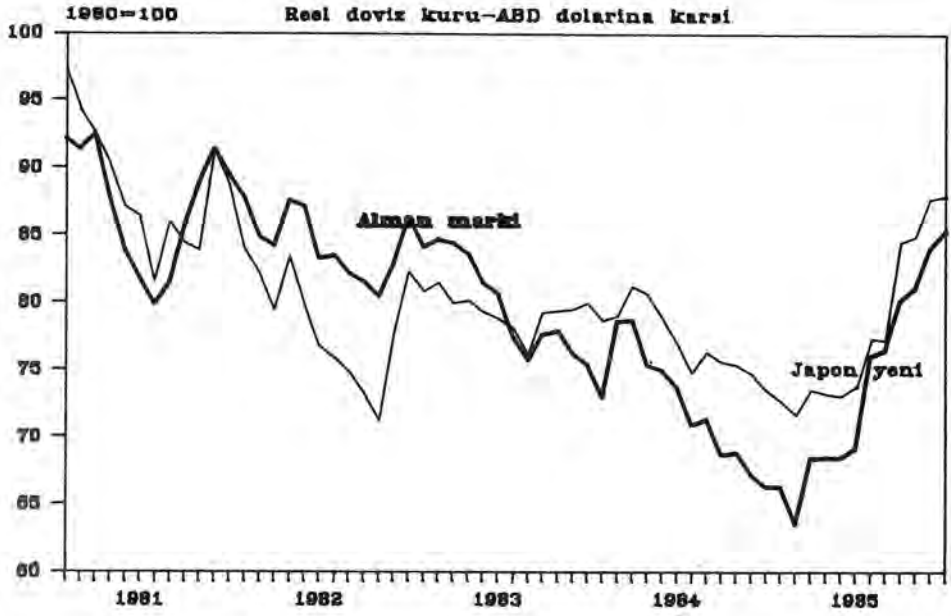
Uzun dönemli olarak ABD'nin finansman dengelerine bakıldığında, özel sektörün finansman dengesinin kamu finansman dengesine çok duyarlı olduğu gözlenmektedir. Uluslararası ödemelerde doların önemli rolü ve iç pazarın ekonomideki ağırlığı, ABD'nin bağımsız bir ödemeler dengesi finansman politikası izlemesine imkan vermektedir. Bütçe finansmanı için gerekli iç tasarruflar pozitif reel faiz oranları sayesinde yurt içinden, dış tasarruflar ise aşırı değerli döviz kuru sayesinde yurtdışından sağlanmıştır. Bu politika, gelişmekte olan ülkelere ihracat pazarı yaratarak stabilizasyon politikalarının başarısına katkıda bulunmasına rağmen, varolan borçların faiz ödemelerinde getirdiği yük nedeniyle gelişmekte olan ülkelerin topluca ödemeler dengesi sorunlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Beş büyük sanayileşmiş ülke (*) varolan finansman dengesizliklerinin dünya ekonomisini arzu edilmeyen bir yöne doğru sürüklediğini görerek Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde, New York'da, 22 Eylül 1985 günü, biraraya gelmişlerdir. Bu toplantıda döviz kurlarının bulundukları düzeyde dünya ekonomisinin temel ekonomik eğilimlerini yansıtmadıklarını belirtmişler ve ABD dolarının diğer para birimlerine karşı 1985 yılı Mart-Ağustos dönemindeki düşüş eğilimini sürdürmesi gerektiği ve bu şekilde dünyadaki korumacı eğilimlerin de bertaraf edilebileceği konusunda anlaşmışlardır.

Kaynak : International Financial Statistics, IMF.

(*) G-5 Grubu ülkeler ABD, Almanya, Japonya, İngiltere ve Fransadır.

Kaynak : International Financial Statistics, IMF.

3. Uluslararası sermaye piyasaları

1984 ve 1985 yıllarında sanayileşmiş ülkelerin cari işlemler açıklarının finansmanı uluslararası sermaye piyasalarının yapı değişikliğini ve boyutlarını belirlemiştir. Gelişmekte olan ülkeler cari işlemler açıklarını uyguladıkları stabilizasyon politikaları sonucunda büyük ölçüde azaltmışlar ve bu açıkların finansmanını doğrudan yatırım ve resmi borçlanma kanallarından sağladıkları için, bazı istisnalar dışında, uluslararası sermaye ve kredi piyasalarına başvurmamışlardır.

Uluslararası sermaye piyasalarını 1984 ve 1985 yıllarında etkileyen en önemli gelişme sendikasyon yoluyla sağlanan banka kredilerinin önemini kaybetmesidir. Bu dönemde sermaye piyasasındaki araçların getiri oranlarının düşük enflasyon nedeniyle reel olarak yükselmesi sonucunda büyük ölçüde doğrudan finansman yöntemlerine başvurulmuştur.

Tasarruf fazlası olan ülke ve kesimler doğrudan veya mali aracı kuruluşlara başvurarak yatırımlarını gerçekleştirmeyi tercih etmişlerdir. Yüksek kredi güvenilirlikleri nedeniyle dış tasarruf kullanan ülke ve birimlerin doğrudan finansman olanaklarından kolayca faydalanabilmeleri mümkün olmuştur. Hatta bazı ülkeler sermaye piyasası olanaklarını kulanarak kredilerini geri ödeme yoluna gitmişlerdir.

Sermaye piyasasındaki araçların daha çekici hale gelmesi yatırımcıları bu alana çekmiş, fonların kullanıcıları ise bu maliyeti yüklenerek bilançolarının pasif yapısını, özkaynaklarını artırmak suretiyle, güçlendirmişlerdir.

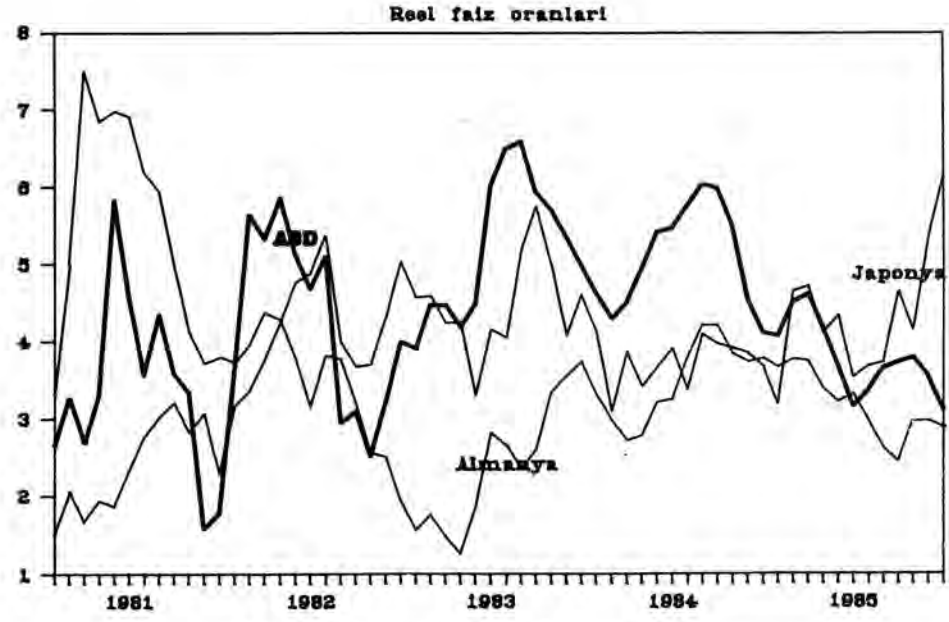
Uluslararası bankaların da sermaye piyasalarındaki faaliyetleri artmış, sermaye ve kredi piyasaları arasındaki ayrım bir anlamda önemini kaybetmiştir. Çünkü bankalar bilanço yapılarını güçlendirmek için sermaye piyasalarına hisse senetlerini sürmüşler, bu yolla sağladıkları fonları açık veren ülke ve kesimlerin sürdükleri menkul araçlara yatırmışlardır.

4. Uluslararası sermaye piyasalarında liberalleşme ve yeni mali araçların gelişimi

1983-1985 döneminde uluslararası sermaye piyasalarının yapısı, liberalleşme ve yeni finansman tekniklerinin gelişmesiyle değişmiştir. Bu değişikliklerin temelinde enflasyon ve faiz oranlarındaki aşırı dalgalanmadan kaynaklananan belirsizlikler yatmaktadır.

Geçmiş dönemlerde gelişmekte olan ülkelere ve sanayileşmiş ülkelerdeki firmalara önemli ölçülerde kredi vermiş bulunan uluslararası bankalar reel faizlerin artması ve büyüme hızlarının gerilemesi ile birlikte sözkonusu müşterilerinin kredi güvenilirliklerini yeniden değerlendirme gereği duymuşlardır. Diğer taraftan ABD gibi kredi güvenilirliği tartışmasız olan ülkeler ile kolayca menkul değer ihraç edebilen firmalar finansman ihtiyaçlarını daha düşük maliyetlerle sermaye piyasasından sağlama yönüne gitmişlerdir. Bu tercih nedeniyle banka kredileri ile sermaye piyasası araçları arasında bir rekabet başgöstermiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak bankacılık sisteminin faaliyetlerini kısıtlayan; faiz oranları tavanları, kredi limitleri, mali piyasalara katılım engelleri gibi konularda düzenlemelere gidilerek daha liberal uygulamalar başlamıştır.

Bilanço yapılarındaki sağlıksız gelişmeleri düzeltmeye çalışan bankalar, sermaye/toplam aktif katsayılarını arttırmışlar ve bu hedeflerini sermaye piyasalarına başvurarak gerçekleştirmişlerdir. Ancak kredi faizlerindeki kuvvetli rekabet bankaları tahvil alım satımı, faiz ve döviz swapları, stand-by kredileri, vadeli mal ve döviz piyasalarındaki işlemler gibi maliyeti düşük finansman teknikleri kullanmaya yöneltmiştir.

Kaynak : International Financial Statistics, IMF.

Kaynak : OECD istatistikleri, Paris.

Sermaye piyasalarında liberalleşme sağlayan politikalar ile yeni finansman tekniklerinin gelişmesi arasında karmaşık bir etkileşim bulunmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerin finansman gereklerinin yarattığı yeni finansman teknikleri, sermaye piyasalarında liberalleşmeyi gündeme getirmekle beraber, liberalleşme de risk toplulaşmalarını önlemek, bankalara istikrarlı gelir alanları sağlamak ve banka sistemi faaliyetlerini etkinleştirmek amacıyla yeni finansman tekniklerini teşvik etmek için uygulanmıştır.

5. Uluslararası kredi piyasaları

Uluslararası banka sisteminin faaliyetlerini de sanayileşmiş ülkelerin finansman gerekleri belirlemiştir. Bankaların kredi ve mevduat artışlarının büyük bölümünü bankalararası kredi ve mevduatlar oluşturmuş ve mali olmayan ekonomik birimlere verilen kredilerde durgunluk gözlenmiştir.

Bankalararası kredi ve mevduatların büyük bölümünü bankaların merkezleri ile yurtdışı şubeleri arasındaki hareketler oluşturmuştur. Özellikle Japon bankaları bu alanda faaliyet göstermişlerdir.

Gelişmekte olan ülkelere verilen kredilerde de durgunluk sözkonusudur. Bu ülkelerin cari açıklarındaki azalma ve açığın resmi kanallardan borçlanma veya doğrudan yatırım ile finansmanı bankaların bu ülkelere yeni kredi olanakları tanımakta ihtiyatlı davranmaları bu gelişmeleri açıklayıcı unsurlardır. Gelişmekte olan ülkelere kredi artışının onda dokuzu Brezilya ve Meksika' ya "anlaşmalı krediler (concerted loans)", olarak verilmiş olup, bu krediler bankaların risklerini verildikleri ölçüde arttırmaktadır.

6. Uluslararası borç gelişmeleri

1984 ve 1985 yıllarında borç ertelemeleri ve borçlu ülkelere finansman olanakları sağlama alanlarında yeni tekniklerin geliştirildiği gözlenmektedir.

Bu alandaki en önemli gelişme, borç konusuna orta vadeli olarak yaklaşılması ve stabilizasyon politikaları açısından yol almış ülkelere "çok yıllı erteleme anlaşmaları" yoluyla uluslararası sermaye piyasalarına girme fırsatının verilmesidir.

Borçları ertelenen ülkelerin alacaklı bankalar ile ilişkilerinin gelişmesini sağlamak amacıyla IMF (Uluslararası Para Fonu) "güçlendirilmiş gözetim" mekanizmasını geliştirmiştir. Bu mekanizma borçları ertelenen ülkelerin rakamlandırılmış mali programlar yapmalarını ve IMF ile istişarelerini bu programlar çerçevesinde sürdürmelerini öngörmektedir.

IMF ile Dünya Bankası'nın 1985 Ekim ayında Seul-Güney Kore'de yapılan yıllık toplantısında ABD Hazine Bakanı James Baker uygulanan borç stratejisinin güçlenmesini sağlamaya yönelik önerilerini sunmuştur."Baker planı" olarak adlandırılan öneriler arasında dört önemli düşünce bulunmaktadır ;

Gelişmekte olan ülkeler piyasa ekonomisine ağırlık veren yapısal uyum politikalarını sürdürmelidirler. IMF ve Dünya Bankası bu politikaları destekleyici finansman politikalarına hız vermelidirler. Ticari bankalar bu sürece gelişmekte olan ülkelere verdikleri kredileri arttırarak katılmalıdırlar. Nihayet, sanayileşmiş ülkeler gelişmekte olan ülkelerin ihracat yapabilmeleri için pazarlarını açık tutmalı ve faizleri düşürmeye yönelik politikalara önem vermelidirler.

7. Gelişmekte olan ülkelerin finansman dengesizlikleri

Uluslararası fon akımları açısından ABD'nin bu akımları önemli ölçüde değiştirdiği 1983-1985 dönemi, 1983 öncesine göre önemli farklılıklar göstermektedir. Bu kısımdaki analizin kolay izlenebilmesi için ülkeleri, sanayileşmiş ve bu ülkelerden sermaye ithal eden ülkeler olarak iki gruba, ikinci grup ülkeleri de piyasalardan ve resmi kuruluşlardan borçlanan ülkeler olarak tekrar iki gruba ayırmak gerekmektedir.

1983 öncesinde sanayileşmiş ülkeler tek tek ele alındığında bazı dönemlerde büyük sermaye giriş ve çıkışlarına sahne olmuşlarsa da, grup olarak ele alındıklarında sermaye dengeleri toplam gelirleri veya toplam tasarruflarına oranla önemsiz miktarlarda olmuştur. 1983-1985 döneminde ise bazı ülkeler büyük cari açık veya fazla vererek önemli miktarda yabancı sermaye kullanır veya iç tasarruflarını arzeder hale gelmişlerdir.

Uluslararası sermaye piyasalarından borçlanan gelişmekte olan ülkelerin iç tasarruf oranları 1970'li yıllarda yükselmiş, 1980'li yıllarda gerilemiştir. Bu ülkelere doğru olan sermaye akımı 1982 yılına kadar artmış, 1983-1984 yıllarında ise önemli ölçüde azalmıştır. 1970'li yıllarda yükselen yatırım oranları, bir yandan iç tasarruf oranının düşmesi öte yandan sermaye akışının yavaşlaması sonucu 1980'li yıllarda gerilemiştir. Bu ülkeler uyguladıkları stabilizasyon politikaları sonucunda, 1984 yılında, grup olarak dengeli bir cari açığa ulaşmışlardır. Özellikle Meksika ve Brezilya 1982 yılından itibaren düzenli olarak artan dışticaret fazlalarına sahip olmuşlardır.

Resmi kanallardan borçlanan ülkelerin iç tasarruf oranları uzun yıllardır azalarak yüzde 9-10 dolaylarında stabilize olmuştur. Bu ülkeler uzun yıllardır iç tasarruflarının yarısı kadar yabancı sermaye girişi ile desteklenmiştir.

8.1986 yılı beklentileri

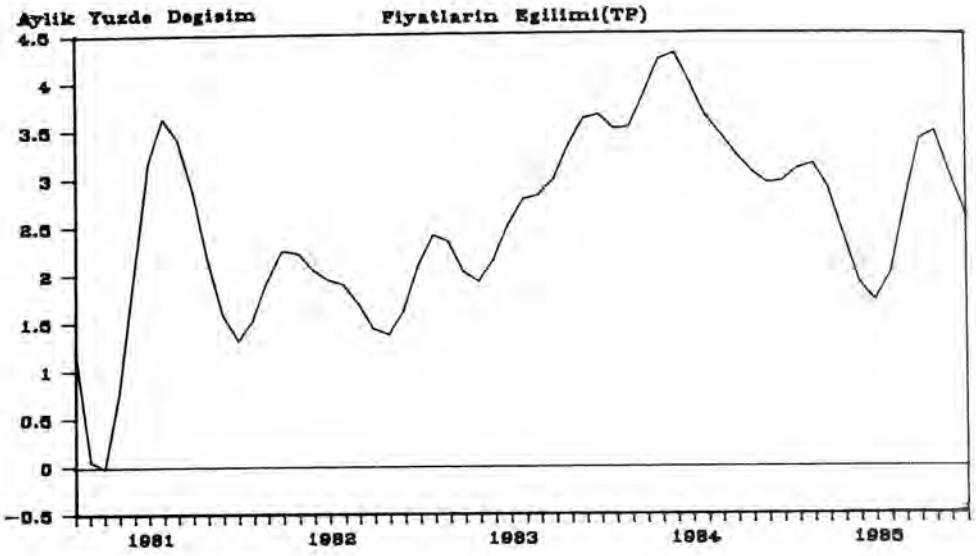
1985 yılında sanayileşmiş ülkelerin büyüme hızlarındaki yavaşlamayı etkileyen faktörlerden bir kısmının kalıcı özellik taşımaması nedeniyle, yavaşlamanın 1986 yılında devam etmeyeceği düşünülmektedir.

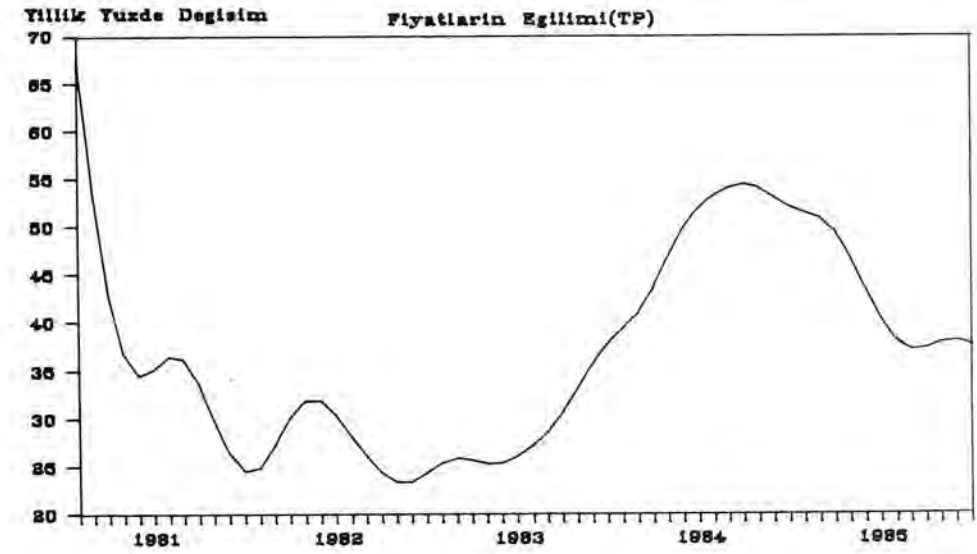
Enflasyon oranlarının önemli ölçüde düşürülmesi, karlılığın önceki yıllara göre yüksek olması ve parasal koşulların sanayileşmiş ülkelerde kolaylaşması gibi bir dizi faktör yatırımlarda gözlenen olumlu gelişmelerin süreceği izlenimini vermektedir.

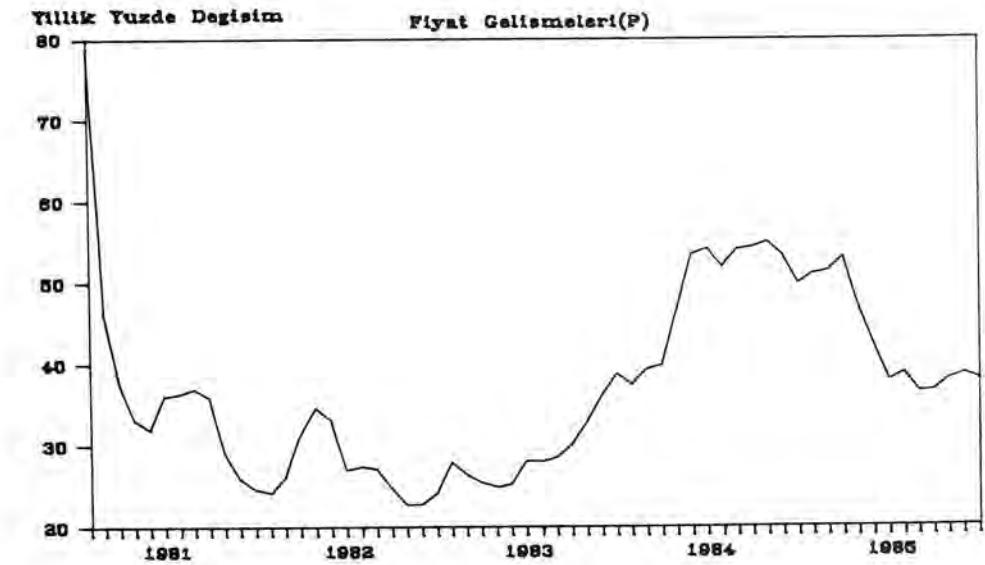
Dünya ekonomisindeki gelişmeler, mali dengelerle yakından ilişkili olduğundan, ABD'nin bütçe açığının azaltılması, atılması gerekli bir adım olarak görülmektedir. ABD yönetimi, bütçe açığının giderek artan şekilde azaltılmasını kararlaştırmış olmasına rağmen bu kararın uygulanabilmesi için yeni yasal düzenlemeler gerekmekte, ancak bu konudaki belirsizlikler sürmektedir. Bütçe açığının azaltılmasının faiz oranları ile döviz kurunu önemli ölçüde etkilemesi beklenmekle birlikte, bu etkilerin yönünü ve büyüklüğünü önceden tahmin etmek güçtür.

Hammadde ihraç eden gelişmekte olan ülkelerde 1984 ve 1985 yıllarında sağlanan kalkınma hızlarının, 1986 yılında düşük petrol ve hammadde fiyatları sonucu azalacak olan ihracat gelirleri nedeniyle, sürdürülemeyeceği beklenmektedir. Petrol fiyatlarındaki hızlı düşüşler, petrol ihraç eden ülkelerin mali durumlarını zayıflatarak topluca gelişmekte olan ülkelerin finansman problemlerini arttıracaktır. Petrol fiyatlarının gelecekteki düzeyleri konusundaki belirsizlikler sabit sermaye yatırım artışını olumsuz yönde etkileyebilecektir.

Korumacı önlemler konusundaki gelişmeler de dünya ekonomisi üzerinde etkili olmaktadır. Korumacı politikalara yöneliş, sadece kaynakların yanlış dağılımından doğan maliyetleri arttırmakla kalmayıp, toplam dünya talebini de düşürecektir. Korumacı önlemler, stabilizasyon politikası izleyen borçlu ülkelerin ihracat pazarlarını azaltıp ithalatlarını sınırlamalarına yol açarak toplam üretimlerini azaltacaktır. Sonuç olarak bu politikaların yaygınlaşmasının dünya ticaret ve üretimi açısından ciddi bir tehlike oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Aylik Yuzde Degisim
Fiyatlarin Egilimi(TP)
4.5
4
3.5
3
2.5
2
1.5
1
0.5
0
-0.5
1981
1982
1983
1984
1985

Yillik Yuzde Degisim
Fiyatlarin Egilimi(TP)
70
65
60
55
50
45
40
35
30
25
20
1981
1982
1983
1984
1985

Yillik Yuzde Degisim
Fiyat Gelismeleri(P)
80
70
60
50
40
30
20
1981
1982
1983
1984
1985

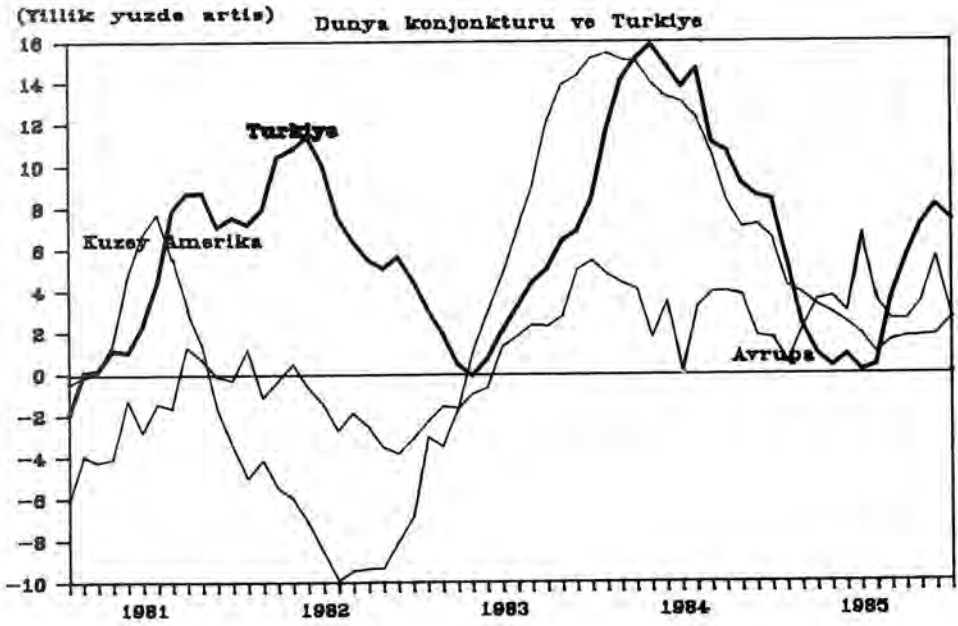
İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Türk ekonomisinin 1979-1980 yıllarında yaşamış olduğu bunalımdan çıkabilmesi için bir dizi köklü tedbir alınmış ve birikmiş yapısal sorunların mirasına rağmen, belirli alanlarda önemli başarılar elde edilmiştir. Bu tedbirlerin önemli bir bölümü karşılıklı bağımlılık derecesi sürekli artış eğiliminde olan dünya ekonomisiyle ekonomik ve mali alanlarda bütünleşmeye yöneliktir. Ekonomik bütünleşme döviz kuru, mali bütünleşme ise faiz politikalarının uluslararası gelişmeler çerçevesinde belirlenmesini zorunlu kılmıştır. Uluslararası ekonomik gelişmelere uygun olarak izlenmekte bulunan ekonomi politikalarının koordinasyonu,ekonominin yönetilmesinde ek kısıtlar getirmekle birlikte orta vadede kaynakların daha etkin kullanımı ve borç ödeme kapasitesinin artışı gibi yararlar sağlamaktadır.

1981-1982 yıllarında dünya ekonomisinin gerilemesine rağmen, piyasa ekonomisine ve dışa yönelik doğru politikaların uygulanması ve Ortadoğu pazarındaki ticaret payının artışı gibi bazı özel şartların da yardımıyla, milli gelir artışının çok üstünde bir ihracat artışı gerçekleştirilmiştir.

Türk ekonomisi 1980-1985 döneminde reel pozitif faiz politikası ve esnek gerçekçi kur politikası ile dünya ekonomisi ile bütünleşme sürecini başlatmıştır.

Kaynak : ABD ve Avrupa sanayi üretim endeksleri OECD istatistikleri, Paris.

Türkiye sanayi üretim endeksi ise DİE üç aylık verilerinden aylık olarak türetilmiştir ("interpolation").

1981 yılı -1982 birinci yarıyıl dönemi 24 Ocak ve sonrası kararları çerçevesinde değerlendirildiğinde, reel faiz oranlarının düzeyi ile reel döviz kurlarındaki yıllık kaybın yaklaşık olarak eşitlenmesi sonucunda, Türk lirası döviz talebi dengesi sağlanmıştır. Kur ve faiz politikalarının birbirlerini tamamlayıcı şekilde uygulanması mal ve hizmet piyasalarında iç ve dış talep dengesi kurulmasına katkıda bulunmuştur. Bu dengelerin gerçekleşmesi para arzı ve enflasyonun kontrol altına alınmasına olanak vermiş ve M2 para arzının artmasıyla,eşanlı olarak dolaşım hızının gerilemesi, para talebini kararlı bir duruma getirmiştir.

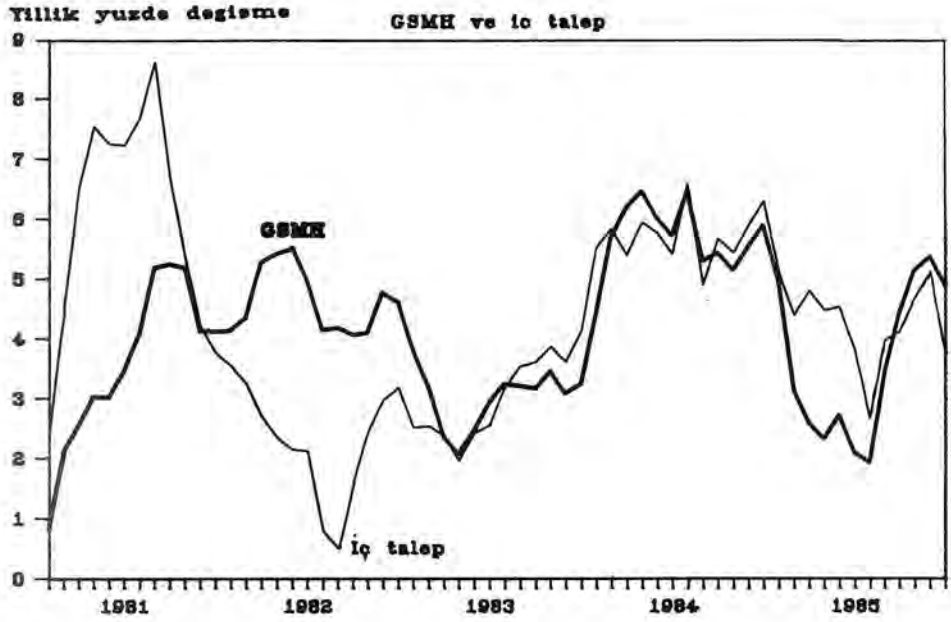
1982 yılının ikinci yarısında bankerlik piyasalarındaki kriz, tesis edilen iç ve dış talep dengesine Türk ekonomisinin uyum gösterme zorluklarının bir göstergesidir. Ekonomide birikmiş olan borç stoku etkilerini hissettirmiş ve firma kesiminde karşılaşılan ağır finansman yönetimi sorunlarının çözümü için, iç talebin tekrar harekete geçirilmesi tercih edilmiştir.

1983, dünya ekonomisinin çok hızlı genişlediği ve enflasyon baskılarının sınırlı kalmakla birlikte arttığı bir yıldır. Bu dönemde Türk ekonomisinin yönetiminde kriz ertesindeki duraklamayı aşmak amacıyla, iç talebin hızlandırılması ile birlikte enflasyon ve cari işlemler dengesi hedefleri geri plana atılarak genişleme yolu benimsenmiş, ancak, iç talebin kontrolu açısından çok önemli bir araç olan reel faizlerin pozitif alanda kalmakla birlikte gerilemesi, üstelik yıl sonunda negatif alana geçmesi ekonomiyi dünya konjonktüründen bu alanda uzaklaştırmıştır.

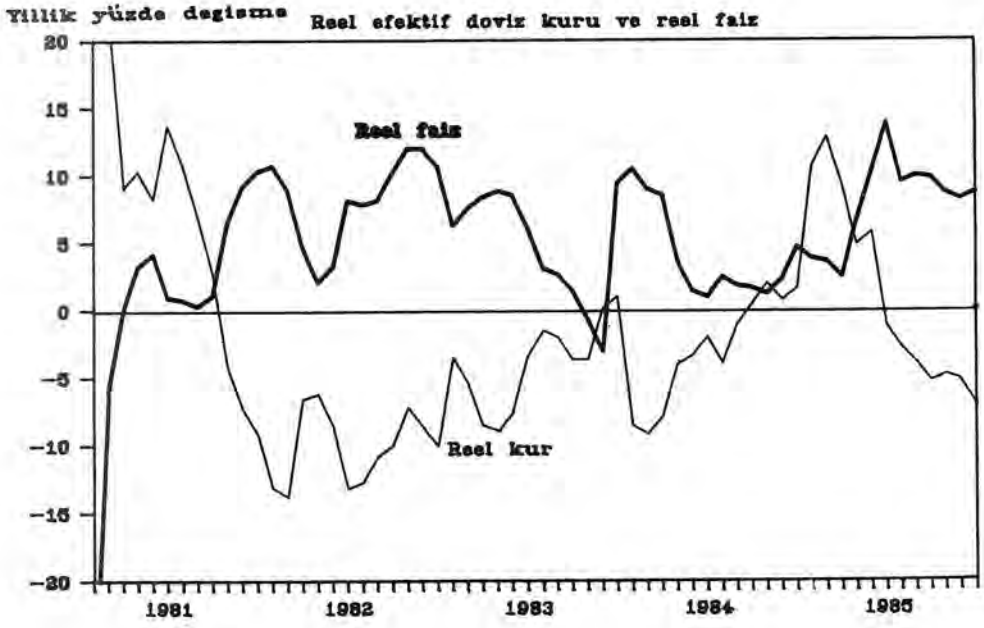
1983 yılı sonunda alınan tedbirler ile 1984 yılında, dış talebin iç talebe ikame edilmesi amaçlanmıştı. İlk aylarda gözlenen ihracat artışlarına paralel olarak iç talebin de genişlemeyi sürdürmesi GSMH artışını son yılların en yüksek oranına yükseltmiştir. Ancak, fiyat artışlarının hızlanması pozitif reel faiz politikasını etkisizleştirmiş ve dünya ekonomisindeki yavaşlamaya paralel olarak, Türk ekonomisinde, 1985 yılı ortalarına kadar enflasyonun tekrar kontrol altına alınması sorunu ön plana çıkmış ve bu alanda olumlu sonuç elde edilmiştir.

Enflasyonun kontrol altına alınmasında KDV uygulamasının vergi gelirlerinde hissedilir bir artış sağlayarak konsolide bütçe açığını azaltmasının yanısıra, kur politikasının reel faiz politikası ile uyumlu hale getirilmesi, önemli rol oynamıştır.

Yılın ikinci yarısında iç talep artışının milli gelir artış hızı dolayında seyretmesi ve ihracatın tekrar hızlanması kalkınma hızının tatminkar bir düzeyde gerçekleşmesini sağlamıştır.

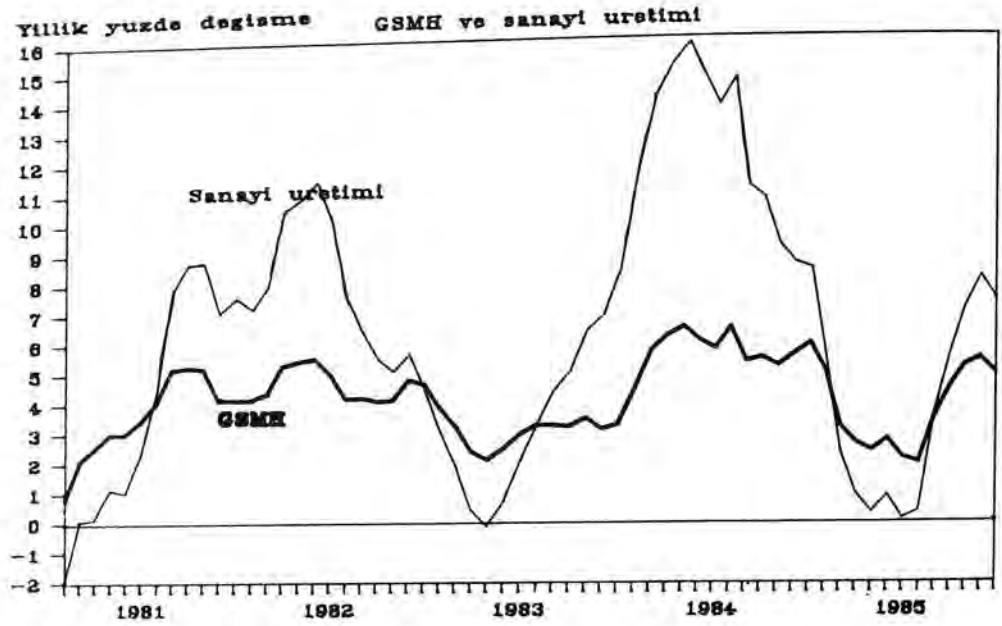
GSMH aylık verileri DİE'nün yıllık verileri, iç talep DPT'nin makro denge tablosundaki yıllık veriler kullanılarak türetilmiştir ("interpolation")

Reel faiz vergi sonrası yıllık oranlardır (BRF).

Reel kur = P /[(0,5 × Tl/$) + (0,5 × Tl/DM × aralık 1983'teki DM/$)]

Reel faizden farklı olarak reel kur yıllık yüzde değişim olarak sunulmaktadır.

GSMH ve sanayi üretimi aylık verileri DİE'nün yıllık verilerinden aynı değişkenler kullanılarak türetilmiştir("interpolation").

2.Sanayi kesiminin ekonominin dinamiğindeki rolü

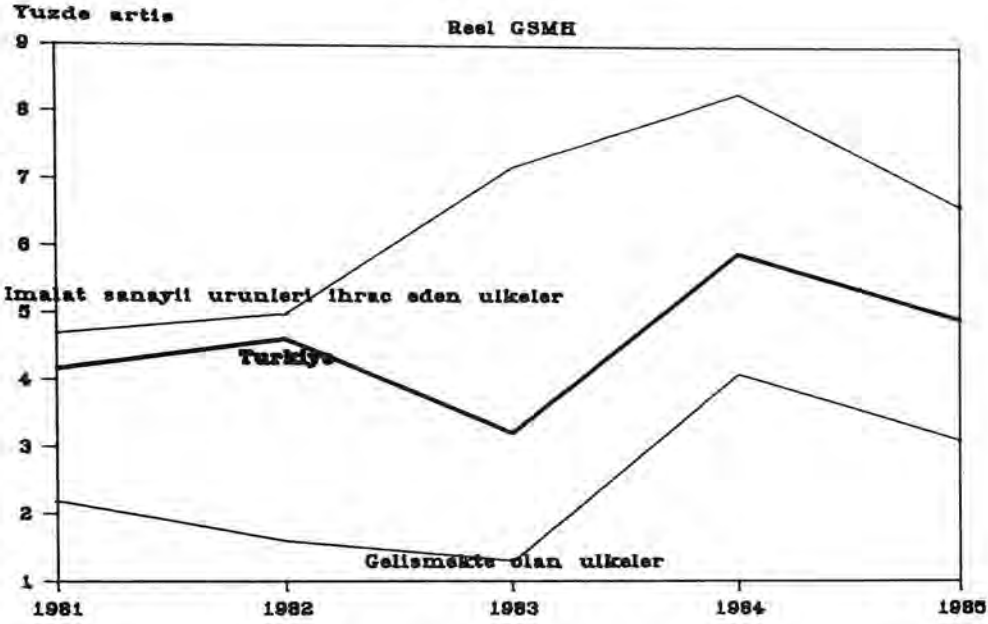
1981-1985 yıllarında sanayi kesiminin, GSMH artışının yüzde 60 üzerinde büyümesi ve GSMH içindeki payının yüzde 24'den yüzde 30'a çıkması dönemin en belirgin özelliğidir. Bu gelişme hızıyla sanayi kesimi GSMH artış hızına her yıl yaklaşık 2 puan sağlamıştır. Ulaşılan kararlı büyüme ve ihracatta sanayi mallarının payının artışı birarada gözönüne alındığı zaman, ekonominin dinamiğinin sanayi kesimi tarafından belirlendiği anlaşılmaktadır.

Sanayi kesiminin iç ve dış talebi karşılamada önemli bir rol üstlenmesi giderek uluslararası konjonktüre duyarlılığını artıracaktır. Özellikle Nisan 1983 (dip noktası)- Nisan 1984 (doruk noktası)- Haziran 1985 (dip noktası) devresini kapsayan 26 aylık dönemde sanayi kesiminin devresel hareketi dünya ekonomisinin hareketini yakından izlemiştir.

3.1985 yılında sermaye birikimi

1985 yılında gözlenen bir gelişme hem özel hem kamu kesimi sermaye birikiminin göreli olarak hızlanmasıdır.

Özel kesimin, son iki yılda, yüksek reel kredi faizlerine rağmen gerçekleştirmiş olduğu sabit sermaye yatırımlarındaki büyüme, iç ve dış talebin yeterli karlılık ölçüleri içerisinde karşılanması beklentilerinin sürdüğüne işaret etmektedir. 1984-1985 yıllarında kambiyo rejiminin liberalleşmesi özel sektörün dış finansman imkanlarını kullanmasını sağlamıştır.

Kaynak : World Economic Outlook, IMF.

1984 yılında, fiyat artışlarının seyri ve kamu açıkları, kamu kesiminin hareket alanını oldukça sınırlamıştı. 1985 yılında ise bu alanlardaki olumlu gelişmeler, kamu kesiminin özellikle enerji ve ulaştırma sektörlerindeki yatırım programlarını hızlandırmasına imkan vermiştir. Özel kesimin imalat ve konut sektörlerinde yatırımlarını yoğunlaştırdığı gözönüne alınırsa, ekonomide eşit ağırlığa sahip bu iki kesimin, sermaye birikimini, birbirlerini tamamlayıcı bir iş bölümü içinde yürüttükleri ortaya çıkmaktadır.

4. Ekonominin finansman dengeleri

Sermaye birikiminin hızlanması yatırım-tasarruf finansman dengeleri açısından olumsuz gelişmeleri beraberinde getirmemiş, tam tersine finansman dengeleri tedrici olarak iyileşme eğilimlerini sürdürmüşlerdir.

Ekonominin konsolide finansman dengelerine bakıldığında; özel kesimin yatırım-tasarruf dengesini gerçekleştirdiği, kamu kesiminin ise açığını dış tasarruflar ile kapamış olduğu görülmektedir. Kamu kesiminin finansman gereği reel olarak azalmış, buna bağlı olarak cari işlemler açığı küçülmüştür.

Kamu finansman açıklarına sağlıklı çözümlerin getirilmesi Türk ekonomisinin geleneksel sorunudur. 1985 yılında kamu kesiminin iki temel alt kesimi olan Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve KİT'lerin net finansman gerekleri, 1984 yılı kadar yaklaşık 1,1 trilyon Tl olmuştur. Bu miktar GSMH içindeki pay olarak 1984'te yüzde 6'dan, 1985'te yüzde 3'e düşen bir finansman gereğini ifade etmektedir. 1985 yılında bu finansmanın 350 milyarı Banka'dan, 750 milyarı ise iç borçlanmadan sağlanmıştır.

Makro denge tablosundaki kamu kesimi Genel ve Katma Bütçeli İdareler, Döner Sermayeli Kuruluşlar, KİT'ler, kamu bankaları, kamu sosyal güvenlik kuruluşları ve bütçe dışı fonlardan oluşmaktadır. 1985 yılında Mahalli İdareler, Döner Sermayeli Kuruluşlar ve Fonlar GSMH'nin yüzde 1,2'si oranında kaynak sağlamış oldukları için kamu kesiminin finansman gereği, GSMH'nin yüzde 1,8'i oranında olmuştur.

5.1986 yılı beklentileri

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ikinci dilimi olan 1986 Yılı Programı'nda yüzde 5 büyüme ve yüzde 25 enflasyon oranları hedeflenmiş bulunmaktadır. Sermaye birikiminin ekonomik istikrar ve finansman dengeleri kollanarak, mevcut işgücü potansiyeli ve doğal kaynakların devreye sokulması ile sürdürülmesi planlanmaktadır. 1985 yılı sonu ve 1986 yılı başlarında gözlenen bir dizi iç ve dış olumlu gelişmeler, hedeflerin gerçekleşmesi konusundaki bekleyişlerde iyimser olunabilmesini sağlamaktadır.

1986 yılında uluslararası konjonktürün 1985 yılında ulaştığı depresyon sınırını aşmayacağı, enflasyon oranlarının düşeceği ve faizlerin düşme eğilimine gireceği beklenmektedir.

ABD dolarının değer kaybının yavaşlayacağı ve döviz kurlarında 1984-1985 yıllarında gözlenen önemli dalgalanmaların sürmeyeceği beklenmektedir.

Petrol fiyatlarındaki düşüşlerin ise dış finansman sorunlarını olumlu yönde etkileyeceği tahmin edilmektedir.

Bankalararası para piyasası, döviz piyasası ve benzeri bir dizi uygulama getirilecek ve geliştirilecek olduğundan para arzı kontrolünün kolaylaştırılabileceği düşünülmektedir.

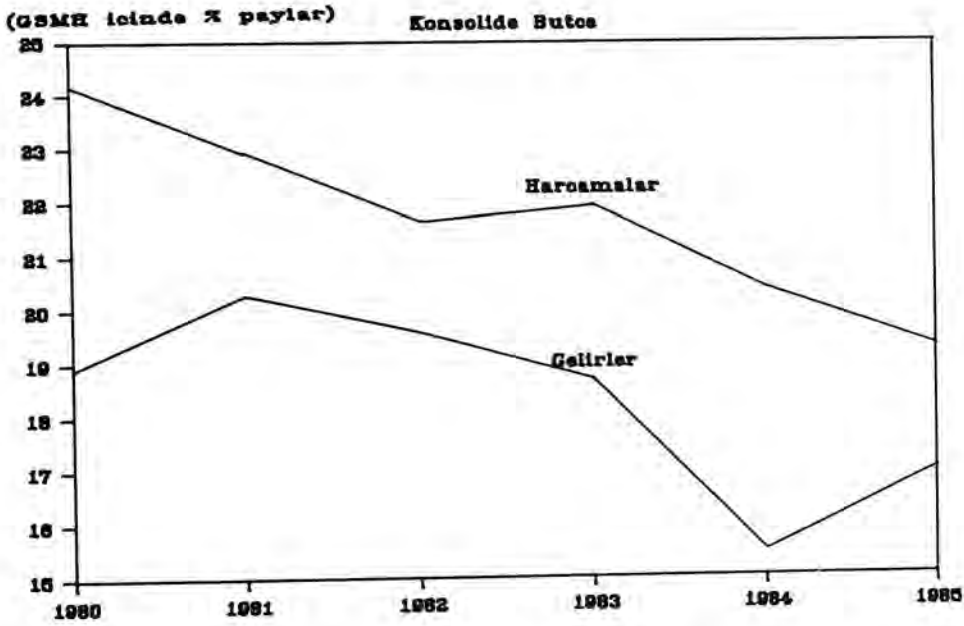
1985 yılının ikinci yarısında enflasyon oranının gerilemesi ile birlikte reel faiz ile reel kur arasındaki denge yeniden tesis edilmiş olup, bu durumun 1986 yılında değişmeyeceği beklenmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU MALİYESİ VE KİT'LER

1. Konsolide Bütçe harcamaları

Konsolide Bütçe harcamalarının GSMH içindeki payı 1983 yılındaki küçük artışın dışında, 1980-1985 dönemi boyunca sürekli olarak düşmüştür. Bu düşüşün en önemli nedeni olarak, transfer harcamaları özellikle Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ne (KİT) yapılan transferler dikkati çekmektedir. KİT' lere bütçeden yapılan transferlerin toplam harcamalar ve GSMH içindeki payları önemli ölçüde azalmıştır. Konsolide bütçe harcamalarının GSMH içindeki payının düşmesinde bir diğer neden olarak personel harcamalarının azalışı görülmektedir. Harcamaların yapısında faiz ödemeleri ve diğer transferler lehine bir kayma gözlenmektedir. Borç hacminin büyümesi ve faiz oranlarının yükselmesi sonucu faiz ödemeleri artmaktadır. İhracatçılar, ücret ve maaş geliri elde edenlere yapılan vergi iadeleri ise diğer transferleri artırmıştır.

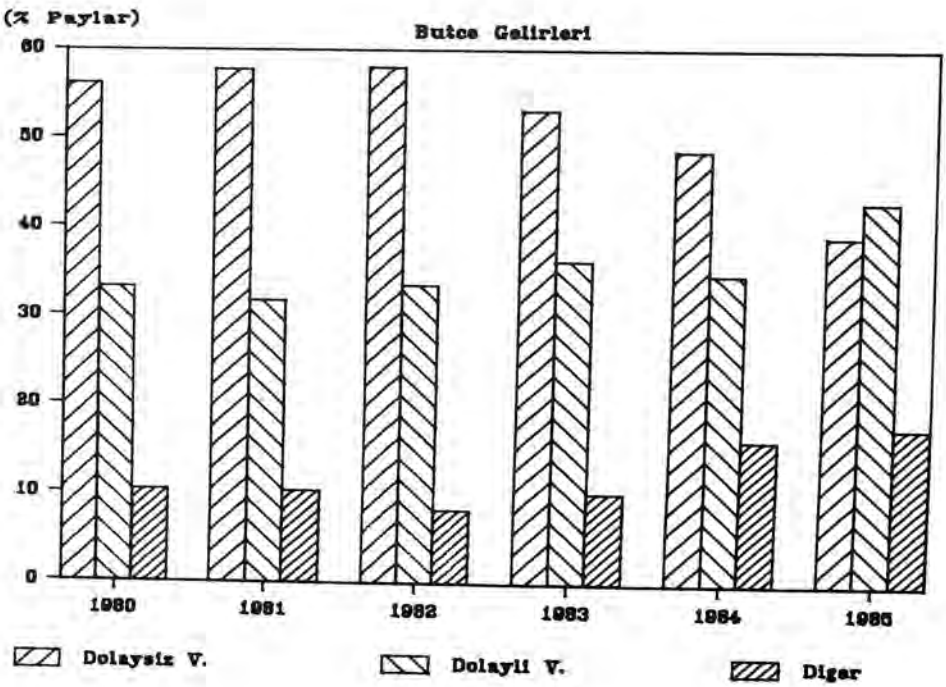

2. Vergi reformları ve konsolide bütçe gelirleri

Bütçe konusunda en önemli reform gelirler alanında gerçekleştirilmiştir. 1980 yılından bu yana çok sayıda vergi tedbiri uygulamaya girmiştir. Bu tedbirlerle temel olarak vergi tabanının genişletilmesi ve yüksek enflasyon oranlarının neden olduğu çarpıklıkların giderilmesi amaçlanmıştır. 1970'li yıllarda vergi yükündeki

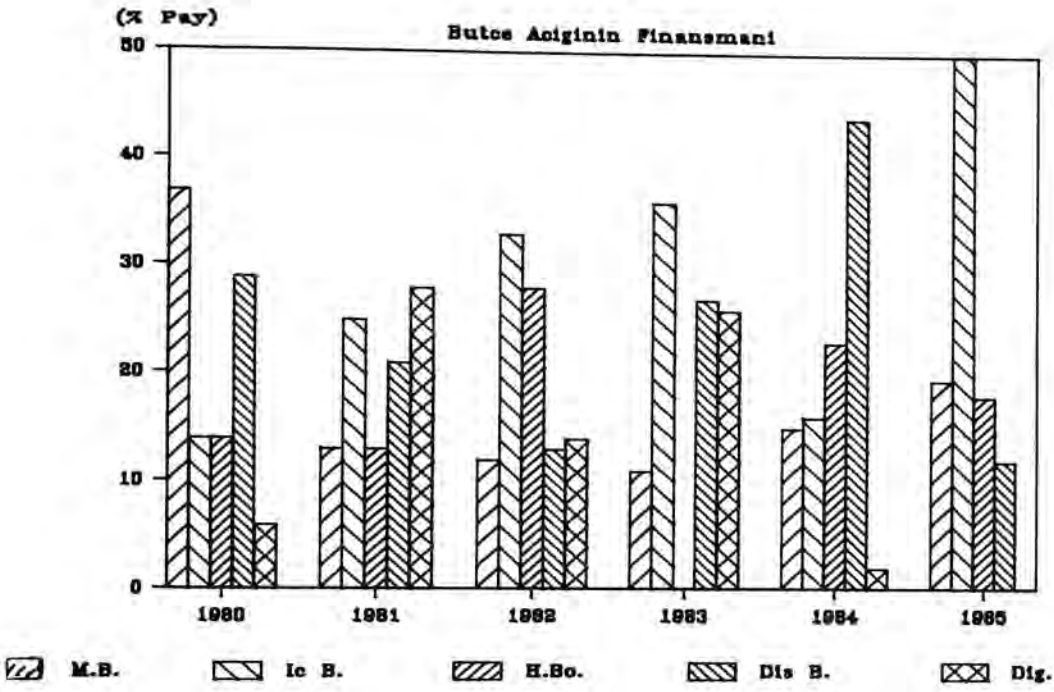
artışın bir bölümü ekonominin sanayi alanında gelişmesine bağlanabilirse de, ana neden enflasyon sonucu vergi dilimlerinde ortaya çıkan dengesizlikler olmuştur. Enflasyon, nominal gelirlerdeki artışlar yoluyla, vergi yükümlülerini daha yüksek oranlı vergi dilimlerine çıkarmıştır. Bu dengesizliği gidermek amacıyla vergi dilimlerinin tavanları yükseltilmiş, ayrıca vergi tabanının genişletilmesini amaçlayan diğer tedbirlere uygun olmak üzere dilimlere uygulanan oranlar düşürülmüştür. Faiz gelirlerinden alınan stopaj ve faiz giderlerinden alınan banka muameleleri vergisi oranlarının indirilmesi vergi gelirlerinde azalmaya neden olmuştur. (*)

Vergi reformlarının en önemlisi 1985 yılı başında uygulanmaya başlanan Katma Değer Vergisidir (KDV). KDV' ne ilişkin yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte, üretim ve belirli mal ve hizmetlerin tüketimi üzerinden alınan sekiz adet vergi kaldırılmıştır. Vergi oranı yüzde 10 olarak tespit edilmiş ise de ancak Hükümete bu oranı, gerekli gördüğü temel mallar için sıfıra kadar düşürülebilme yetkisi tanınmıştır. Son katılan ülkelerin bazılarında henüz uygulanmamakla birlikte, özellikle Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye ülkelerce uygulanan KDV, bir yandan vergi tabanının genişlemesini sağlayan öte yandan vergi gelirleri yapısını değiştiren bir sistemdir. Vergi tabanının genişletilmesi amacına yönelik bir diğer tedbir de ücretlilere vergi iadesi sistemidir. Bu sistemde ücret ve maaş geliri elde edenler ile emeklilere, belirli harcamalara ilişkin faturaları sunmaları halinde vergi iadesi yapılmaktadır. Uygulamadan yararlananlara ek gelir imkanı yaratılmasının yanısıra, kuruluşların satışları konusunda bilgi sağlanarak gelir ve kurumlar vergisi denetimi etkinleştirilmiştir.

(*) Bu kararın neden ve sonuçları IV. 1. Faiz politikasıyla ilgili kısımda açıklanmaktadır.

KDV'nin bir diğer olumlu etkisinin vergi gelirlerinin yapısında olması beklenmektedir. Bilindiği gibi Türkiye'de vergi gelirleri esas olarak dolaysız vergilere dayanmaktadır. Bu yapı özellikle 1970'li yıllarda dolaylı vergileri yükseltmekten kaçınılması sonucu daha da pekişmiştir. Gelir vergisi oranlarındaki indirimler ve 1985 yılında uygulanmaya başlanan KDV ile birlikte, vergi yapısında dolaylı vergiler lehine bir gelişme kaydedilmiştir.

3. Konsolide bütçe açığı

Harcamalar ve gelirlerdeki bu gelişmelerin sonucu olarak Bütçe açığının GSMH içindeki payı 1983 ve 1984 yıllarında artmıştır. 1984 yılında Bütçe açığında kaydedilen artışın nedeni vergi oranlarındaki indirimler ile gelirlerin toplanmasındaki yetersizliklerdir. Bu yetersizliklerin nedeni sıkı kredi politikası sonucu likidite sorunları ile karşılaşan kamu ve özel girişimlerin ödemelerindeki gecikmelerdir. 1985 yılında ise KDV ile vergi gelirlerinde meydana gelen artışların da etkisiyle, Bütçe açığının GSMH içindeki payı düşmüştür.

Son yıllarda Bütçe açığının finansmanında artan ölçüde iç borçlanmaya başvurulduğu görülmektedir. 1985 yılı Bütçesi borçlanma gereğinin önemli bir bölümü Hazine bono ve tahvilleri ile karşılanmıştır. 1981 yılından bu yana tahvil ve bonolor, Bütçe açığının finansmanında ana kaynağı oluşturmuştur. Tahvil ve bonolar, alternatif mali araçlara göre daha yüksek ve vergisiz kazançlar sağlamıştır. Bu politikanın gerekli tedbirler alınmadığı takdirde iki olumsuz sonuç doğurması beklenebilir. Birincisi, yüksek faiz hadlerinin yakın gelecekte Bütçe açıklarının azal-

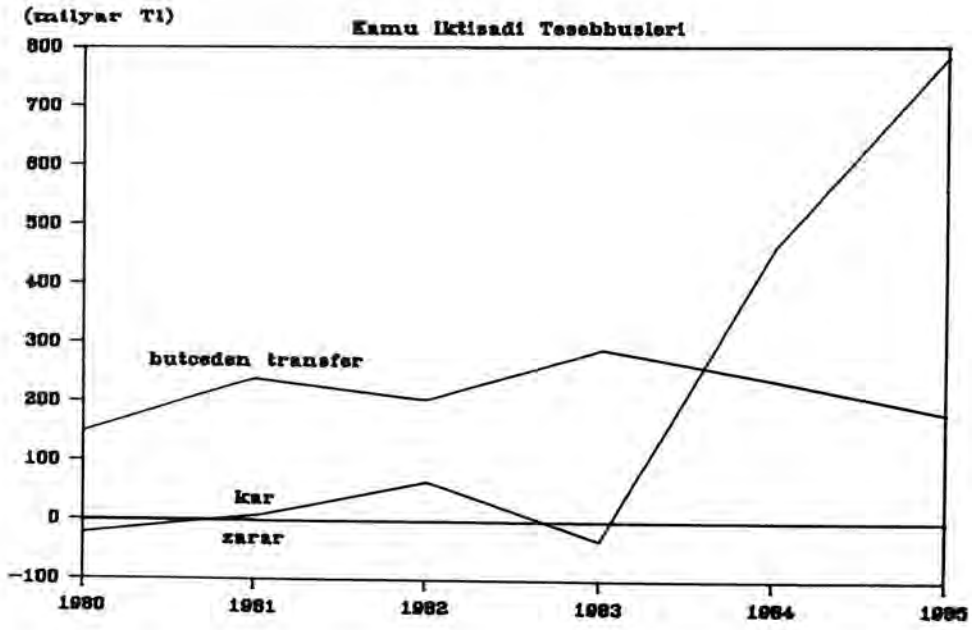
tılmasında ilave sorunlar çıkartabilecek olmasıdır. Anapara ve faiz ödeme yükündeki artışlar böyle bir tehlikeyi şimdiden haber vermeye başlamıştır. İkincisi, iç borçlanmaya yoğun bir şekilde başvurulmasının özel kesimin kullanabileceği fonların azalmasına yol açabilecek olmasıdır.

1985 yılı Bütçesinin borçlanma gereğinin beşte biri Banka'ca Hazine'ye kısa vadeli avans şeklinde finanse edilmiştir. 1980-1983 döneminde Banka'dan borçlanma önemli ölçüde düşmüş ise de 1984 ve 1985 yıllarında bu eğilimin tersine döndüğü görülmektedir. Bu durum son iki yılda rezerv paranın kontrolünü son derece güçleştirmiştir. Eğilimin devam etmesinin, parasal büyüklüklerin kontrolünde ortaya çıkaracağı sakıncalar açıktır.

Bütçe açıklarının reel olarak düştüğü bir yılda Banka'nın kaynaklarına daha büyük ölçüde başvurulması çelişkili gibi görünebilirse de, ağır dış borç ödemesi bu çelişkinin büyük bir kısmını açıklamaktadır. 1984 Bütçesinden devredilen ödemeler bu gelişmede rol oynayan bir diğer etkendir.

4. Kamu İktisadi Teşebbüsleri

Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin daha rekabetçi bir ortamda çalışmalarını sağlamak amacıyla bazı adımlar atılmıştır. Bunlar arasında en önemlileri, KİT'lere Bütçeden yapılan transferlerin azaltılmış ve yöneticilerinin ticari ilkelere dayalı bir fiyatlandırma politikası izlemede serbest bırakılmış olmasıdır. İstihdam politikası, yeni kadrolara kısıtlamalar getirilerek ve sözleşmeli personel kullanımı yönünde kararlar alınarak değiştirilmiştir. KİT'lerle ilgili reform paketi bu teşebbüslerin kısmen özelleştirilmesini de içermektedir.

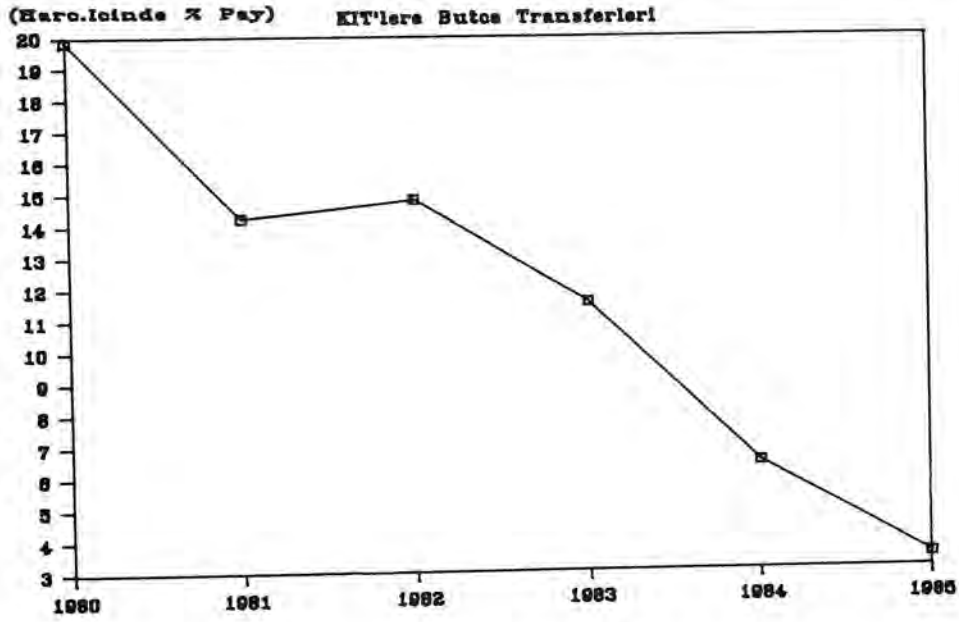

Yeni fiyatlandırma politikası sonucunda KİT ürünlerinin tahsisli satış uygulamaları yok olmuştur. KİT ürünleri fiyatlarındaki artışlar genel olarak fiyat endekslerindeki artışların üzerinde olmuştur.

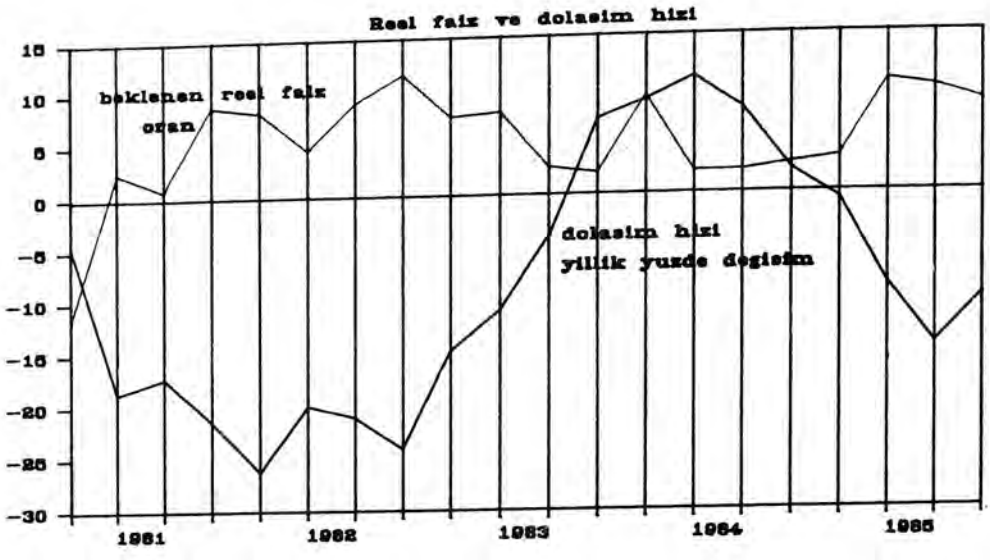
Harcamalar yönüne bakıldığında ise, maaş ve ücret ödemelerinin reel olarak düştüğü görülmektedir. Sonuç olarak, KİT'lerin harcamaları gelirlerine oranla daha yavaş artarak, bu kuruluşların 1982, 1984 ve 1985 yıllarında önemli ölçüde kar etmelerine yol açmıştır. Aynı zamanda KİT'lerin net borçlanma gereğinin GSMH'ya oranı son altı yılda tedrici olarak düşmüş ve 1985 yılı sonunda, 1980'e kıyasla yarıya inmiştir.

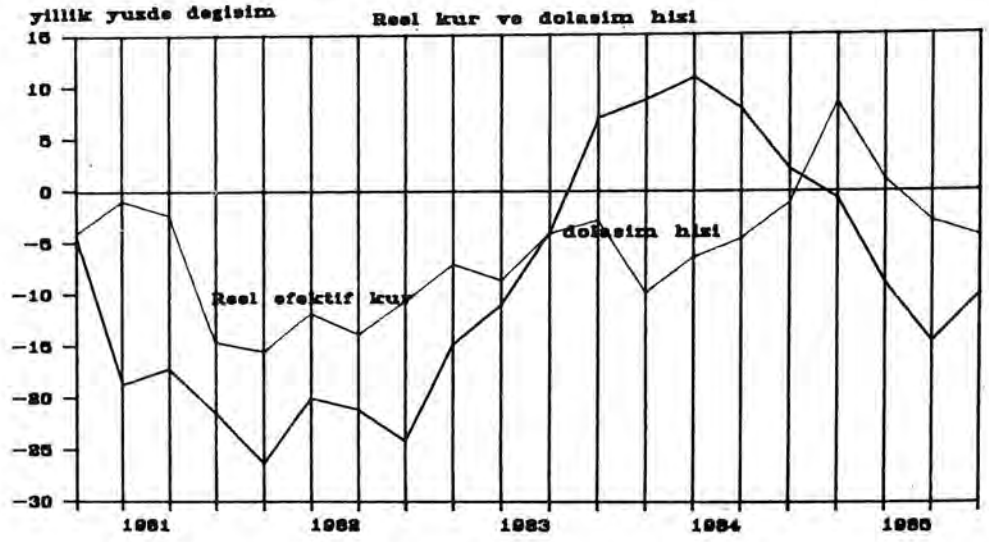
Son iki yılda, KİT'lerin karları ilk defa olarak Bütçeden yapılan transferleri fazlasıyla aşmıştır. Bütçeden yapılan transferler, 1984 ve 1985 yıllarında KİT karlarının, sırasıyla yarısı ve beşte biri kadar olmuştur. KİT'lerin borçlanma gereklerinin karşılanmasında Bütçe transferlerinin payı 1981'den bu yana sürekli olarak düşmüştür.

1983 ve 1984 yıllarında KİT'ler Banka'ya olan borçlarını ödemiş gibi görünmekte ise de borçlardaki düşüşün nedeni konsolidasyonlardır (*). 1985 yılında KİT'lerin Banka'dan sağladıkları kredilerde artış gözlenmiştir.

(*) Konsolidasyon konusunda 1984 Yıllık Raporunda ayrıntılı bilgi bulunmaktadır.

Reel faiz ve dolasim hizi
15
10
5
0
-5
-10
-15
-20
-25
-30
beklenen reel faiz oran
dolasim hizi yillik yuzde degisim
1981
1982
1983
1984
1985

yillik yuzde degisim
Reel kur ve dolasim hizi
15
10
5
0
-5
-10
-15
-20
-25
-30
dolasim hizi
Reel efektif kur
1981
1982
1983
1984
1985

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FAİZ POLİTİKASI ve PARA KREDİ GELİŞMELERİ

Türk ekonomisinin 1970'li yılların sonundaki ödemeler dengesi krizi ve hızlı enflasyon süreci, büyük ölçüde, sürekli artan kamu kesimi açıklarının finansmanı için yapılan aşırı para genişlemesinden kaynaklanmıştır. Genişleyici maliye ve para politikalarının yanısıra uygulanan düşük faiz ve kur politikaları, ekonominin iç ve dış kesimlerinde oluşan dengesizlikleri daha da ağırlaştırmıştır.

1. Faiz Politikası

Bir yandan yatırımları teşvik etmek, öte yandan kamunun borçlanma maliyetini azaltmak amacıyla nominal faiz oranları 1970'li yıllar boyunca düşük düzeylerde tutulmuştur. Dönemin sonlarına doğru enflasyonun gittikçe hızlanması nedeniyle reel faiz oranları artan ölçüde negatif düzeylere inmiştir. Bu ise, ekonomik birimlerin banka mevduatı gibi mali varlıklara olan talebini hızla düşürerek, paranın dolaşım hızının yükselmesine ve dolayısıyla enflasyonist baskıların daha da artmasına neden olmuştur. Diğer taraftan, mevduatın reel getirisinin negatif düzeylerde seyretmesi nedeniyle birikimlerin banka sisteminden çekilerek fiziki mallara, dövize ve örgütlenmemiş mali piyasalara yönelmesi, kaynak dağılımını bozarak ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilemiştir.

1980 yılında uygulanmaya başlanan istikrar programı, kısa dönemde iç talebi azaltmayı hedef alırken, uzun dönemde dünya ekonomisiyle bütünleşmek ve ekonomiyi piyasa güçlerinin baskılarına bırakmak suretiyle kaynak dağılımında etkinlik sağlamayı ve büyüme sürecini yeniden başlatmayı amaçlamıştır. Ekonomik programın kısa ve uzun dönemli amaçlarına yönelik olarak, 1980 Temmuz ayında mevduat faiz oranları serbest bırakılmıştır. Konjonktürü izleyen bir kur politikasıyla birlikte uygulanacak olan pozitif reel faiz politikasının, bir taraftan para talebini yükselterek fiyat istikrarının sağlanmasına yardımcı olacağı, diğer taraftan da kaynak dağılımındaki bozuklukları düzelterek ekonomik büyümeye katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Faiz oranlarının serbest bırakılmasından sonra bir araya gelen bankalar, yaptıkları "centilmen anlaşmalarıyla" faiz oranlarının fazla yükselmesini önlemişlerdir. Bu nedenle, reel faiz oranları başlangıçta negatif düzeyde kalmıştır. Ancak, küçük bankalar ve diğer aracı kuruluşlardan gelen rekabetçi baskılar nedeniyle nominal faiz oranları zaman içinde gittikçe yükselmiş ve enflasyon hızının da yavaşlaması sonucunda reel faiz oranları 1981 yılında pozitif düzeye çıkmıştır. Faiz oranlarının serbest bırakılmasından sonra, birikimler büyük ölçüde banka sistemine yönelmiştir. 1981 ve 1982 yıllarında toplam mevduat önemli reel artışlar göstermiş, paranın dolaşım hızı ise büyük ölçüde yavaşlamıştır. Uygulanan kur ve faiz politikaları, ayrıca, yurt dışına sermaye kaçışını da durdurmuştur.

Ancak nominal faiz oranları yükseltilirken mevduat faiz geliri üzerinden alınan verginin yüzde 25, banka ve sigorta muameleleri vergisinin yüzde 15 gibi yüksek oranlarda bırakılması sonucunda bankaların borçlanma ve borç verme faiz oranları arasındaki fark önemli ölçüde büyümüştür.

Bir yandan bu vergileri ödemedikleri, öte yandan mevduat karşılık sistemine tabi olmadıkları için bankerlik piyasaları önemli ölçüde gelişmiştir. Bankerlik piyasalarında faaliyet gösteren kuruluşlar garanti belgesi olarak mevduat sertifikası aracını da kullanmışlar ve bazı küçük bankalar bu kuruluşlarla işbirliği yapmışlardır. 1982 yılı ortalarından itibaren bu kuruluşlar batmaya başlamışlardır.

1983 yılı başında, bu gelişmelere karşı tedbirler olarak stopaj oranı yüzde 20'ye düşürülmüş, mevduat sertifikaları için yüzde 30'a çıkarılmış ve mevduat faiz oranlarının belirlenmesi büyük bankalara bırakılmıştır. Büyük bankalar, enflasyon hızındaki yavaşlama eğiliminin değişebileceğini düşünmeden vadeli mevduat faiz oranlarını yıl başında ve ortasında iki kez düşürmüşlerdir. Sonuçta fiyat artışları hızlanmış ve reel faiz oranları yılın ikinci yarısında negatif alana doğru yönelmişlerdir. Negatif reel faiz oranlarının etkisiyle, gerek vadeli mevduat ve tasarruf mevduatı gerek toplam mevduat 1983 yılında reel olarak daralmış, paranın dolaşım hızı ise hızlı bir artış göstermiştir.

Büyük bankaların faiz oranlarını, reel pozitif alanda tutmada isteksiz davranmaları karşısında, mevduat faiz oranlarını tesbit etme yetkisi 1983 yılı sonunda Banka'ya verilmiştir. Enflasyon oranındaki değişmeler ve diğer ekonomik gelişmeler dikkate alınarak, mevduat faiz oranları en geç üç ayda bir gözden geçirilerek tesbit edilmiştir. Nitekim, enflasyon oranının hızlanma eğilimi gözönüne alınarak, vadeli mevduat faiz oranları önemli ölçüde yükseltilmiş ve üç ay vadeli mevduatın faiz oranı diğerlerinden yüksek tutulmuştur. Ayrıca, faiz gelirinden kesilen vergi oranı yüzde 20'den yüzde 10'a indirilerek, mevduatın tasarruf sahibine sağladığı reel getiri daha da yükseltilmiştir. Mevduat faiz oranlarını tesbit yetkisi Banka'ya verilmekle birlikte bankalar kredi faiz oranlarını belirlemede serbest bırakılmışlardır. Ancak, kredi maliyetinin aşırı yükselmesini önlemek amacıyla, kredi kullananlardan tahsil edilen banka ve sigorta muameleleri vergisinin oranı yüzde 15'den yüzde 3'e düşürülmüştür. Mevduatın getirisi ile kredi maliyeti arasındaki marjın, vergi gelirlerinin azalması pahasına da olsa, bu şekilde daraltılması, kaynak dağılımında etkinlik sağlamaya yönelik önemli bir adım olmuştur. Ayrıca bu karar mali piyasalarda istenmeyen yöndeki gelişmeler için köklü bir çözüm olmuştur.

1984 yılında, aylık enflasyon hızı yıl ortasında yıllık enflasyon hızı yıl sonuna doğru yavaşlatılabildiği için faiz oranları bir kaç kez yükseltilmiştir. Reel faiz oranları pozitif alanda kalmakla birlikte yılın büyük bölümünde düşük düzeylerde seyretmiştir.

Üç ay vadeli mevduat faiz oranı diğerlerinden daha yüksek olarak tesbit edilirken, enflasyon hızının kısa sürede yavaşlayacağı beklenmekteydi. Ancak, beklenenin aksine enflasyonun hızlanması, mevduatın, geniş para arzı içindeki likidite derecesi yüksek üç ay vadede yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu sakıncayı gidermek ve mevduatın vade yapısını uzun vadeli mevduat lehine değiştirmek amacıyla, 1985 Temmuz ayında nisbeten uzun vadeli mevduat faiz oranları daha yüksek tutulmuştur. Bunun sonucunda, üç ay vadeli mevduattan, altı ay ve bir yıl vadeli mevduata büyük bir kayma olmuştur. Diğer taraftan, fiyatlardaki dalgalanmalara ve diğer ekonomik gelişmelere daha çabuk uyum sağlanabilmesi için Banka'ya mev-

duat faiz oranlarını her ay gözden geçirerek tesbit etme yetkisi verilmiştir. Nitekim, enflasyon hızındaki gerileme dikkate alınarak nominal faiz oranları Ağustos ayında bir miktar düşürülmüştür. Enflasyon hızının, yılın ilk üç ayından sonra yavaşlama eğilimine girmesi nedeniyle, reel faiz oranları yıl boyunca önemli ölçüde pozitif düzeylerde seyretmiştir. Faiz politikasına getirilen esneklik sonucunda ekonomik birimlerin mali varlıklara olan talebi büyük ölçüde artmıştır. Gerek vadeli mevduat ve tasarruf mevduatı, gerekse toplam mevduat 1985 yılında yüksek reel artışlar kaydetmiştir.

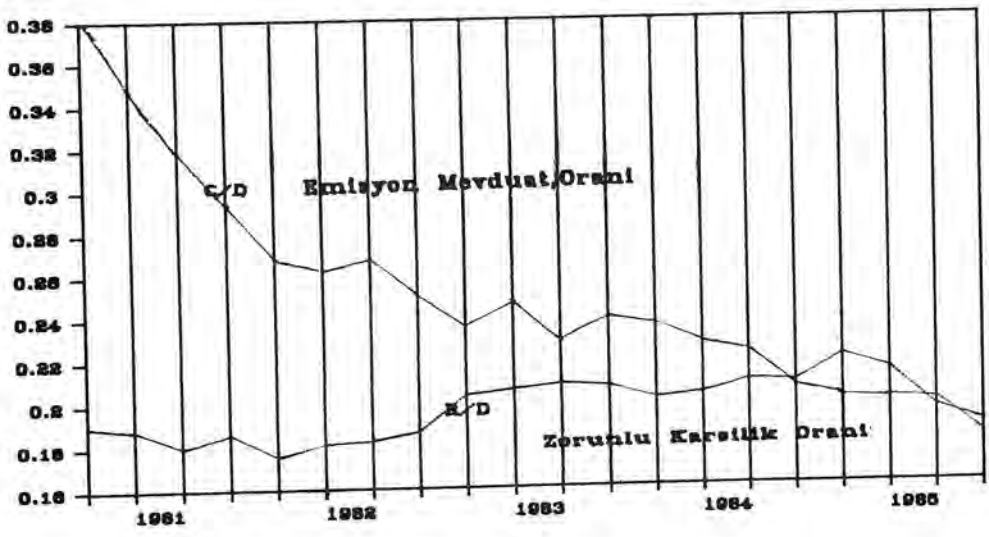
2. Mevduat munzam karşılıkları sistemindeki yenilikler

1985 yılında, bankaların Banka'da bulundurmakla yükümlü oldukları zorunlu karşılıklar sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır.

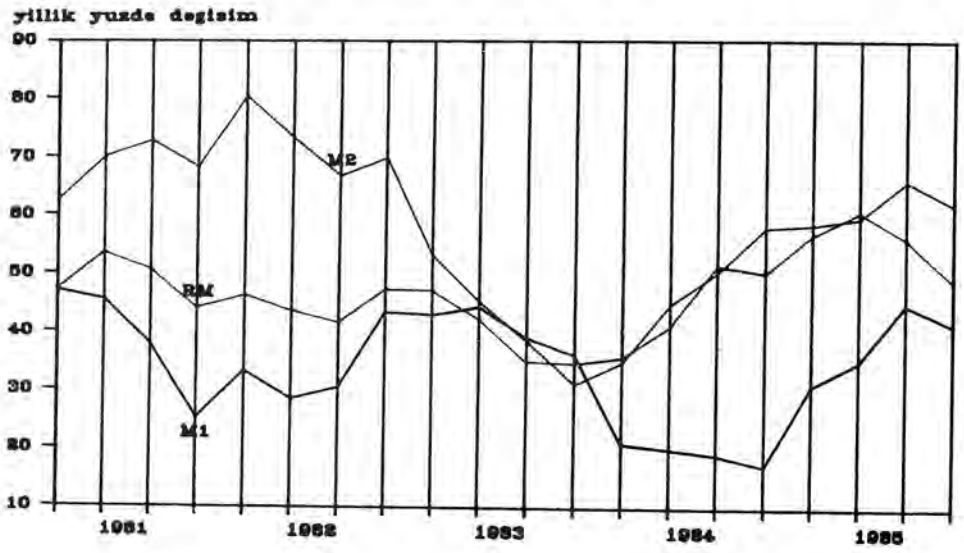
1985 yılına kadar, zorunlu karşılık oranları aşırı derecede yüksek tutulduğundan, bankalar yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmışlar ve dolayısıyla fiili karşılık oranları çok daha düşük düzeylerde gerçekleşmiştir. Bu ise, oran değiştirilmesi suretiyle parasal büyüklüklerin kontrol edilebilmesini sağlayan para politikası araçlarından birinin etkin olarak kullanılmasını önlemiştir.

Fiili karşılık oranlarının düşük olmasına yol açan ve dolayısıyla zorunlu karşılıkların esnek bir para politikası aracı olarak kullanılmasını engelleyen bir diğer faktör, karşılıkların yatırılma süresinin uzunluğuydu. Karşılık oranında yapılan değişikliğin etkisinin ancak altı hafta sonrasından sonra görülübileceği bir sistem uygulanmaktaydı.

Ayrıca, bankaları yükümlülüklerini yerine getirmeye teşvik etmek için, zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranları da aşırı derecede yüksek tutulmuş, bu ise Banka'nın giderlerinde büyük artışlara yol açarak, para arzının kontrolünde güçlükler yaratmıştır.

1985 yılında, sistemdeki aksaklıkları gidererek zorunlu karşılıkları etkin ve esnek bir para politikası aracı haline getirecek düzenlemeler yapılmıştır. 1985 Nisan ayında başlayarak, ihracat ve yatırım kredilerine tahsis edilecek mevduata uygulanan tercihli karşılık oranları kaldırılmış, karşılıkların yatırılma süresi altı haftadan iki haftaya indirilmiş ve oran yüzde 25'ten yıl sonuna kadar tedricen yüzde 19'a düşürülmüştür. Yasal karşılık oranı 1986 yılı başlarında da yüzde 15'e kadar indirilmiştir. Ayrıca, zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı da, 1985 yılı boyunca tedricen azaltılarak, yıl sonunda tamamen ortadan kaldırılmıştır.

3. 1985 öncesinde parasal büyüklüklerdeki gelişmeler

1980-1982 döneminde, kamu kesimi finansman ihtiyacının istikrar programında öngörüldüğü şekilde azaltılmasına bağlı olarak, rezerv para artışı hedeflenen düzeylerde tutulabilmiştir. Diğer taraftan, 1981 ve 1982 yıllarında reel faiz oranlarının yüksek pozitif değerlere ulaşması ve buna ek olarak Türk lirasının yabancı paralar karşısında reel olarak hızlı değer kaybı, para talebinin önemli ölçüde artmasına yol açmıştır. Parasal genişlemenin kontrol edilmesi ve para talebinin artırılması şeklinde uygulanan para politikası, 1981 ve 1982 yıllarındafiyat artışlarının yavaşlamasına büyük katkıda bulunmuştur.

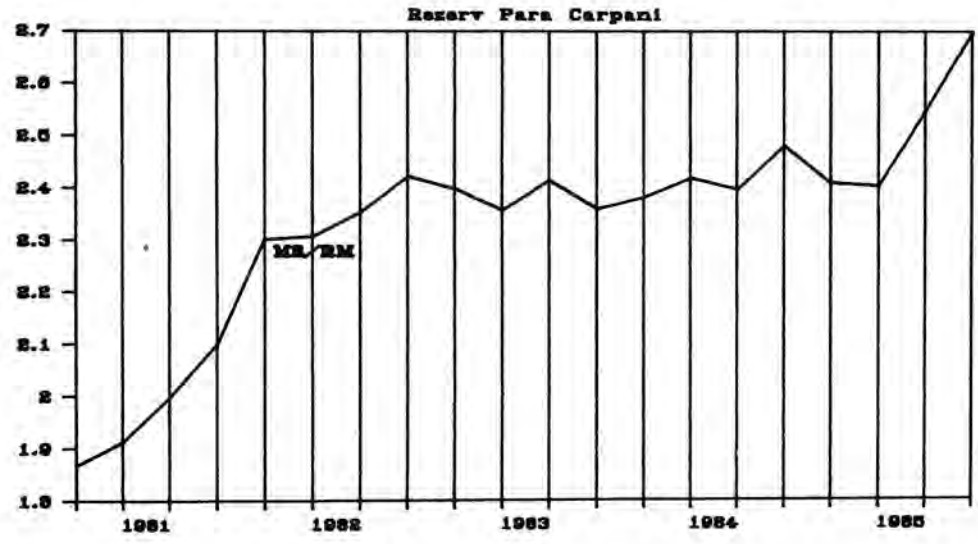
1983 yılında ise, maliye ve para politikalarının büyük ölçüde gevşetilmesine bağlı olarak, enflasyon hızının gerileme eğilimi tersine dönmüştür.Bankerlik piyasasında faaliyet gösteren kuruluşların batması sonucunda aşırı mevduat çekilişlerine maruz kalan bazı bankaların daralan likiditelerini kuvvetlendirmek için, rezerv paranın hedeflenenin üzerinde artırılması zorunda kalınmıştır. Rezerv paranın genişlemesine yol açan bir diğer neden, reel olarak artan bütçe açığının finansmanı için Banka kaynaklarına başvurulması olmuştur. Diğer taraftan, reel faiz oranlarının tekrar negatif değerlere düşmesi de para talebini azaltarak enflasyonun hızlanmasında rol oynamıştır.

1984 yılında, ödemeler dengesini iyileştirmek ve enflasyon hızını yavaşlatmak amacıyla yürürlüğe konulan ekonomik program uyarınca, sıkı para politikası uygulanmaya çalışılmış ve nominal faiz oranları önemli ölçüde yükseltilmiştir.

Ancak, dış ticaret ve ödemeler sisteminin liberalleştirilmesi sonucu Banka'nın dış varlıklarının beklenenden hızlı artmasına bağlı olarak, parasal büyüklükler 1984 yılında hızlı bir genişleme göstermiştir. Bankaların, Banka'ya döviz satışlarının hızla artması nedeniyle, rezerv para artışını hedeflenen düzeylerde tutmakta zorluklarla karşılaşılmıştır. Bütçe'nin finansman ihtiyacının artışı da, rezerv para genişlemesine yol açan bir diğer faktör olmuştur.

1984 yılının ikinci yarısında, para arzının genişlemesini yavaşlatmak üzere bir dizi tedbir alınmıştır. Gerek bütçe açığını finanse etmek gerek ekonomideki likiditeyi azaltmak amacıyla, bankalara ve halka Hazine bonosu satılmaya başlanmış ; Banka'nın reeskont kredileri durdurulmuş ; disponibilite oranı yüzde 10'dan yüzde 15'e yükseltilmiş ; zorunlu karşılıkların yatırılmayan kısmına uygulanan cezai faiz oranı artırılmış ve bankaların Banka'ya döviz satışlarını caydıran tedbirler alınmıştır.

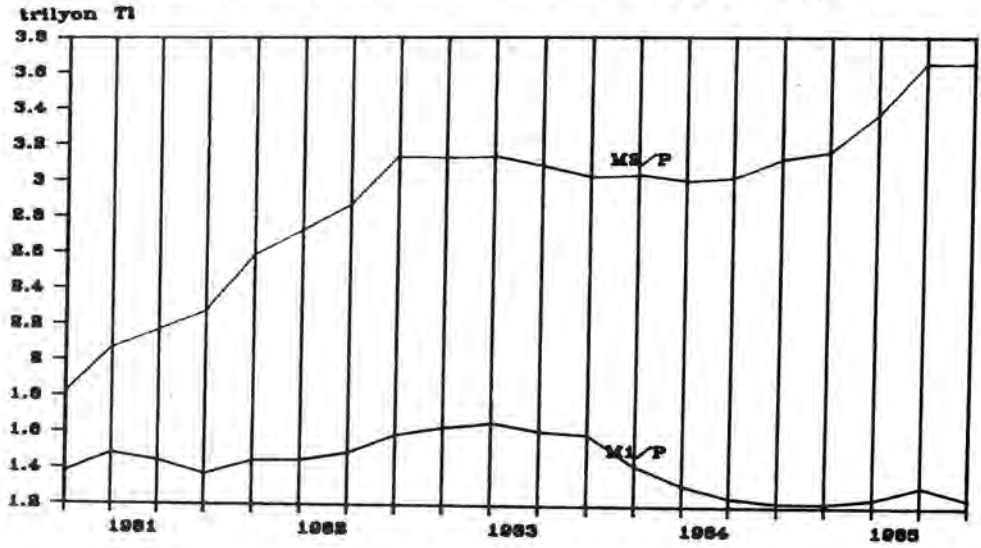
Para arzının kontrolü amacıyla alınan yukarıda açıklanan tedbirlerin yanısıra para talebini artırabilmek için de nominal faiz oranları yükseltilmiştir. Ancak, reel fiz oranları, hızlı enflasyon nedeniyle, yılın büyük bölümünde çok düşük düzeylerde kalmış, ayrıca, reel kur değer kazanmıştır. Reel faiz ve reel kurdaki bu gelişmeler nedeniyle para talebi düşmüş, yıl sonunda ekonomide likidite fazlası oluşmuş, enflasyon üzerindeki baskılar devam etmiştir.

4.1985 yılında para politikası

Banka'nın para arzını kontrolü, doğrudan rezerv paranın dolaylı olarak rezerv para çarpanının etkilenmesine dayanmaktadır.

Banka'ca kamu kesimine kullandırılan kredi miktarındaki büyük artış, rezerv para artışının kontrolünde zaman zaman güçlükler yaratmıştır. Rezerv parada meydana gelen artışın yarısından çoğu kamu kesimine verilen kredilerden kaynaklanmış, geçen yılın aksine, dış varlıklardaki artışın rezerv para artışına katkısı sınırlı olmuştur. Kamu kesimine verilen kredilerin artışı, büyük ölçüde Hazine'ye açılan kısa vadeli avanstan gelmiştir. Bütçe açığının reel olarak azalmasına rağmen, büyük miktarda dış borç ödemesinde bulunulması, Hazine'yi iç kaynaklara, bu arada da Banka'nın kaynaklarına başvurmaya yöneltmiştir. Hazine'ye kısa vadeli avansın yanısıra, diğer kamu kuruluşlarına verilen krediler de artış göstermiştir.

Rezerv para, yukarıda açıklanan nedenlerle, yılın son üç ayına kadar hızlı bir artış göstermiştir. Rezerv paranın hızlı genişlemesini yavaşlatmak amacıyla Mayıs ayından itibaren her hafta yapılan ihalelerle, bankalara ve diğer mali aracı kuruluşlara Hazine bonosu ve tahvil satılmıştır. Diğer taraftan Banka, dış varlıkların fazla artmasını önlemek amacıyla, bankalardan dövizi satın almak yerine borç almayı tercih etmiştir. Ayrıca, zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranının yıl içinde tedricen düşürülmesi, faiz ödemeleri nedeniyle rezerv para genişlemesini yavaşlatmıştır.

Bu tedbirlere rağmen, rezerv paranın hızlı genişlemesi Eylül ayına kadar sürmüş ve ancak yılın son çeyreğinde, Hazine'ye kısa vadeli avans ve diğer kamu kuruluşlarına kullandırılan kredilerin kontrol altına alınması sonucu yavaşlatılabilmiştir.

Gerek rezerv paranın yılın son çeyreğine kadar hızlı artmasına, gerek çarpanın yılın ikinci yarısında yükselmesine bağlı olarak, geniş para arzı (M2), yıl boyunca büyük oranda artış göstermiştir. Ayrıca, mevduat bankalarında açılan döviz tevdiat hesaplarının hızla artarak büyük miktarlara ulaşması da ekonomideki likiditeyi artırıcı bir faktör olmuştur. Bu nedenle, döviz tevdiat hesaplarının aşırı büyümesini kontrol edebilmek amacıyla, 1986 Ocak ayından itibaren bu hesaplar karşılığa tabi tutulmuştur.

Hızlı parasal genişlemeye karşılık, para talebi reel olarak yıl boyunca önemli ölçüde artmıştır. Reel faiz oranlarının pozitif ve yüksek düzeylerde tutulması ve Türk lirasına yabancı paralara karşı reel olarak değer kaybettirilmesi nedeniyle artan para talebi, hızlı parasal genişlemenin, fiyat artışları üzerindeki etkisini hafifletmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO VE DIŞ TİCARET REJİMLERİNDEKİ GELİŞMELER

1. Kambiyo Rejimi

Türk ekonomisinin liberalleştirilmesi ve dışa açılması politikasına paralel olarak alınan tedbirlerden biri olan ve Kambiyo Rejimi'nde köklü bir değişikliğe yol açan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 30 Sayılı Karar 1985 yılında da kambiyo rejiminin temelini oluşturmuştur.

Sözkonusu Karar'a göre, Türkiye'ye Türk parası ve Türk parasıyla ödemeyi sağlayan belgelerle her türlü döviz ithali tamamen serbesttir.

Ayrıca, dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de Türk parasıyla ödeme, tahsilat ve tevdiatta bulunmaları serbest olduğu gibi, Türkiye'deki kişilerin beraberlerinde döviz bulundurmaları, sözkonusu dövizleri bankalarda açacakları döviz hesaplarında tutmaları, bu hesaplardaki dövizleri efektif olarak kullanmak dahil, her türlü şekilde tasarruf edebilmeleri ve Türkiye'de yapacakları işler nedeniyle dışarıda yerleşik kişilerden döviz kabul etmeleri de serbest bulunmaktadır.

Türkiye'den dışarı çıkan yolcuların ise, en çok 1000 ABD doları karşılığı Türk parasını ve 3000 ABD doları veya eşiti dövizi beraberlerinde götürmeleri mümkündür. Ayrıca, yolcuların kendilerine bankalarca döviz verildiğini veya yurda girişlerinde beyan etmiş olduklarının tevsiki kaydıyla 3000 ABD doları veya eşitini aşan miktardaki dövizleri de beraberlerinde Türkiye'den dışarıya serbestçe çıkarmaları mümkün bulunmaktadır.

Ticari amaçlarla ihraç edilen malların bedellerinin en az yüzde 80'inin fiili ihraç tarihinden itibaren ençok üç ay içinde ihracatçılar tarafından yurda getirilerek yetkili bir bankaya satılması gerekir. Bakiye yüzde 20 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir.

Görünmeyen işlemlerle ilgili olarak, döviz tahsis ve yurtdışına yapılacak transferler Banka'ca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bankalarca serbestçe yapılabilmektedir. Ayrıca, Türkiye'de yerleşik kişiler, dışarıda yerleşik kişilere yaptıkları hizmetler nedeniyle kabul ettikleri dövizleri, bankalarda açtırdıkları döviz tevdiat hesapları aracılığı ile döviz tahsisi mutad işlemlerinde ve diğer ihtiyaçlarında serbestçe kullanabilirler.

Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de yatırım yapmaları, ticari faaliyette bulunmaları, ortaklığa katılmaları, şube açmaları, hisse almaları, büro, temsilcilik, acenta kurmaları, gerekli sermayeyi döviz olarak yurda getirmek, ilgili mercilerden gerekli izni olmak ve verilen izin çerçevesinde faaliyette bulunmak kaydıyla serbesttir. Patent, lisans, "know-how" gibi gayri maddi hakların Türkiye'ye ithali de aynı esaslara bağlıdır.

Bu Karar çerçevesinde Türkiye'de faaliyette bulunan müteşebbislere ait kar, temettü ve benzeri transfer istekleri, ilgililerin talepleri üzerine bankalarca bekletilmeksizin yapılmaktadır.

Türkiye'de yerleşiklerin, yurtdışında iş yapmak veya ticari bir ortaklığa katılmak için 3 milyon dolara kadar ayni veya nakdi sermayenin, işletme malzemesinin ihracına ilişkin talepleri Bakanlıkça, bu miktarın üstünde sermaye talepleri ise Bakanlar Kurulunca karara bağlanır.

Her türlü menkul kıymetin ithali ve ihracı ile yabancı paralar üzerinden düzenlenen menkul kıymetlerin Türkiye'de, yurtdışında yerleşik kişilere devri serbesttir. Döviz bozdurulmak suretiyle satın alınan Türk menkul kıymetlerine ait gelirler ile bunların satış bedellerinin de bankalarca serbestçe transferi mümkündür.

Dışarıda yerleşik kişiler döviz bozdurmak suretiyle Türkiye'de gayrimenkul ve gayrimenkule müteferri ayni hakları satın alabilirler ve bunların gelirleri ile satış bedellerini bankalar aracılığı ile dışarıya transfer ettirebilirler.

Türkiye'de ve yurtdışında yerleşik kişiler bankalar nezdinde döviz hesapları açtırabilir ve bu hesapların faiz oranları bankalar ve hesap sahibi arasında serbestçe tesbit edilir.

30 Sayılı Karar'ın dayanağı olan 1567 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun'un bazı maddelerinde yapılan değişikliklerle işlenen kambiyo suçları karşılığında hapis cezası yerine para cezası verilmesi esası getirilmiştir (*).

Dövizlerin tasarruf ve idaresinde önemli bir yeri olan Banka yıl içindeki döviz hareketlerini ve ekonominin ihtiyaçlarını yakından izlemiş ve seri halinde döviz işlemlerini düzenleyici genelgeler yayınlamıştır.

29. 6. 1985 tarihinde yayımlanan I/H sayılı Genelge (**) ile o güne kadar uygulanan, bankaların, Banka'ca günlük olarak belirlenen Türk lirasının yabancı paralar karşısındaki değerinin dövizler için yüzde 6, efektifler için yüzde 8 altında veya üstünde kur tesbit edebilmeleri uygulanmasına son verilmiş, bankaların ticari ve gayri ticari işlemler ile bankalararası işlemlerde uygulayacakları döviz ve efektif alış satış kurlarını serbestçe tayin edebilmeleri esası getirilmiştir.

26. 12. 1985 tarihinde yayınlanan 1-K sayılı Genelge ile (***) bankaların alışını yaptıkları döviz ve efektiflerin yüzde 20'sini Banka'ya devretmeleri ve nezdlerinde açılan döviz tevdiat hesapları karşılığında (bankalararası tevdiat hesapları hariç) Banka nezdinde yüzde 20 munzam karşılık tesis etmeleri esası getirilmiştir.

Aynı Genelge ile, bankaların pozisyonlarında bulundurmaları gereken en az döviz varlığının toplam taahhütlerinin yüzde 20'si olması prensibi korunurken, bulundurabilecekleri en fazla döviz varlığı, taahhütlerinin toplamı 10 milyon dolara kadar olan bankalar için en çok toplam taahhütleri kadar; taahhütlerinin toplamı 10 ile 25 milyon dolar arasında olan bankalar için en çok 10 milyon dolarlık tutar için yüzde 100, kalan kısım için ise yüzde 30; taahhütlerinin toplamı 25 milyon dolardan yukarı olan bankalar için en çok toplam taahhütlerinin yüzde 50'si olarak tesbit edilmiştir.

İşlenmemiş altının Türkiye'ye ithali ve Türkiye'den ihracı Banka'nın yetkisinde bulunduğundan, altın piyasasını istikrara kavuşturmak amacıyla Banka ithal ettiği uluslararası geçerliliği havi, ayar damgası ve seri numarası taşıyan külçeler halindeki altını 17 Mart 1984'den beri şubeleri aracılığı ile satmakta veya satılanların geri alışını yapmakta iken 16 Ekim 1985 tarihinden itibaren ticari bankalarca da altın satışına izin vermiş bulunmaktadır. Bankalar dolar üzerinden spot esasla Banka'dan satın aldıkları altının satış fiyatını serbestçe tesbit edebilmektedirler.

(*) Bakınız 6
(**) Bakınız 77
(***)Bakınız 93

1985 yılında Banka'ca döviz mevcutlarının faizli depo hesaplarında ve uluslararası piyasalarda "portföy" yatırımı suretiyle değerlendirilmesine devam edilmiştir.

Uygulanmakta olan para politikasına paralel olarak, para arzını bir ölçüde kontrol altında tutabilmek amacıyla ilk kez bankalarla "swap" işlemlerine başlanmıştır.

29 Ağustos 1979 tarihli Anlaşma uyarınca Banka'nın borcu haline dönüştürülerek ertelenen Dövize Çevrilebilir Türk Lirası Mavduat Hesapları anaparaları ve birikmiş faizlerinin, alacaklıların 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'na göre yapacakları yatırımlarda, yabancı sermaye sayılmak üzere veya 6326 sayılı Petrol Kanunu'na göre Türkiye'de yapacakları petrol arama faaliyetinde kullanılmak üzere Türk lirasına çevrilme imkanı 1984 yılında getirilmişti. Nisan ayındaki bir Tebliğ (*) ile, ödeme tarihine kadar Banka'ca bloke edilecek olan sözkonusu Türk liralarıyla lehdarın isteği üzerine adına her an paraya çevrilebilir nitelikteki Devlet tahvili alınıp muhafaza edilebilmesi esası getirilmiştir. Sözkonusu Tebliğler ve DÇM Kredi Anlaşması çerçevesinde, 1985 yılında 18 milyon dolar tutarında DÇM hesabı karşılığı Türk lirası sermaye artırımında kullanılmıştır.

Ödemeler dengesi finansmanında kullanılmak üzere Banka ile bir uluslararası bankalar topluluğu arasında 3 Nisan 1985 tarihinde imzalanan sözleşme ile kısa vadeli avanslar ve destek kredisi şeklinde kullanılması öngörülen 7 yıl vadeli 500 milyon dolarlık bir kredi sağlanmıştır.

Bir Bakanlar Kurulu Kararı (**)ile 29 sayılı Karar yerine yürürlüğe konulan 31 sayılı Karar ile tesis edilen fon aracılığı ile yatırımların ve döviz kazandırıcı faaliyetlerin finansmanı için bankalarca dış kaynaklardan dolaysız veya Hükümet aracılığıyla sağlanan krediler ve bankaların garantileri ile sağlanan kredilerin bu bankalar ve/veya kredileri kullandırdıkları müstakrizler açısından sabit bir maliyet unsuru haline getirilmesini sağlayan uygulamaya devam olunmuştur.

8 / 911 sayılı Karar çerçevesinde yürütülen Garantisiz Ticari Borçlarla ilgili çalışmalara devam edilmiştir. Dövizle ödemeyi seçen alacaklılardan toplam alacağı 50 bin doların altında olan yaklaşık 25 bin firmaya ilişkin toplam 37,8 milyon dolar borç defaten ödenmiştir. Bakiye borcun ödenmesine başlanmıştır.

1985 yılında 155 muhabir banka ile ilişkiler devam etmiş, American Security Bank, Washington D.C. ve T.C. Ziraat Bankası Newyork Şubesi ile muhabirlik anlaşmaları yapılmıştır.

İki ülke arasındaki dış ticareti artırmak bu ülkede iş yapan Türk müteahhitlerine yapılacak ödemelere işlerlik kazandırmak amacıyla Libya Merkez Bankası ile Banka arasında 24. 9. 1985 tarihinde bir bankacılık anlaşması yapılmıştır.

2.İhracat rejimi (***)

1985 yılı İhracat Rejimi ve Yönetmeliği 26 Aralık 1985 tarihinde yayımlanan İhracat Rejimi Kararına Ek Karar ve İhracat Yönetmeliğine Ek Yönetmelik ile yapılan bazı değişiklikler dışında 1986 yılı için yürürlükte kalmıştır.

Bu İhracat Yönetmeliği'ne göre Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan ihracatçı belgesi alan her kişi ihracat yapabilir ve ihracatı yasaklanmamış her mal ihraç edilebilir.

(*) Bakınız 71

(**) Bakınız 30

(***)Bakınız 14

Reeksport ve transit ticaret uygulaması çerçevesinde yurda giriş ve çıkışta mallardan vergi, resim, harç ve teminatlar alınmaz. Bu malların ithalatında ve ihracatında fon kesintileri uygulanmaz.

Yurtdışında çalışan müteahhitlerin inşaat ve tüketim maddesi ihtiyaçları ihracatçı belgesi aranmadan ihraç edilir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 30 sayılı Karara ilişkin olarak 28 Mayıs 1985 tarihinde ihracat bedeli dövizleri en geç yurda getirilme süresi sonunda alışı yapılmak ve alışı yapılana kadar ihracatçı tarafından kullanılmamak kaydıyla döviz tevdiat hesabına aktarılma imkanı getirilmiş; yıl sonunda bir Genelge ile (*) Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'na tabi ürünlerin ihracatında taşıma ve vesaikinin bankalar adına düzenlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

İhracatta vergi iadesi uygulaması ile ilgili olarak gümrük çıkış beyannamelerinde kayıtlı mal bedeli dövizin yurda getirilmesi halinde yapılan vergi iade oranı yüzde 75'ten yüzde 70'e düşürülmüştür.

1985 yılı içerisinde ihracatçıya, ihraç ettiği mal vergi iadesi listelerinde yer aldığı takdirde, ihraç gelirinin listelerde belirtilen oranlarının yüzde 55'i tutarında bir iade yapılmıştır. Ancak, 26 Aralık 1985 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 16 sayılı Karar'la listelerdeki oranlara uygulanacak vergi iadesi ödeme oranı yıl içerisinde kademeli olarak azalacak şekilde değiştirilmiştir. Yeni oranlar; 28 Şubat 1986'ya kadar yüzde 55, 1 Mart 1986 tarihinden itibaren yüzde 52, 1 Mayıs 1986 tarihinden itibaren yüzde 49, 1 Temmuz 1986 tarihinden itibaren yüzde 47, 1 Eylül 1986 tarihinden itibaren yüzde 45, 1 Kasım 1986 tarihinden itibaren yüzde 42, 1 Ocak 1987 tarihinden itibaren ise yüzde 40'dır.

Bir takvim yılı içerisinde ihracat geliri belirli ihraç duvarını aşan ihracatçıya yapılan ek vergi iadesi oranları da, 1986 yılı için 16 sayılı Karar'la kademeli olarak düşürülmüştür. Tekstil ürünlerine yapılan vergi iadesi 17 Mayıs 1985 tarihinde düşürülmüş, 1 Ocak 1986'dan itibaren ise sıfır vergi iadesi listesine aktarılmıştır. 1985 yılı uygulamasında, genel olarak bir taraftan vergi iadesinden yararlanan mal sayısı azaltılırken diğer taraftan bir çok mal az iade alan listelere geçirilmiştir.

Maden Kanunu'nun (**) 22 Ağustos 1985 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 34'üncü ve bu Karar'a ilişkin Yönetmeliğin 51'inci maddeleri uyarınca bu Kanun'da sayılan madenlerin ihracı halinde FOB ihraç bedelinin yüzde 1'inin ihracat bedelinin tahsili sırasında maden fonuna yatırılması hükme bağlanmıştır.

1984 yılı sonu ve 1985 yılı başında ihracatı teşvik amacıyla bir dizi Kararlar ve Tebliğler çıkartılmıştır. Bu çerçevede; ihracatı teşvik belgeleri ile ilgili olarak, ihracat taahhütlerinin süresi 6 aydan 12 aya çıkartılmış, alınmış olan döviz tahsislerinin tamamının kullanılmaması halinde, taahhüdün kullanılmayan tahsis oranında düşürülebilme imkanı tanınmıştır. Önceki uygulamada ihracatçı sermaye şirketlerine tanınan döviz tahsislerinin ve ihracat taahhütlerinin global olarak yapılması imkanı diğer şirketlere de verilmiştir. Ayrıca, ihracat taahhüdü ile ilgili olarak yapılan global döviz tahsislerinin, taahhüdün yüzde 50'sini aşmamak kaydıyla, bankalarca, resen yüzde 25 oranında artırılabilmesi imkanı getirilmiştir. İhracatı Teşvik Kararı

(*) Bakınız 93

(**)Bakınız 7

esasları dahilinde yapılacak ithalatta daha önce yüzde 10 oranında veya belgede belirtilen oranda teminat alınmakta iken, teşvik belgesi kapsamında yapılan ithalatta teminat alınması usülüne son verilmiştir. Ayrıca, ihracat bedeli dövizlerden, ithalat bedelinin mahsubu, daha önce sadece mal mukabili ithalata uygulandığı halde, akreditifli ve vesaik mukabili ödeme şekilli ithalata da uygulanmaya başlanmıştır.

3. İthalat rejimi

1980 yılı İstikrar Politikası Tedbirleri ile ekonominin dışa açılması, sanayinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması hedefi doğrultusunda ithalat rejiminde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Öncelikle kota sisteminden tarife sistemine geçilmesi ve zaman içinde yapılacak düzenlemelerle tarifelerin azaltılması planlanmıştır.

1985 yılı İthalat Rejimi Kararı'nda maddeler, ithaline müsade edilmeyen, müsadeye tabi ve libere olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Müsade edilmeyen ve müsadeye tabi mallar listeleri Resmi Gazete'de yayımlanmakta, bu listelerde yer almayan maddelerin ithali serbest bırakılmakta, ancak gümrük vergisine ek olarak fon kesintisi uygulanan maddeler Fon Listesi adı verilen üçüncü bir listede yer almaktadır. Fon tutarlarının fiili ithal tarihi esas alınarak bankalarca tahsil edilmesi ve Toplu Konut Fonu'na intikali gerekmektedir.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 17 Mayıs 1985 tarihli Tebliği ile müsade edilmeyen maddeler listesinde yer alan uyuşturucu (narkotik) maddeler, silah, mühimmat ve bunların aksam ve parçaları ile özel kanunlarla ithali yasaklanmış olanlar dışındaki maddeler müsadeye tabi maddeler listesine alınmıştır. 1986 yılı ithalat rejimi uygulamasında özel kanunlarla ithali yasaklanmış maddeler tekrar bir liste haline dönüştürülmüştür. 1985 yılı İthalat Rejimi Kararı'na göre, döviz tevdiat hesaplarının hesap girişinin yüzde 5'i müsade almaksızın müsadeye tabi mal ithalinde kullanılabilmektedir.

Daha önce döviz tevdiat hesaplarının yüzde 25'i bu amaçla kullanılabilmekteydi. 1986 İthalat Rejimi ile, döviz tevdiat hesaplarından yapılacak bu tür ithalata CIF değerinin yüzde 20'si oranında fon uygulanmaya başlanmıştır.

1985 yılı içinde çeşitli tarihlerde yapılan düzenlemeler sonucunda müsadeye tabi maddeler listesinde yer alan 380 maddenin ithali libere edilmiştir.

Dış ticareti devletleştirilmiş ülkelerden ithalat, kendi ihtiyacı için ithalat yapan kamu kuruluşları ile son 12 ayda 50 milyon ABD dolarından fazla ihracat yapmış bulunan dış ticaret sermaye şirketleri tarafından yapılabilmekteydi. Devlet Planlama Teşkilatı'nın 5 Aralık 1985 tarihli Tebliği ile yatırım teşvik belgesi bulunan firmalarca dış ticareti devletleştirilmiş ülkelerden doğrudan ithalat yapılabileceği açıklanmıştır.

Talep edilen dövizin satış bedeli üzerinden, ithalatçılar için yüzde 15, sanayicilerin kendi ihtiyaçları için yapacakları ithalata ve dış ticaret sermaye şirketleri ithalatından yüzde 7,5 , teşvik belgesine dayalı olarak yapılan ithalat ile Karar'da belirtilen konulardaki ithalatta yüzde 1 olarak alınan teminat oranları 1985 yılın içinde indirilerek uygulanmış ve yüzde 15 olan teminat oranı sonuçta yüzde 3,75'e inmiştir.

Bu oran 1986 İthalat Rejimi Kararı'nda daha da indirilerek yüzde 3 olarak belirlenmiştir.

İthalat bedellerinin ödenmesine ve ithalatın gerçekleştirilmesine ilişkin usul ve şekle ait hususlar Banka'ca tesbit edilmektedir. Bu hususlar 21 Ocak 1984 tarihindeki I sayılı ve 13 Temmuz 1984 tarihindeki I / A sayılı Genelgeler ile düzenlenmiştir.

Yurtdışında inşaat, tesisat ve montaj işi olan müteahhitlere, bu işle ilgili olarak başka ülkelerden, iş yaptıkları ülkelere yapacakları ithalatın bedelinin ödenmesi için, kendilerine ait döviz tevdiat hesabından karşılanmak üzere akreditif açtırmaları imkanı sağlanmıştır.

İthal işlemleri nedeniyle harice yapılan komisyonculuk hizmetleri karşılığının, oranı veya tutarı faturada gösterilmek kaydıyla transfer edilecek ithalat bedellerinden mahsup edilerek Türk lirası olarak da ödenmesi mümkün hale getirilmiştir.

Bir Tebliğ ile (*) mal mukabili ve kabul kredili ödeme şeklindeki ithalat bedeli ödemelerinde, ithalat tutarının Banka cari döviz alış kurundan bulunacak Türk lirası karşılığının yüzde 3'ünün Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'na tahsil edilmesi esası getirilmiştir.

Maden Kanunu'nda sayılan madenlerin 22 Ağustos 1985 tarihinden itibaren yapılacak fiili ithallerinde bankalara yüzde 2,5 oranında maden fonu yatırılması gerekmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 5 Aralık 1985 tarihli Tebliğine göre teşvik belgeli makina ve teçhizat ithalatında CIF bedelinin yüzde 5'i, hammadde ve aramalı ithalatında yüzde 10'u oranında meblağ İhracatı Teşvik Fonu'na yatırılır. Ancak, yatırım konusu makina ve teçhizatın yerli olarak temin edilmesi halinde değerinin yüzde 15'i yatırımcıya teşvik primi olarak ödenmektedir.

(*) Bakınız 82

ALTINCI BÖLÜM

KUR POLİTİKASI ve ÖDEMELER DENGESİ

1.Kur Politikası

1980 yılı öncesinde, ithal yasaklamaları, gümrük vergileri ve katlı kur uygulamalarına dayalı dış ticaret politikasının yanısıra, sıkı kambiyo kontrol rejimi çerçevesinde Türk lirasını aşırı değerlendiren sabit kur politikası benimsenmiştir. 1970'li yılların sonunda ekonomide gözlenen olumsuz gelişmeler, sözkonusu alanlarda temel politika değişikliklerinin gerekliliğini gündeme getirmiştir. 24 Ocak 1980 Kararları ile başlayan ve günümüze kadar bu Kararların devamı ve tamamlayıcısı özelliği gösteren bir dizi tedbir uygulanmaya başlanmıştır.

Dünya ekonomisiyle bütünleşme yolunda önemli adımlar atılmış, dışa dönük bir strateji benimsenerek, dış ticaret liberalleştirilmeye başlanmıştır. Bu politikanın Türk lirasını aşırı değerlendiren bir kur politikası ile yürütülmesi mümkün görülemediğinden, ülke ekonomisinde gerçekleşen enflasyon oranının diğer ülkelere oranla yüksek olması durumunda sürekli olarak döviz kurlarının ayarlanması yoluna gidilmiştir.

Reel faizlerin pozitif alana geçtiği 1981 yılının Mayıs ayında kurların Banka tarafından günlük olarak ayarlanmasına başlanmıştır. Banka bir yandan Türkiye'deki ve önemli ölçüde ticaret yaptığı ülkelerdeki fiyat gelişmelerini, diğer yandan uluslararası döviz piyasalarındaki gelişmeleri kur tesbitlerinde gözönünde bulundurmuştur. 1984 ortalarına kadar arada görülen bazı sapmalara rağmen Türk lirasının değeri reel olarak düşürülmüştür. 1984 yılında enflasyonun düşürülebileceği, doların aşırı yükselişinin duracağı ve gerileyeceği tahmin edildiğinden Türk lirası bir miktar değerlenmiştir.

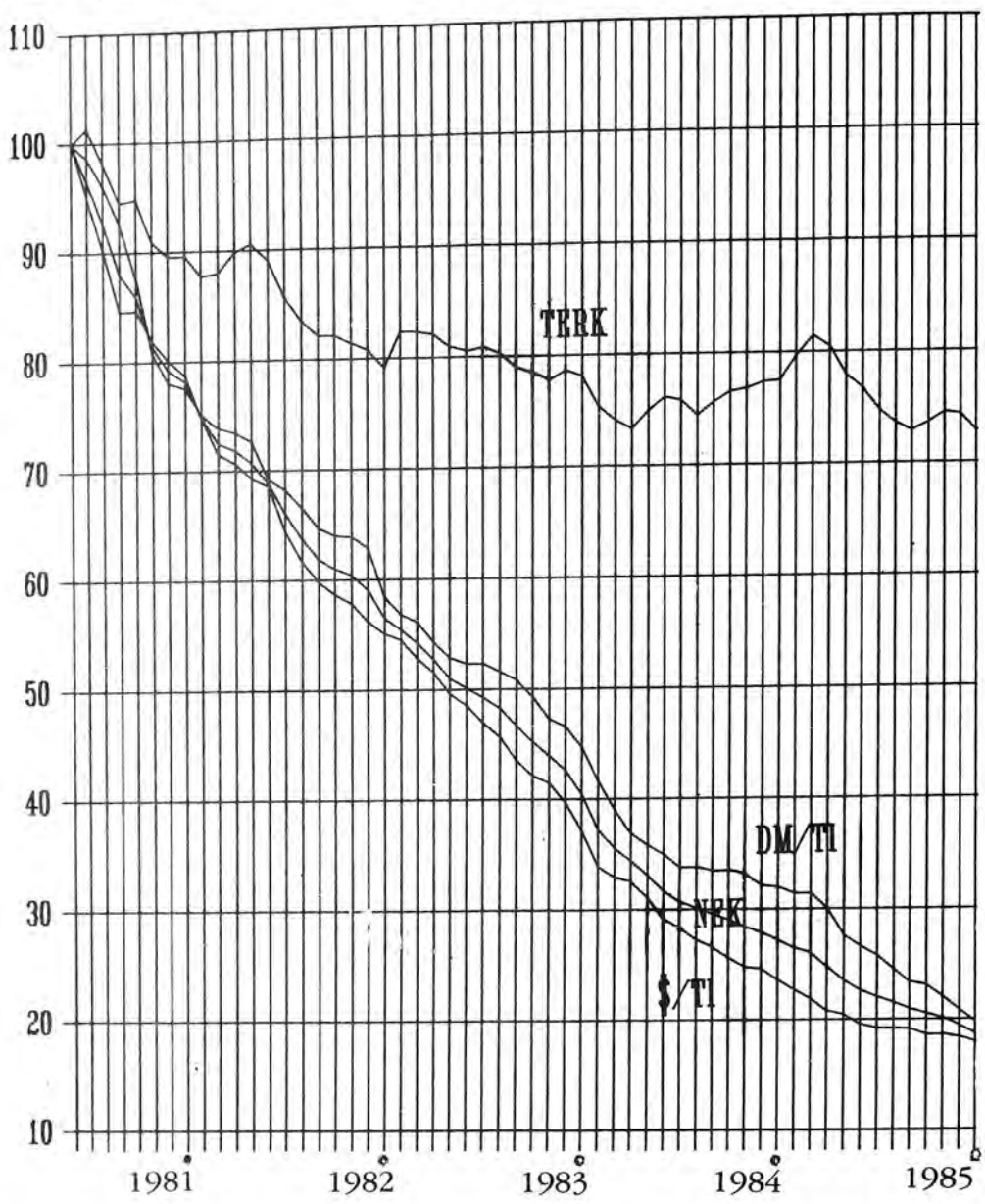
Doların düşüşe geçtiği ve aylık enflasyon oranlarının gerilediği, yıllık enflasyon oranlarının gerilemesinin hızlandığı 1985 Mart ayından itibaren Tartılı Efektif Reel Kur (TERK) endeksinin de düştüğü, doların düşüşünün sürmesine karşılık aylık enflasyon oranının yükseldiği yılın ikinci yarısında TERK endeksinin değişmediği görülmektedir.

Uygulanan kur politikası, kambiyo rejimindeki liberalleşme ve alınan diğer ekonomik tedbirler ile cari işlemler açığının azaltılarak, ödemeler dengesinin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç, 1985 yılında cari açığın, 1980 yılına göre yüzde 70 oranında düşürülmesiyle büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. 1983 yılında istikrar tedbirlerinden sapmanın yarattığı ihracattaki durgunluk ve işçi dövizlerindeki azalışa rağmen son iki yıldaki gelişmeler sayesinde bu başarıya ulaşılmıştır.

2.Dışticaret dengesi

1980 yılı öncesi dönemde dış ticaret açığı giderek büyümüş ve anılan yılda 5 milyar dolar civarına ulaşmıştır. Takibeden yıllarda uygulanan politikalar sonucu dış ticaret dengesinde olumlu gelişmeler kaydedilmiş, ithalat harcamaları sınırlı ölçüler içerisinde artarken, ihracat gelirlerinin önemli artışlar kaydettiği gözlenmiştir.

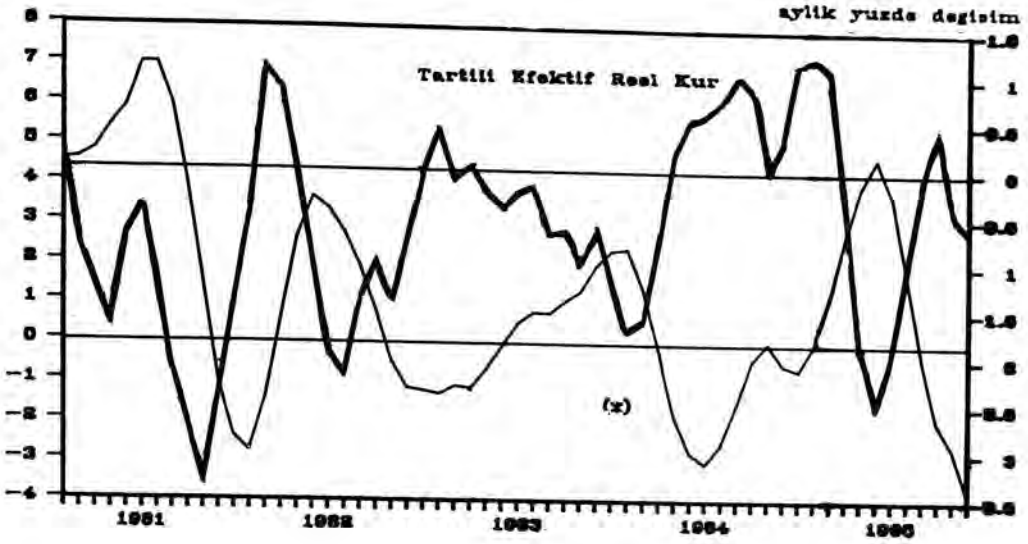
KUR GELİŞMELERİ

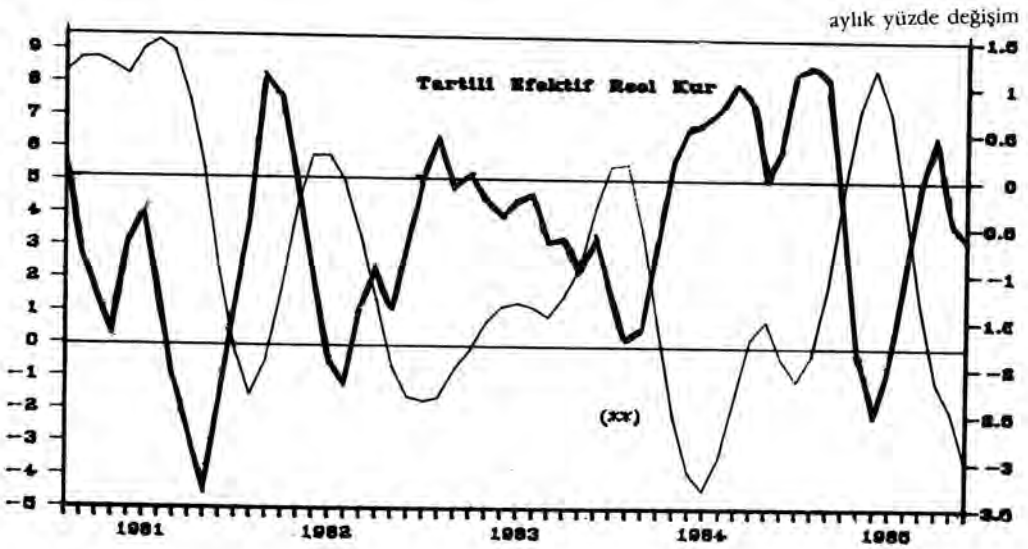

TERK, tartılı efektif reel kurun hesaplanma şekli Aylık İstatistik ve Değerlendirme Bülten'lerinde açıklanmaktadır.

$/Tl ve DM/Tl anılan bültende sunulan Tl/$ ve Tl/DM kurlarının tersinin 1981 Mayıs = 100 şeklirdeki endeksleridir.

NEK, nominal efektif kurda $/Tl yüzde 75, DM/Tl yüzde 25 ağırlıklıdır.

Kalın çizgi TERK eğilim değerinin aylık yüzde değişimidir.

(*) İhracat eğilim değeri (TTX) aylık yüzde değişimi ile ithalat eğilim değerinin (TTM) aylık yüzde değişimi arasındaki farkdır.

(**) İmalat sanayii ürünleri ihracatı eğilim değeri (TSX) aylık yüzde değişimi ile ham ve ara mallar ithalatı eğilim değerinin (TZM) aylık yüzde değişimi arasındaki farkdır.

Grafiklerde kullanılan veriler Aylık İstatistik ve Değerlendirme Bülten'inde yayımlanmakta olup yayındaki rumuzlar parantez içinde gösterilmiştir.

Türkiye gibi sanayii ithal girdilerine bağımlı ve yapısal uyum programı uygulamakta kararlı bir ülke için, imalat sanayii ürünleri ihracatı ile ham ve ara mallar ithalatı arasındaki denge dış ticaret dengesinden önemlidir.

Banka'ca kısmi dışticaret dengesi olarak adlandırılan imalat sanayii ürünleri ihracatı ile ham ve ara mallar ithalatı arasındaki fark, 1985 yılında 1980 yılındaki miktarın üçte biri dolayına gerilemiştir. İmalat sanayii ürünleri ihracatı, ham ve ara mallar ithalatının 1980 yılında yüzde 17'sini karşılarken, 1985 yılında yüzde 77'sini karşılamıştır.

1980 sonrasında uygulanmaya başlanan ihracata dayalı ekonomik kalkınma stratejisi paralelinde ihracatımız gerek hacim gerek değer olarak önemli ölçüde artmış ve ihracatın mal bileşiminde sanayi ürünleri lehine değişiklik kaydedilmiştir.

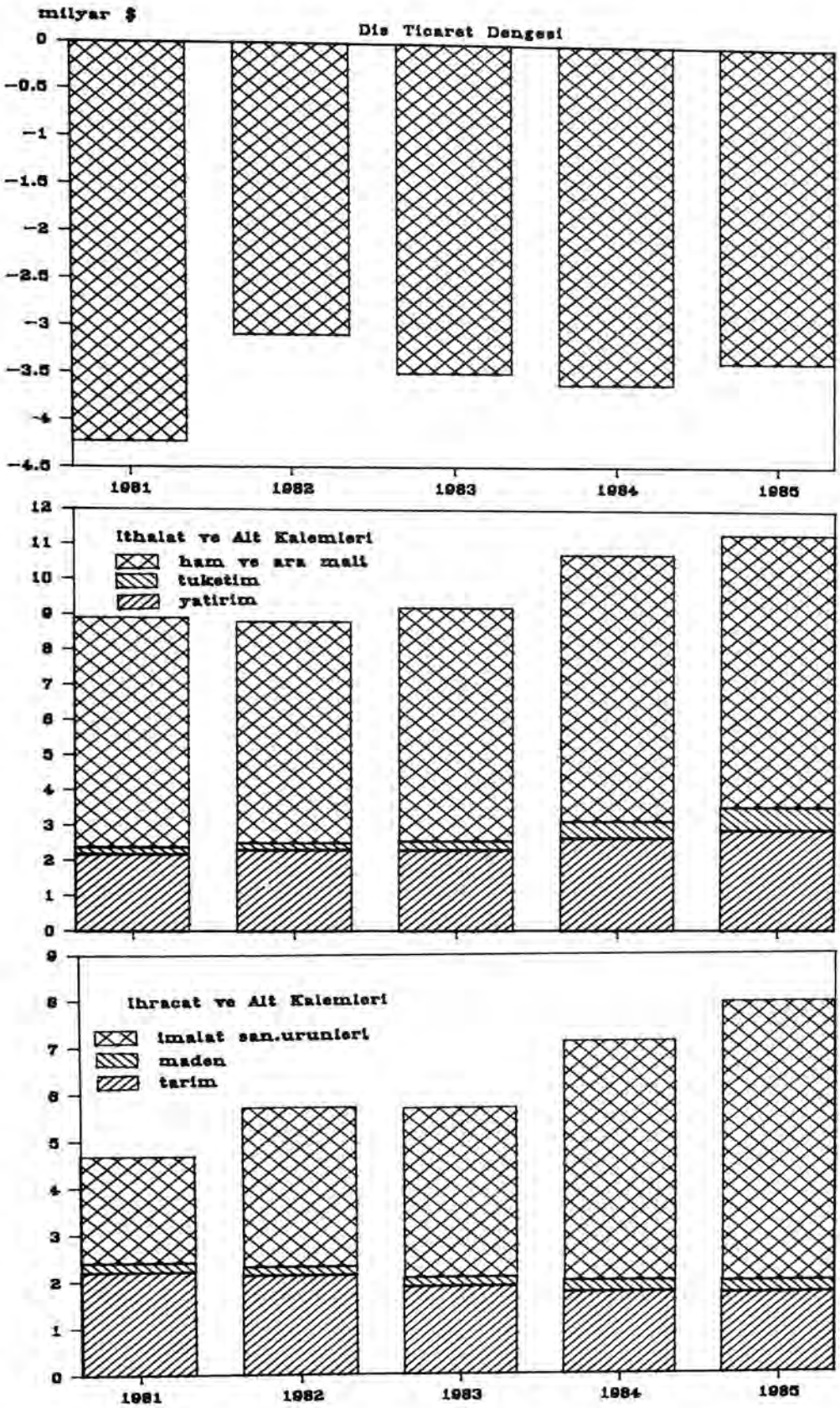
1980 yılında toplam ihracat gelirlerinde tarım ürünlerinin payı yüzde 57 ve sanayi ürünlerinin payı yüzde 36 iken 1985 yılında imalat sanayii ürünlerinin payı toplam ihracatın yüzde 76'sına yükselmiştir.

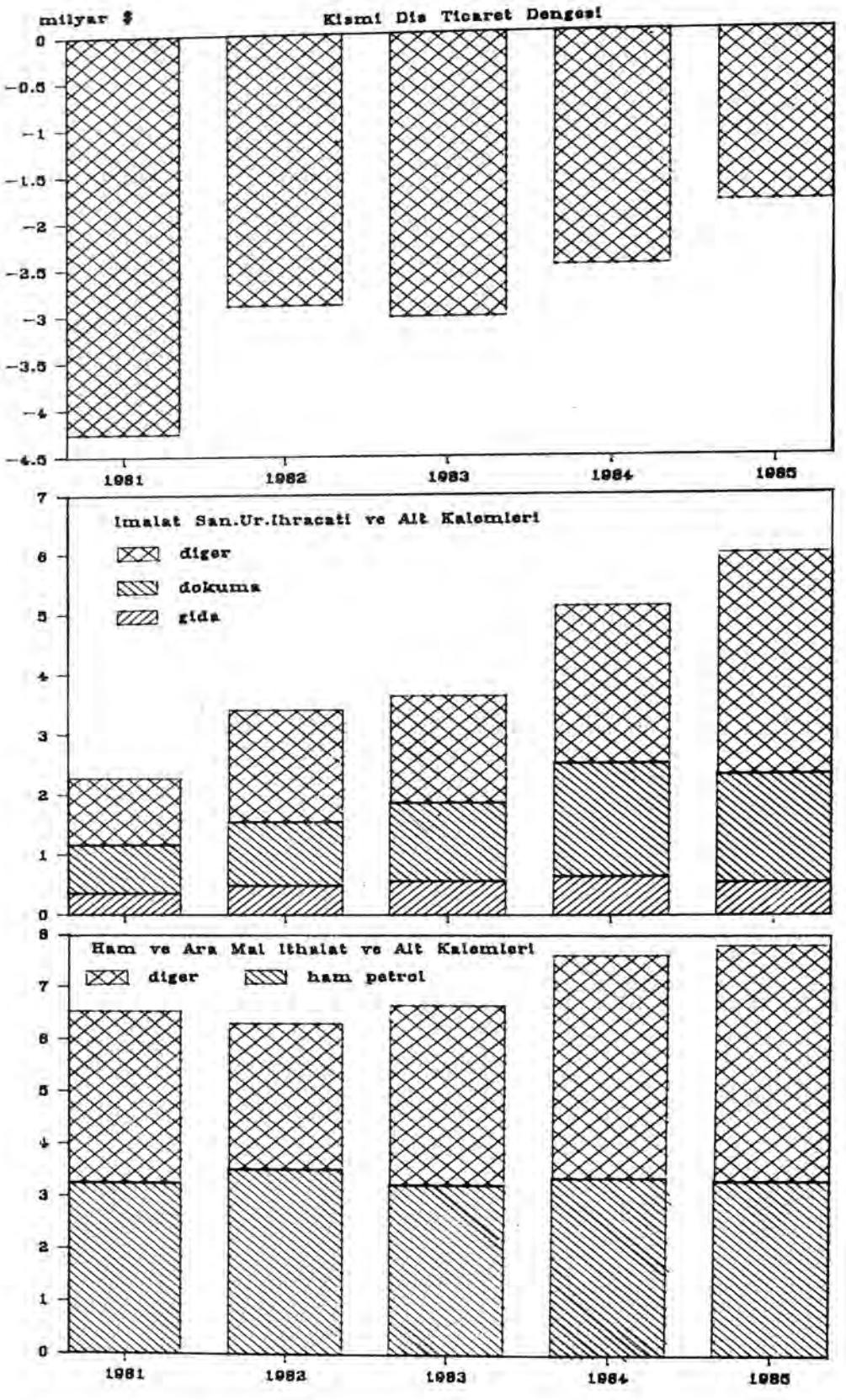
Yapısal olarak, Türkiye ithalatının çok önemli bir bölümünü yatırım malları ve hammadde ithalatı oluşturmaktadır. Bu iki ana ithalat grubunun toplam ithalat içindeki payı 1971 yılında yüzde 95, 1981 yılında ise yüzde 98 oranında gerçekleşmiştir. Özellikle artan petrol fiyatları nedeniyle bu dönem içinde hammadde ithalatının payı giderek artmış ve 1981 yılında toplam ithalatın yüzde 73'üne ulaşmıştır. 1985 yılında 3 milyar dolar civarında olan ham petrol ithalatı, toplam ithalatındörtte birini oluşturmaktadır. 1980 sonrasında da ithalat içindeki önemini koruyan ham petrolün yanısıra diğer önemli ithalat kalemleri arasında makine ve metal ürünleri ile kimya sanayii ürünlerini saymak mümkündür. Bu dönemde madde gruplarının toplam ithalat içindeki paylarında önemli bir değişiklik olmamış, tüketim mallarının toplam ithalatdaki payı da son iki yılda yüzde 5 oranında gerçekleşmiştir.

Dışticaret ve Kambiyo rejimindeki genel serbestiye rağmen uygulanan gerçekçi kur politikasının ithalat talebi üzerindeki caydırıcı etkisi önemli rol oynamış ve toplam ithalatın artış hızı, ihracat artış hızının altında kalmıştır.

3.Görünmeyen işlemler

1980 yılından bu yana 1 milyar doların üzerinde fazla veren görünmeyen işlemlerin cari işlemler dengesine önemli katkısı olmaktadır. Görünmeyen işlemlerin en önemli gelir kalemini karşılıksız transferler içinde yer alan işçi havaleleri oluşturmaktadır. 1980-1982 döneminde 2 milyar doların üzerinde gerçekleşen işçi havaleleri 1983 yılında 1,6 milyar dolar, 1984 yılında 1,8 milyar dolar, 1985 yılında ise 1,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İşçi havalelerinin son yıllarda yurtiçi ve yurtdışı ekonomik ve sosyal değişikliklerden etkilendiği gözlenmiş tir. Ancak, yurtdışında çalışan işçi vatandaşların sağlamış oldukları döviz gelirlerinin ödemeler dengesi üzerindeki katkısı, havale yolu ile gerçekleştirilen döviz girişlerinin yanında ödemeler dengesi tablosunda kısa vadeli sermaye hareketleri içerisinde yer alan Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesapları ile ticari bankalarda açtırılan Döviz Tevdiat Hesapları kanalı ile de olmaktadır.

milyar $
Dis Ticaret Dengesi
0
-0.5
-1
-1.5
-2
-2.5
-3
-3.5
-4
-4.5
1981
1982
1983
1984
1985
Ithalat ve Alt Kalemleri
ham ve ara mali
tuketim
yatirim
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
Ihracat ve Alt Kalemleri
imalat san.urunleri
maden
tarim
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
1981
1982
1983
1984
1985

milyar $
Kismi Dis Ticaret Dengesi
0
-0.5
-1
-1.5
-2
-2.5
-3
-3.5
-4
-4.5
1981
1982
1983
1984
1985
Imalat San.Ur.Ihracati ve Alt Kalemleri
diger
dokuma
gida
7
6
5
4
3
2
1
0
Ham ve Ara Mal Ithalat ve Alt Kalemleri
diger
ham petrol
8
7
6
5
4
3
2
1
0
1981
1982
1983
1984
1985

İşçi havalelerindeki duraklamaya rağmen görünmeyen işlemlerin cari işlemler dengesine katkıları devam etmektedir. Doğrudan hizmete ilişkin işlemler arasında değerlendirilen turizmden 1985 yılında 1,1 milyar dolar seviyesinde bir gelir elde edilmiş, turizm giderleri ise 324 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Buna göre 1985 yılında turizmin cari dengeye 776 milyon dolarlık net katkısı ortaya çıkmaktadır.

Görünmeyen işlemler arasında yer alan kar transferleri ve faiz ödemeleri en önemli gider kalemini oluşturmaktadır. 1985 yılında bu ödemeler toplamı 1,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yurtdışından sağlanan faiz gelirlerinde önemli artış kaydedilmiş ve 1985 yılında yurtdışı yatırım geliri (285 milyon doları faiz olmak üzere) 530 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

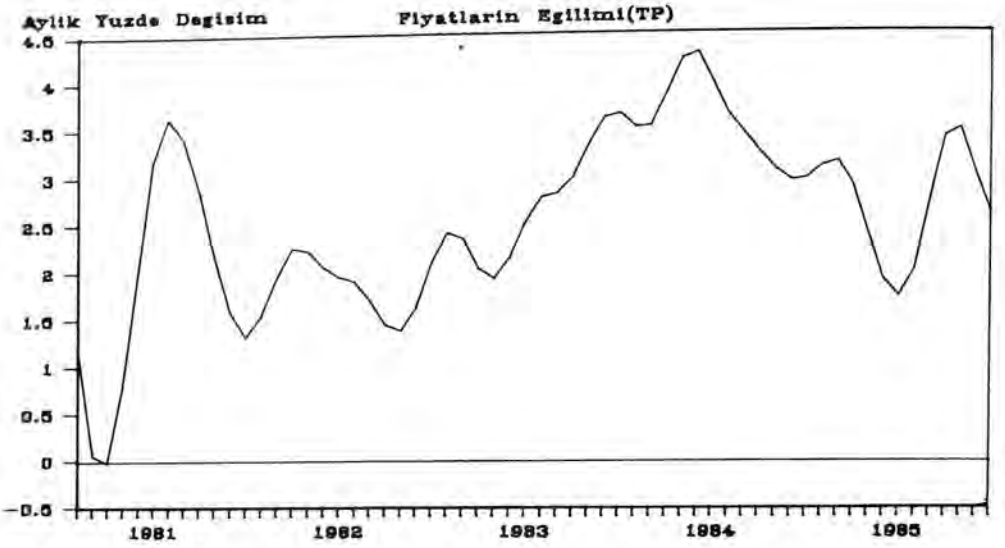
4.Sermaye hareketleri

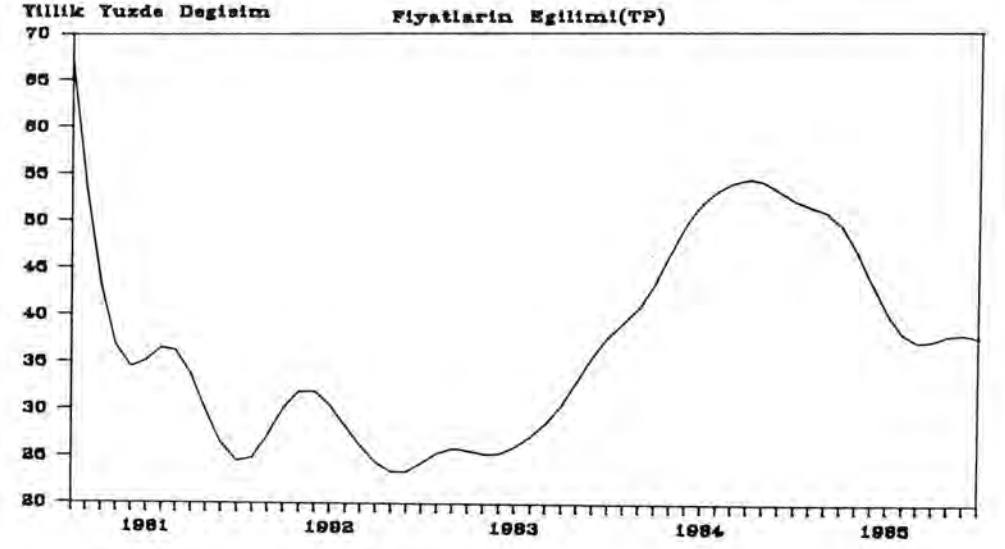
Ödemeler dengesinin ikinci ana kalemini oluşturan sermaye hareketleri vadeler itibariyle iki büyük başlık altında incelenmektedir. Bunlar orta ve uzun vadeli sermaye ile kısa vadeli sermaye hareketleridir. Orta ve uzun vadeli sermaye hareketlerinin ödemeler dengesi içindeki önemi son yıllarda giderek artmıştır. 1982-1983 yılları arasında her yıl 1 milyar dolar civarında olan anapara ödemeleri 1985 yılında 1,9 milyar dolara ulaşmıştır.

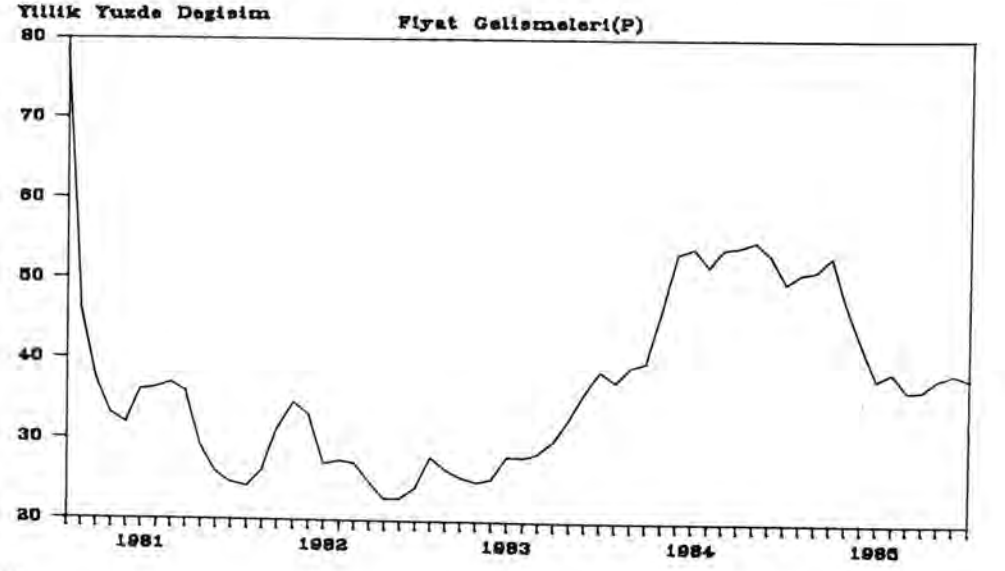
Özellikle 1982 yılından sonra toplam orta ve uzun vadeli sermaye kullanımları içinde ödemeler dengesi finansmanı amacıyla yapılan kullanımlar önem taşımaktadır.Toplam sermaye kullanımı içinde ödemeler dengesi finansmanı amacıyla yapılan kullanımın payı 1982 yılında yüzde 47, 1983, 1984 ve 1985 yıllarında ise sırasıyla yüzde 47, 45 ve 38 olmuştur. 1982 yılından sonra ödemeler dengesi finansmanı amacıyla uluslararası para piyasaları'ından sağlanan finansman imkanları artmıştır. Bu çerçevede Banka uluslararası piyasalardan 1983 yılında 200 milyon dolar, 1984 yılında 300 milyon dolar, 1985 yılında ise 500 milyon dolarlık orta vadeli krediler sağlamıştır.

Kısa vadeli sermaye hareketleri yıldan yıla önemli farklar gösteren bir kalem özelliği taşımaktadır. 1982 yılında 262 milyon dolar seviyesinde olan kullanım, 1983 yılında 856 milyon dolara yükselmiş, 1984 yılında 1,6 milyar dolar ve 1985 yılında ise 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son iki yılda kısa vadeli kullanımın önemli ölçüde artmasının nedenleri; artan ithalat ve ihracat hacmi paralelinde bankalarca kullanılan ticaret finansman imkanları ile Banka nezdindeki kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları ve bankalar nezdindeki döviz tevdiat hesaplarındaki artışlar olarak belirlenmiştir. 1985 yılında net kısa vadeli kredi kullanımının 1984 yılına göre yüksek olması bankaların mevcutlarında 1985 yılında meydana gelen azalış ve yurtdışına açılan kredilerdeki artış ile izah edilebilmektedir. Ancak, geçen iki yılın aksi istikametinde bir net hata ve noksan çıkması, kısa vadeli hareketlerden bir kısmının yıllar arasında kayıt, tasnif ve raporlama hatalarından kaynaklanmış olabileceğine işaret etmektedir.

Kısa vadeli borçlanma üzerinden Kaynak Kullanım ve Destekleme Fonu'na 1985 Eylül ayından itibaren yüzde 3 oranında kesinti yapılmaya başlanması sonucu, bankalar ve kuruluşlarca kullanılan kısa vadeli borçların artışında bir yavaşlama olmuştur.

Aylik Yuzde Degisim
Fiyatlarin Egilimi(TP)
4.5
4
3.5
3
2.5
2
1.5
1
0.5
0
-0.5
1981
1982
1983
1984
1985

Yillik Yuzde Degisim
Fiyatlarin Egilimi(TP)
70
65
60
55
50
45
40
35
30
25
20
1981
1982
1983
1984
1985

Yillik Yuzde Degisim
Fiyat Gelismeleri(P)
80
70
60
50
40
30
20
1981
1982
1983
1984
1985

YEDİNCİ BÖLÜM

DIŞ BORÇLAR

Bilindiği üzere ABD doları 1985 yılının son aylarında birçok Avrupa paralarına karşı değer kaybetmiştir. Muhtelif para birimleri üzerinden olan orta ve uzun vadeli dış borçlar ABD doları cinsinden ifade edildiğinde (ekteki tabloda 1985 yıl sonu kurları kullanılarak dış borçlar ABD doları cinsinden sunulmaktadır) 1985 yılında, 1,6 milyar artmış olduğu görülmekle birlikte, kur dalgalanmaları dikkate alınmadığında, yani 1984 yıl sonu çapraz kurlarına göre hesaplandığında 1985 yılı içinde Türkiye'nin orta ve uzun vadeli borçlarının gerçekte bir miktar azaldığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye, Uluslararası Para Fonu'na ödenen miktarlar da dahil edildiğinde 1985 yılında kullandığı orta ve uzun vadeli kredilerden daha fazla anapara ödemesi gerçekleştirmiş olmaktadır.

Orta ve uzun vadeli borçların borçlulara göre dağılımında en yüksek payı kamu borçları almaktadır. Kamu borçlarının toplam orta ve uzun vadeli borçlar içindeki payı 1981 yılında yüzde 70 iken 1985 yılında yüzde 78'e yükselmiş Banka'nın payı ise bu dönemde yüzde 22'den yüzde 17'ye düşmüştür. Özel sektörün borçlanmasında ise, garantisiz ticari borçların bir kısmının ödenmesi nedeniyle pay olarak bir azalma görülmektedir.

Borç verene göre dağılımda en yüksek payı alan ikili anlaşmalar çerçevesinde sağlanan kredilerin orta ve uzun vadeli borçlar içindeki payı 1981 yılında yüzde 46'dan 1985 yılında yüzde 44'e düşmüştür. Uluslararası kuruluşlardan sağlanan kredilerin payı bu dönemde yüzde 26'dan yüzde 33'e yükselmiş, ticari bankalardan sağlanan kredilerin payı ise her iki yılda yüzde 22 olmuştur.

Dolar dışı para birimleri ağırlığının fazla olduğu kısa vadeli borçlarda görülen artışın önemli bir kısmı da yukarıda özetlenen mekanizma ile açıklanabilmektedir. 1984 yılı sonunda 4,5 milyar dolar olan kısa vadeli borç toplamı 2,1 milyar dolar artarak, 1985 yılı sonunda 6,6 milyar dolara yükselmiştir. Yıl içinde çapraz kurlardaki değişikliklerin yarattığı değerlendirme farkları düşüldüğünde artış 1,5 milyar dolara inmektedir. Reel artışlar gözönüne alındığında en büyük artışın 825 milyon dolar ile ticari bankaların yükümlülüklerinde meydana geldiği Banka'nın yurtdışı bankalara olan borçlarının 162 milyon dolar, yurtdışında çalışan vatandaşların yaptığı mevduat toplamının ise 481 milyon dolar arttığı görülmektedir. Bu artışların önemli bir kısmı yılın ilk dokuz ayında ortaya çıkmıştır.

Kısa vadeli borçların borçlulara göre dağılımında Banka'nın payı 1981 yılında yüzde 51'den 1985 yılında yüzde 53'e çıkmıştır. Özel sektörün payı ise aynı dönemde yüzde 47'den yüzde 43'e düşmüştür.

Borç verene göre yapılan değerlendirmede en büyük payı yurtdışındaki Türk vatandaşların da içinde yer aldığı kuruluşlar almaktadır. Özel kuruluşların vermiş olduğu kısa vadeli kredilerin toplam kısa vadeli borçlar içindeki payı 1981 yılında yüzde 69'dan 1985 yılında yüzde 77'ye çıkmıştır. Ticari bankaların verdikleri kısa vadeli kredilerin payında 1985 yılında önemli bir yükselme olmuş ve bu pay yüzde 8'den yüzde 22'ye çıkmıştır.

MALİ AKIMLAR ARALIK 1984-ARALIK1985

Milyar Tl.

		MALİ KESİM				EKONOMİK KESİM									
		Parasal Yetki Kurumları	Mevduat Bankaları	Diğer Mali Kuruluşlar	Para	Yurtdışı	Kamu İdareleri	Kamu Girişimleri	Özel Girişim Hanehalkı	Diğer Mali Kuruluşlar	Dağıtılamayanlar ve	Taşınır Taşınmazlar	Ödenmemiş Sermaye		
MALİ KESİM	Parasal Yetki Kurumları		63	13		572	1966	81			114	4		2813	MALİ
	Mevduat Bankaları	368		4	114	412	761	485	2150	2	1697	128	39	6159	KESİMİN
	Diğer Mali Kuruluşlar	-4	10		0	5	-3	85	89		33	7	-14	208	KULLANIMLARI
	Emisyon	425			-311									425	
	Yurtdışı	2175	671	99		-1957								2946	
	Kamu İdareleri	103	470	29			2122							601	
EKONOMİK	Kamu Girişimleri	-12	142	-0				522						129	EKONOMİK
KESİM	Özel Girişim Hanehalkı	-104	2522	24					-203					2442	KESİMİN
	Diğer Mali Kuruluşlar		102	18						-118				120	SUNDUĞU
	Dağıtılamayan	-144	1932	3							53			1791	KAYNAKLAR
	Taşınır ve Taşınmazlar											139			
	Sermaye	6	247	18									-248	272	
		2813	6159	208	114	989	2724	651	2239	2	1844	139	24		
		MALİ KESİMİN KAYNAKLARI				EKONOMİK KESİMİN KULLANDIĞI KAYNAKLAR									

Yuvarlama nedeniyle toplam kalemleri ile alt kalemlerin toplamları farklı olabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

1985 YILINDAKİ MALİ AKIMLARIN ANALİZİ

Türkiye'de fonlar akımı tabloları henüz geliştirilemediği (hem mali hem ekonomik kesimin bilançolarından hesaplanan akımlar) için sadece mali kesimin konsolide bilançosuna dayanılarak, eksiklikleri belirtebilmek üzere, mali akımlar analizi olarak adlandırılan bir analiz yapılmaktadır. Geçici verilere göre, 1985 yılında ekonomik kesimlerin, net olarak, alacaklarındaki ve borçlarındaki artışlar, ekteki tablolar kullanılarak hazırlanan karşı sayfadaki tablodan kur farkları için düzeltme ve aşağıda açıklanan varsayımlar yapılarak aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

Mali kesim aracılığıyla gerçekleşen net akımlar

milyar Tl. (yüzde pay)

Kamu İdareleri 921 (63,8)	Yurtdışı 756 (52,3)
	Özel Girişimler ve Hanehalkı 461 (31,9)
Kamu Girişimleri 522 (36,2)	
	Diğer mali kuruluşlar 118 (8,2)
	Mali kesim 109 (7,5)

Banka bilançosundaki itfaya tabi hesaplarda kur farklarından ortaya çıkan artış (1201 milyar Tl.) gerçek bir akım olmayıp fiktif hareket olduğu için, kamu idareleri ve yurtdışı kesimlerinden düşülmektedir. Dolaşımdaki paranın tamamınınözel girişimler ve hanehalkı kesimi tarafından tutulduğu, dağıtılamayan hesapların da bu kesimle ilgili olduğu varsayılmaktadır. Diğer mali kuruluşlar, mali kesimde yeralması gerektiği halde bilgi alınamayan sigorta şirketleri, kooperatifler ve sosyal güvenlik kuruluşlarıdır. Mali kesimin sermaye hesapları (kar dahil) ile taşınmazları artışı arasındaki fark alınmaktadır.

Tablodan kamu idareleri ve girişimlerinin finansman gereklerinin özellikle yurtdışı ve özel girişimler hanehalkından, bir miktar da mali kesimden (diğer mali kuruluşların da mali kesime dahil edilmesi gerektiği için) sağlandığı görülmektedir.

Mali akımların gelişimi ekonominin genel finansmanı (II.bölüm), bütçe ve KİT'lerin finansmanı (III.bölüm) ve ödemeler dengesi (VI.bölüm) ile genel olarak tutarlı olmakla birlikte, özellikle kesimlerle ilgili tanım ve bilanço kayıt esasları farklılıklarından doğan farklar görülmektedir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

PERSONEL ve İDARİ İŞLER

1. Yönetim Komitesi

Banka, 1985 yılında, Başkan (Guvernör) Yavuz CANEVİ'nin Başkanlığı altında, Başkan (Guvernör) Yardımcıları Ruhi HASESKİ, İbrahim KURT ve Zekeriya YILDIRIM' dan oluşan Yönetim Komitesi tarafından yönetilmiştir.

2. Banka Meclisi

30 Nisan 1985 tarihinde yapılan Hissedarlar Genel Kurulu Olağan toplantısında;

Banka Meclisi'ndeki görev süreleri 30 Nisan 1985 tarihinde sona eren Banka Meclisi Üyelerinden Vasfi GÜRSU ile Nevzat ALPTÜRK 1 Mayıs 1985 tarihinden itibaren 3 yıl süre için tekrar Banka Meclisi Üyeliklerine seçilmişlerdir.

3. Denetleme Kurulu

30 Nisan 1985 tarihinde yapılmış olan Hissedarlar Genel Kurulu Olağan toplantısında, Denetleme Kurulundaki görev süreleri 30 Nisan 1985 tarihinde sona eren Denetleme Kurulu Üyelerinden Mustafa Sabri CERİT (B-C) Sınıfı Hissedarlarınca, Cahit AYDOĞAN (D) Sınıfı Hissedarlarınca 1 Mayıs 1985 tarihinden geçerli olmak üzere, 2 yıl süre için tekrar Denetleme Kurulu Üyeliklerine seçilmişlerdir.

4. Kadro ve Personel Durumu

Banka'nın 1984 yılı sonu itibariyle 8572 adet olan personel kadro sayısı 1985 yılında 72 adet azalışla 8500'e düşmüş ve personel kadrolarının faaliyet dönemi sonu itibariyle doluluk oranı yüzde 87,9 olmuştur.

Bu faaliyet dönemi içinde, istifa, nakil, ölüm ve emeklilik gibi nedenlerle 213 personel Banka'dan ayrılmış ve açık kadrolarda çalıştırılmak üzere yapılan sınavlarla 189 adedi memur, sayım memuru ve daktilograf, 104 adedi yardımcı hizmetler sınıfı, 14 adedi de sözleşmeli personel olmak üzere toplam 307 yeni personel alınmıştır. Böylece yıl sonu itibariyle fiili personel mevcudu, 1984 yılına göre 94 kişi artarak 7472'ye ulaşmıştır. Ayrıca, Banknot Matbaasında 213 kişi işçi statüsünde çalışmaktadır.

Banka'daki fiili personel sayısının yüzde 78'ini genel idare hizmetleri, yüzde 18'ini yardımcı hizmetler sınıfı, yüzde 4'ünü de destek hizmetleri personeli (teknik, sağlık, avukatlık, eğitim ve öğretim hizmetleri grubu ile sözleşmeli elemanlar) teşkil etmektedir.

5. Bankalar Gözetimi

Türkiye'de bankacılık sistemi gözetiminin etkin bir şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla Bankacılık Genel Müdürlüğü bünyesinde "Bankalar Gözetim Müdürlüğü" kurulmuştur.

Bu birimin amacı bankaların faaliyetlerini banka ve sektör bazında sürekli olarak izlemek, mali yapılarını analiz etmek, sorunlu bankaları zamanında belirlemek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamaktır.

Bankalardan gelen bilgilerin sağlıklı olması için Bankalar Kanunu, bütün bankalarca uygulanacak tek düzen hesap planı hazırlanmasını ve 1986 yılı başından itibaren uygulanmasını öngörmüştür.

1985 yılında Banka ile bir uluslararası müşavirlik firması işbirliğinde, bankaların da görüşü alınarak, tek düzen hesap planı ve buna ilişkin bir raporlama paketi hazırlanmıştır. Belirli dönemlerde bankalara gönderilecek olan raporlarda içerilen bilgiler esas alınarak, bankaların sermaye yeterliliği, karlılık, likidite ve aktiflerinin kalitesini gösterecek çeşitli oranlar ve analiz raporları belirlenmiştir. Bankaların mali yapılarının değerlendirilmesi bu oranlar ve analiz raporlarına dayanılarak yapılacaktır. Sistemin etkinliğini bilgisayar kullanımı ile artırmak amacıyla yurdışından RAMIS II program paketi satın alınmıştır.

6. Eğitim Hizmetleri

Eğitim hizmetleri kurs ve seminerler düzenlenerek ve personelin Banka dışında yürütülen eğitim faaliyetlerine katılmaları sağlanarak yürütülmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda başlatılan yabancı dil ve ön eğitim kurslarına devam edilmiş, bunlara ek olarak 1985 yılı Şubat ayında aday memurlara görevlerinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak amacıyla Şef Yardımcılığına Hazırlama kursları başlatılmıştır.

27-28 Eylül 1985 tarihlerihde, İstanbul, Güzelyalı Eğitim ve Dinlenme Tesislerinde Banka birimleri arasında iletişimi artırmak, ülkenin genel ekonomik durumunu tartışmak, Banka bilançosunu ve muhasebesini tanıtmak amacıyla Üst Yöneticiler Semineri düzenlenmiştir. Ayrıca, OECD ile ortaklaşa yürütülen personel eğitimi projesi çerçevesinde düzenlenmesi planlanan iki haftalık seminerler dizisinin birincisi olan Mali Programlama konulu seminer 25-29 Kasım 1985 ve 3-7 Mart 1986 tarihlerinde iki bölüm halinde gerçekleştirilmiştir.

Banka'ca düzenlenen kurslar dışında, personelin, mesleki bilgi görgü ve ihtisaslarını artırmak amacıyla, yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli kuruluş ve öğrenim kurumlarınca düzenlenen eğitim programlarına katılmaları sağlanmıştır.

7. Bilgi İşlem Faaliyetleri

Bilgi işlem alanındaki faaliyetler 1985 yılında da yoğun ve etkin bir biçimde sürdürülmüştür.

İdare merkezindeki 2 MB (Mega bytes) kapasiteli bilgisayar 8 MB kapasiteye, İstanbul'daki 1 MB kapasiteli bilgisayar 3 MB kapasiteye çıkartılırken 1986 nın ilk yarısında İzmir'de faaliyete geçmesi planlanan bilgisayar için hazırlık çalışmalarına devam edilmiştir.

Diğer taraftan ihtiyaç ve imkanlarına bağlı olarak Banka'nın birçok birimlerine, mikrobilgisayarlar ilave edilmiştir.

Karşılıksız çeklerin takibi ve bankaların gözetimi için bilgisayar ortamında programlama çalışmaları sürdürülürken, Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesabının gerçek zamanla bilgisayar uygulamalarına başlanmış bulunulmaktadır.

Araştırma Planlama ve Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde araştırma ihtiyaçlarını karşılamak için Türkiye ve yabancı ülkeler veri tabanları, esnek bir bilgisayar dili (APL) ve bu dil üzerinde çalışan istatistik programlarının bir arada kullanılabileceği sorulu cevaplı ("interactive") bir bilgisayar sistemi düşünülmekteydi. MERİS (Merkez Bankası İstatistik ve Araştırma Sistemi) kod adıyla anılan bu proje için Fransız Merkez Bankası ile başlatılan işbirliği, OECD teknik yardımının da sağlanmasıyla Kasım 1985 tarihinde devreye girmiş bulunmaktadır. IMF, OECD'den alınan veriler anında bir çalışma alanına ("work space") getirilip üzerinde her çeşit işlem yapılabilmektedir. 1986 yılı içerisinde, grafik amaçlı program ve terminallerin sağlanmasıyla birlikte Genel Müdürlük araştırmaya yönelik çalışmalarında bu sistemi kullanacağı gibi, Banka'nın diğer servislerinin zaman serileri üzerinde çalışmayı talep ettikleri takdirde veri işleme, tablolama ve grafikleme gibi ihtiyaçlarına da cevap verebilecek duruma gelecektir.

8. Haberleşme Hizmetleri

İdare Merkezi, Şubeler ve Dış Temsilciliklerin giderek artan iş hacimleri karşısında, haberleşmenin geçmişe oranla etkin bir biçimde sağlanabilmesi için, mevcut cihazlara ilaveten İdare Merkezi ve 10 Şube, telefaks cihazları ile donatılmıştır.

Frankfurt Temsilciliği ile İdare Merkezi arasındaki özel telefon hattının Mart 1986 tarihinde hizmete girmesi beklenmektedir.

2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca, Basın-İş Sendikası ile Banka arasında Banknot Matbaası Şubesi işyeri için "işyeri seviyesinde" "Toplu İş Sözleşmesi" 1 Mart 1985 tarihinden geçerli ve 2 yıl süreli olmak üzere düzenlenerek yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

Bankalararası işlemlerde kolaylık sağlanması ve para nakil hareketlerinin azaltılması amacıyla, mevcut takas odalarına ilaveten, İskenderun ve İzmit'de takas odası kurularak faaliyete geçirilmiştir. Erzurum ve Antalya'da da takas odası açılması için yapılmakta olan çalışmalar sürdürülmektedir.

İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, işlerin daha hızlı ve güvenli yürütülmesini sağlamak amacıyla, bilgisayar sistemi kurulmuştur. Kartlı sistemle yapılmakta olan işlemler bilgisayara aktarılmış, Kasım 1985 tarihinden itibaren de bilgisayar uygulamasına geçilmiştir.

Diğer tarafdan Banka'ca satın alınan üçüncü hizmet binası, restore edilerek İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü hizmetine tahsis edilmiş ve 10 Şubat 1986 tarihinde hizmete açılmıştır.

Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında 3167 sayılı Kanun'un Bildirme ve Duyuru başlıklı 9. maddesi ile anılan Kanun'a ilişkin 1 no.lu Banka Tebliği hükümleri çerçevesinde karşılıksız çek keşide eden hesap sahipleri hakkında ilgili banka şubeleri tarafından sözkonusu maddenin yürürlüğe girdiği 3.10.1985 tarihinden itibaren Banka'ya gönderilen bilgiler merkezileştirilerek Kanun'un 9. maddesinin 1. paragrafında öngörülen süre içerisinde; düzeltme haklarını kullanmadıkları veya düzeltme hakları olmadığı halde karşılıksız çek keşide etmeleri sebebiyle bir yıl süreyle çek hesabı açmaktan ve çek kullanmaktan yasaklanan hesap sahipleri ile düzeltme haklarını kullanan hesap sahiplerine ait bilgiler bankaların genel müdürlüklerine duyurulmaktadır.

Ayrıca, 3167 sayılı Kanun'un ve Banka Tebliğ'inin 3. maddeleri çerçevesinde banka şubelerince 3.10.1985 tarihinden önce ve sonra çekle işleyen hesap açılan kişilerle ilgili olarak banka genel müdürlüklerince Banka'ya gönderilen, ancak henüz üzerinde herhangi bir işlem yapılmayan bilgilerin de bilgisayarla izlenmesi düşünülmektedir.

Sözkonusu mikrobilgisayar sisteminin faaliyete geçmesi ile halen istihdam edilen personelden emek ve zaman tasarrufu yönünden büyük ölçüde fayda sağlanması ve 3167 sayılı Kanun'la Banka'ya verilen görev ve mükellefiyetlerin sağlıklı ve sistemli bir şekilde yerine getirilmesi beklenmektedir.

ONUNCU BÖLÜM

MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU

Bilanço açıklaması

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 1985 yılı faaliyetlerinin sonucunda ortaya çıkan bilançosundaki ana hesaplar aşağıda sunulmaktadır ;

Aktif	1984	1985
1.Altın Mevcudu	354.172.597.625,14	597.002.970.295,89
2.Döviz Borçluları	548.265.325.951,80	585.471.804.516,38
3.Ufaklık Para	288.208.850,42	337.974.593,26
4.Dahildeki Muhabirler	283.676.766,69	6.826.162,87
5.Krediler	879.943.060.339,12	1.299.640.895.537,17
6.Tahviller Cüzdanı	59.804.100,00	59.804.100,00
7.Gayrimenkuller	7.213.804.267,22	10.365.811.558,99
8.Demirbaşlar	3.159.944.686,58	4.128.197.356,22
9.İtfaya Tabi Hesaplar ve Aktifleştirilen Alacaklar	3.235.272.911.241,94	4.436.402.098.402,94
10.Muhtelif	926.046.978.274,54	1.830.063.501.694,23
Aktif = Pasif Tl	5.954.706.312.103,45	8.763.479.884.217,95
Pasif		
1.Tedavüldeki Banknotlar	972.608.911.410,00	1.393.545.919.830,00
2.Döviz Alacaklıları	184.542.445.961,25	215.647.183.609,99
3.Mevduat	1.278.772.345.700,59	1.630.393.987.240,90
4.Altın Alacaklıları	4.441.099.273,76	14.249.606.191,37
5.Muuhtelif	3.488.258.135.005,54	5.477.306.733.015,65
6.Sermaye	25.000.000,00	25.000.000.00
7.İhtiyat Akçesi	15.498.600.679,09	20.443.793.896,65
8.Provizyonlar	5.719.837.896,57	10.020.058.343,30
Kar	4.839.936.176,65	1.847.602.090,09

Aktif hesaplar

1.Altın Mevcudu

Merkez Bankası altın mevcudu, 1985 yılı sonunda, toplam 120.001.879,57 safi gram olup, karşılığı 615.541.529.127,26 liradır. Tamamı serbest olan altın mevcudunu, uluslararası standartta olan ve olmayan altınlar oluşturmaktadır.

	Safi Gram	Türk Lirası
Uluslararası standartta olanlar	116.387.725,53	597.002.970.295,89
Uluslararası standartta olmayanlar	3.614.154,04	18.538.558.831,37
Toplam	120.001.879,57	615.541.529.127,26

1985 yılında altın mevcudu içinde yer alan uluslararası standarttaki altında 1.479.199,85 safi gram karşılığı 242.830.372.670,75 liralık artış olmuştur. Bu artışın ; 1.337.128,50 safi gramı yurdışından temin olunan altın kredisinden, 8.485,20 safi gramı altın depo hesaplarımızın faiz gelirinden, 133.586,15 safi gramı dahilde ve hariçte altın alış-satış muhassalasından ; Türk lirası olarak artışın ise ; 1.848.393.224,20 lirası yurtdışından temin olunan altın kredisi, depo fazi ile dahilde ve hariçte altın alış-satış muhassalasından, 109.316.991.565,57 lirası doların 1985 yılı içinde Türk lirasına karşı değer kazanması sonucu altın alış kurlarının artmasından, 131.664.987.880,98 lirası da altın rezervlerinin Banka'ca 31.12.1985 tarihinde tesbit edilen cari altın alış fiyatının yüzde 85'i oranında hesaplanması suretiyle bulunan dolar değerine göre yeniden değerlendirilmesinden meydana gelmiştir.

Muhtelif hesabı içinde yeralan uluslararası standartta olmayan altınlarda 1985 yılında 25.356,13 safi gram ve 7.477.117.823,28 liralık artış olmuştur. Bu artışın 25.356,13 safi gram karşılığı 55.544.624,94 liralık kısmı Banka'ya devredilen altınlardan, 4.088.554.404,77 liralık kısmı altın rezervlerinin Banka'ca 31.12.1985 tarihinde tesbit edilen cari altın alış fiyatının yüzde 85'i oranında hesaplanması suretiyle bulunan dolar değerine göre yeniden değerlendirilmesi sonucu meydana gelen artıştan, 3.333.018.793,57 liralık kısmı 1985 yılı içinde altın alış kurumuzda yapılan değişikliklerden meydana gelmiştir.

Altın mevcudu, bilançoda 1 ons altın ($ 327 × 0,85 =) $ 277,95 esasına göre bulunan 1 safi gram altın Tl. 5.129,4324 kuru üzerinden değerlendirilmiştir

2.Döviz Borçluları (Kovertibl)

1211 sayılı Kanunu'nun 53 üncü maddesi gereğince yapılan kambiyo işlemleri sonucu, Hariçteki Muhabirler Hesabında yıl sonu itibariyle birikmiş bulunan konvertibl dövizler ile kasalarda mevcut konvertibl efektiflerin evalüasyon kurları ile değerlendirilmesini gösteren bu kalemin tutarı 585.471.804.516,38 lira olup, 559.785.573.633,22 lirası Hariçteki Muhabirler Hesabında, 25.686.230.883,16 lirası da Efektif Deposundadır. Geçen yıla göre bu kalemde görülen 37.206.478.564,58 liralık artış, döviz kurlarının yükselmesinden ileri gelmiştir.

3.Ufaklık Para

Bu kalem Banka'nın kasalarında mevcut madeni ufaklık paraları göstermekte olup, yıl sonu bakiyesi 337.974.593,26 liradır.

4.Dahildeki Muhabirler

6.826.162,87 lira olan Dahildeki Muhabirler kalemi, banker işlemleri sebebiyle Banka'nın T.C. Ziraat Bankası ve Türkiye İş Bankası nezdindeki alacaklarını göstermektedir.

5.Krediler

Banka'nın kredileri 1984 yılında 879.943.060.339,12 lira iken 419.697.835.198,05 liralık artış ile 1985 yılında 1.299.640.895.537,17 liraya ulaşmış olup, dökümü aşağıda gösterilmiştir ;

	Türk Lirası
A.Kamu Kurumları ve İktisadi Devlet Teşekkülleri	
a.Hazine'ye Kısa Vadeli Avans	794.545.500.000,00
b.Hazine Kefaletini Haiz Bonolar	
i.Kamu İktisadi Kuruluşları	0,00
ii.İktisadi Devlet Teşekkülleri	122.385.993.143,43
c.Tahvil Üzerine Avans (DYB)	0,00
d.Ticari Senetler	14.007.694.975,00
e.Altın ve Döviz Üzerine Avans	0,00
f.Mevduat Karşılıklarından Özel Finansman (1789 S.K.Md.11 ve 1823 S.K.Md.70)	38.500.000,00
B. Bankalar	
a.Ticari Senetler	
i.Özel Sektör	48.955.682.249,26
ii.İktisadi Devlet Teşekkülleri	0,00
b.Tarım Senetleri	4.916.383.325,93
c.Tahvil Üzerine Avans	6.925.850.000,00
d.Orta Vadeli Krediler	
i.Sınai	241.833.166.958,69
ii.Tarımsal	0,00
e.Diğer	3.883.000.000,00
C. Tarım Kooperatifleri (T.C.Ziraat Bankası)	
a.Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri	
i.Destekleme	858.637.045,35
ii.Üreticiyi Güçlendirme	0.00
b.Tarım Kredi Kooperatifleri	41.202.555.024,62
D. Diğer	
a.Altın ve Döviz Üzerine Avans	262,65
b.Menkul Kıymetler Tanzim Fonu Avansları	55.000.000,00
c.Tasarrufları Koruma Fonu Avansları	20.033.132.552,24
	1.299.640.895.537,17

6. Tahviller Cüzdanı

Tahviller cüzdanının yıl sonu bakiyesi 59.804.100,00 liradır.

7. Gayrimenkuller

Bu kalem, Banka'nın binaları ile ileride şube binaları yapılmak üzere satın alınmış arsalardan oluşmuktadır. Gayrimenkullerin maliyet bedelleri 11.625.078.633,65 lira olup, bunlar üzerinden ayrılmış bulunan amortismanlar tutarı 1.259.267.074,66 liradır. Bilanço değeri 10.365.811.558,99 lira olan gayrimenkuller, 5.892.166.372,00 liraya sigortalıdır.

8. Demirbaşlar

Demirbaşların maliyet değeri 7.926.441.006,25 lira olup, ayrılmış amortismanlar toplamı 3.798.243.650,03 liradır. Bilanço değeri 4.128.197.356,22 lira olan demirbaşlar, 4.942.516.254,62 liraya sigortalıdır.

9. İtfaya Tabi Hesaplar ve Aktifleştirilen Alacaklar

Yıl sonu bakiyesi toplam 4.436.402.098.402,94 lira olup, dökümü aşağıda gösterilmiştir ;

A. Tasfiyeye tabi tutulan alacaklarımız ;

1211 Sayılı Kanunu'nun geçici 5. maddesi gereğince, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte T. Emlak Kredi Bankasına verilmiş olan 90.200.000,00 lira tutarındaki Hazine kefaletini haiz tahvil mukabili avans olup, yapılan ödemeler sonunda bu meblağ 23.401.295,50 liraya inmiş bulunmaktadır.

B. 1211 Sayılı Kanun'un 61. maddesi gereğince değerlendirme farkı :

Bakanlar Kurulu'nun 20.6.1973 tarih, 7/6577, 24.1.1980 tarih 8/167 Sayılı Karar'ları ve Para ve Kredi Kurulu'nun 29.4.1981 tarih, 43 Sayılı Karar'ı uyarınca, 1984 ve 1985 yıllarında Banka'ca tesbit edilen altın, döviz ve efektif kurları sonucu altın, döviz, efektif, mevcut ve açıklarının değerlendirilmesinden hasıl olan ve 1211 Sayılı Banka'mız Kanunu'nun 61. maddesi gereğince Hazine ile yapılan protokoller gereğince ilerideki yıllarda itfa olunacak 2.019.316.163.912,00 liralık kur farkını göstermektedir.

C- 2974 Sayılı Tahkim Kanunu Uyarınca Aktifleştirilen Alacaklar :

31.1.1984 tarih, 2974 Sayılı bazı kamu kurum ve kuruluşlarının borçlarının tahkimi hakkındaki Kanun gereğince tahkim edilen alacaklarımızı göstermekte olup, bakiyesi, 1.621.841.268.848,53 lirası Türk lirası hesaplarımıza, 795.221.264.346,91 lirası döviz hesaplarımıza ait olmak üzere toplam 2.417.062.533.195,44 liradır.

10. Muhtelif

Toplamı 1.830.063.501.694,23 lira olup, bu kalemi oluşturan hesapların dökümü aşağıdadır ;

A. Uluslararası Standartta Olmayan Altın	18.538.558.831,37
B. Döviz	
a.Hariçteki Muhabirler (Konvertibl olmayan)	89.816.914.642,70
b.Diğer Döviz Hesapları	
i.İştiraklerimiz	923.167.750,00
ii.Dahildeki Muhabirler	576.048.607,18
iii.Verilen Dış Krediler	645.506.416.757,30
iv.Muvakkat Döviz Borçl. (Konvertibl)	250.993.520.495,46
v.Borçlu Transituar Hes. (Konvertibl)	3.147.096,89
vi.Efektif Deposu (Konvertibl olmayan)	47.006.729,42
vii.Muvakkat Döviz Borçl. (Konvertibl olmayan)	31.313.300.828,60
viii.Borçlu Transituar Hes. (Konvertibl olmayan)	616.171,77
TL.	929.363.224.436,62

D- Sair Hesaplar

a.Bankalardaki paralar (Banka'nın borcuna dönüşen D.Ç.Tl.Mevduat karşılıkları)	5.164.309.427,66
b.Röpor Borçluları	21.130.400.000,00
c.Konvertibl Tl. Borçluları	4.645.942.603,01
d.Muvakkat Borçlular	551.960.473.392,08
e.Takipteki Alacaklarımız	5.212.301.861,74
f.Borçlu Transituar Hesaplar	204.231.376.499,05
Tl.	792.344.803.783,54

Pasif hesaplar

1.Tedavüldeki Banknotlar

Merkez Bankası Kanunu'nun 36. maddesiyle verilmiş yetkiye dayanılarak tedavüle çıkarılmış banknotların yıl sonu bakiyesi 1.393.545.919.830,00 liradır.

2.Döviz Alacaklıları

Konvertibl döviz borçlarını gösteren hesabın yıl sonu bakiyesi 215.647.183.609,99 lira olup, geçen yıla göre 31.104.737.648,74 liralık artış olmuştur.

3.Mevduat

Yıl sonunda 1.630.393.987.240,90 lira bakiye gösteren hesabın dökümü aşağıda gösterilmiştir ;

A. Resmi

a.Hazine, Genel ve Katma Bütçeli İdareler	94.780.671.206,97
b.Kamu İktisadi Kuruluşları	2.252.993.983,00
c.İktisadi Devlet Teşekkülleri	17.224.339.412,89
d.Diğer Kamu Kuruluşları	24.552.558.042,29
e.Sair	308.951.620,17
Tl.	139.119.514.265,32

B. Bankalar

a.Resmi Bankalar	18.713.528.182,92
b.Diğer bankalar	88.483.121.714,56
c.Yurtdışındaki Bankalar	285.825,76
d.Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	10.191.115.932,92
e.Mevduat karşılıkları (1211S.K.Md.40)	1.338.419.707.730,00
Tl.	1.455.807.759.386,16

C. Muhtelif

a.Bloke	3.416.284.713,79
b.Diğer	31.158.469.121,16
Tl.	34.574.753.834,95

D. Uluslararası Kuruluşlar	Tl. 891.959.754,47

4.Altın Alacaklıları

Yıl sonu bakiyesi 2.778.008,38 safi gram altın karşılığı 14.249.606.191,37 lira olan hesabın, 331.419,88 safi gram altın karşılığı 1.699.995.870,00 lirası Hazine'nin altın alacağını, 2.446.588,50 safi gram karşılığı 12.549.610.321,37 lirası da, Banka'ca dahilindeki altın satışlarıyla ilgili olarak yurtdışından temin edilen altın kredisi bakiyesini göstermektedir.

5.Muhtelif

Bu kalemin toplamı 5.477.306.733.015,65 lira olup, dökümü aşağıdadır ;

Türk Lirası Hesapları	
A.Ödenecek Senet ve Havaleler	2.750.928.312,44
B.Muhtelif Karşılıklar	3.798.182.777,50
C.Muhtelif Mahiyette Depozitolar	59.221.627.887,70
E.Sair Hesaplar	143.219.175.535,29
TL.	208.989.914.512,93

D.Döviz Hesapları

Konvertibl dövizler üzerinden çalışan ve Döviz Alacaklıları kaleminde yer alan Hariçteki Muhabirler bölümü dışında kalan döviz borçlarını gösteren döviz hesapları, 5.268.316.818.502,72 lira olup, dökümü aşağıdaki gibidir ;

a.Hariçteki Muhabirler Hesabı (Konvertibl olmayan)	134.977.451.792,96
b.Diğer Döviz Hesapları	
Konvertibl Dövizler	
i.Ödenecek Senet ve Havaleler	4.746.592.525,74
ii.Kambiyo Provizyon Hesapları	251.118.675.302,28
iii.Muvakkat Döviz Alacaklıları	399.953.606.007,02
iv.Alacaklı Transituar Hesaplar	3.294.434.356,85
v.Konvertibl Türk Lirası Karşılığı Döviz Alacaklıları	10.294.036.480,51
vi.Kambiyo Mevduatı	2.158.737.698.007,45
vii.Dış Krediler Hesabı	2.283.451.451.241,30
viii.Döviz Röpor Alacaklıları	21.280.600.000,00
Konvertibl Olmayan Dövizler	
i.Ödenecek Senet ve Havaleler	164.471.641,04
ii.Kambiyo Provizyon Hesapları	289.602.481,56
iii.Muvakkat Döviz Alacaklıları	7.959.519,45
iv.Alacaklı Transituar Hesaplar	239.146,56
v.Kambiyo Mevduatı	0,00
TL.	5.133.339.366.709,76

6.Sermaye

Merkez Bankası sermayesi, 1211 Sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince, her biri 100 lira itibari kıymette, 250.000 hisseden ibaret olup, hissedarlar itibariyle dağılımı aşağıdadır ;

Sınıfı	Adedi	TL.Tutarı
A	136.749	13.674.900,00
B	58.009	5.800.900,00
C	9.839	983.900,00
D	45.403	4.540.300,00

7.İhtiyat Akçeleri

Belirli Kanunlar gereğince ayrılan ihtiyat akçeleri toplamı 20.443.793.896,65 lira olup, dağılımı aşağıdaki gibidir ;

A.Adi İhtiyat Akçesi (1211 S.K.Md.60)	8.124.760.453,53
B.Fevkalade İhtiyat Akçesi (1211 S.K.Md.60)	3.252.331.736,50
C.Hususi İhtiyat Akçesi (1211 S.K.Md.59)	38.967.065,90
D.İleride Vukuu Muhtemel Zarar Karşılığı (3182 S.Bankalar Kanunu Md. 32)	25.000.000,00
E.Değer Artış Fonu (2791 ve 3094 S.Kanunlar)	9.002.734.640,72
TL.	20.443.793.896,65

8.Provizyonlar

Provizyonlar karlardan muhtelif riskler karşılığı ayrılmakta olup, tutarı 10.020.058.343,30 liradır.

A.Tahviller Kıymet Düşüş Karşılığı	11.936.246,77
B.Banknot, efektif vb. kıymetler yollaması sigorta karşılığı	8.579.011.876,60
C.Banka malı dövizlerin yıl sonu evalüasyon zarar karşılığı	250.153.849,46
D.Şüpheli Alacaklarımız Karşılığı	1.178.956.370,47
TL.	10.020.058.343,30

1985 yılı karı ve dağıtımı

Merkez Bankası'nın 1985 yılı Bilanço safi karı 1.847.602.090,09 liradır. Bu karın, Banka Kanunu'nun 60. maddesi gereğince; 369.520.418,00 lirası adi ihtiyat, 147.658.167,00 lirası fevkalade ihtiyat akçesi ve 3.000.000,00 lirası 1. ve 2. kar hissesi olarak hissedarlara, 73.829.083,00 lirası da memurlara temettü olarak dağıtılması öngörülmektedir.

Bu raporu Merkez Bankası Genel Kurulu'na sunarken, hissedarlara dağıtılacak karın yukarıdaki esaslar uyarınca, 30 Nisan 1986 tarihinden itibaren ödenmeye başlanması ve 1211 Sayılı Kanun gereğince Banka memurlarına iki aylık maaş tutarını geçmemek üzere yapılacak ödemenin şekil ve tarihlerinin belirlenmesinde Banka Meclisi'nin yetkili kılınması konularını da birlikte onayınıza sunmaktayız. Son olarak, başarılı çalışmaları nedeniyle bütün Merkez Bankası mensuplarına takdirlerimizi bildirmeyi görev sayarız.

BANKA MECLİSİ

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
1985
ELLİDÖRDÜNCÜ HESAP YILINA AİT
DENETLEME KURULU RAPORU

Denetleme Kurulumuzca 1985 faaliyet dönemi (1 Ocak 1985-31 Aralık 1985) hesap ve işlemleri, bilanço, bilanço günü envanteri, kar ve zarar hesabı ve kar dağıtımı teklifi yasalar ve ilgili mevzuat hükümleri açısından incelenmiş :

1. Banka'nın hesaplarında, defter ve belgeleri üzerinde yaptığımız incelemeler neticesinde bir noksanlık ve intizamsızlık görülmemiştir. Belirsiz zamanlarda, servis kasaları ile ihtiyat kasalarında mevcut nakit, altın ve diğer kıymetlerin sayımı yapılmış, döküm sonuçlarının defter kayıtlarına uygun olduğu, Banka varlıklarının ve diğer kıymetli evrakın teslim edildiği ilgililerin görevlerinde gereken itinayı gösterdikleri,

2. Banka'ca dönem içinde açılmış olan kredilerin karara bağlanan limitler ve diğer düzenlemeler içinde yürütüldüğü;

3. Banka Meclisi'nin yetkilerini ve görevlerini yasalar ve diğer mevzuat hükümlerine uygun olarak kullandıkları ve ifa ettikleri,

4. Banka'nın 31 Aralık 1985 tarihli bilançosu ile kar ve zarar hesabının açıklık ve doğruluk ilkesine göre düzenlenmiş olduğu ve gerçek mali durumunu yansıttığı ve kar dağıtım teklifinin yasalar ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olduğu;

Kurulumuzca tesbit olunmuştur.

Tanzim şeklinde Banka Meclisi ile mutabık bulunduğumuz bilanço ve kar-zarar hesaplarının tasvibini Sayın Hissedarlar Kurulunun takdirlerine sunarız. Saygılarımızla.

Denetleme Kurulu Üyesi
CAHİT AYDOĞAN

Denetleme Kurulu Üyesi
SABRİ CERİT

Denetleme Kurulu Üyesi
NECATİ GÜVEN

Denetleme Kurulu Üyesi
HİLMİ OKÇU

BİLANÇO, KÂR ve ZARAR HESABI

TÜRKİYE CUMHURİYET

AKTİF — 31.12.1985 Tarihinde Sona Eren

	Türk Lirası	Türk Lirası
1. Altın mevcudu (Uluslararası standartta) :		
A. Serbest : ..... Safi Kg. 116.387,726	597.002.970.295,89	
B. Merhun : ..... Safi Kg. —,—	—,—	597.002.970.295,89
2. Döviz borçluları (Konvertibl)		585.471.804.516,38
3. Ufaklık para		337.974.593,26
4. Dahildeki muhabirler :		
A. Resmi Bankalar	6.044.479,59	
B. Diğer Bankalar	781.683,28	6.826.162,87
5. Krediler :		
A. Kamu Kurumları ve İkti. Dev. Teşekkülleri :		
a. Hazineye Kısa Vadeli Avans	794.545.300.000,—	
b. Hazine Kefaletini Haiz Bonolar :		
i. Kamu İktisadi Kuruluşları	—,—	
ii. İktisadi Devlet Teşekkülleri	122.385.993.143,43	
c. Tahvil Üzerine Avans (DYB)	—,—	
d. Ticari Senetler	14.007.694.975,—	
e. Altın ve Döviz Üzerine Avans	—,—	
f. Mevduat Karşılıklarından Özel Finansman (1789 S.K. Mad. 11 ve 1823 S.K. Mad. 70)	38.500.000,—	
B. Bankalar :		
a. Ticari Senetler :		
i. Özel Sektör	48.955.682.249,26	
ii. İktisadi Devlet Teşekkülleri	—,—	
b. Tarım Senetleri	4.916.383.325,93	
c. Tahvil Üzerine Avans	6.925.850.000,—	
d. Orta Vadeli Krediler :		
i. Sınai	241.833.166.958,69	
ii. Tarımsal	—,—	
e. Diğer	3.883.000.000,—	
C. Tarım Kooperatifleri (T.C. Ziraat Bankası) :		
a. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri :		
i. Destekleme	858.637.045,35	
ii. Üreticiyi Güçlendirme	—,—	
b. Tarım Kredi Kooperatifleri	41.202.555.024,62	
D. Diğer :		
a. Altın ve Döviz Üzerine Avans	262,65	
b. Menkul Kıymetler Tanzim Fonu Avansları	55.000.000,—	
c. Tasarrufları Koruma Fonu Avansları	20.033.132.552,24	1.299.640.895.537,17
6. Tahviller cüzdanı :		
A. Devlet Tahvilleri	59.804.100,—	
B. Diğer Resmi Tahviller	—,—	
C. Resmi Bankalar Tahvilleri	—,—	
D. Özel Bankalar Tahvilleri	—,—	59.804.100,—
7. Gayrimenkuller : (*)		
A. Bina ve Arsalar (**)	11.625.078.633,65	
B. Gayrimenkuller Amortismanı	(—) 1.259.267.074,66	10.365.811.558,99
8. Demirbaşlar : (***)		
A. Demirbaş Eşya	7.926.441.006,25	
B. Demirbaş Eşya Amortismanı	(—) 3.798.243.650,03	4.128.197.356,22
9. İtfaya tâbi hesaplar ve aktifleştirilen alacaklar :		
A. Tasfiyeye tabi tutulan alacaklarımız (1211 Sayılı Kanun Geçici Madde 5)	23.401.295,50	
B. 1211 S. Kanun'un 61. mad. ger. değerlendirme farkı	2.019.316.163.912,—	
C. 2974 Sayılı Tahkim Kanunu uyarınca aktifleştirilen alacaklar	2.417.062.533.195,44	4.436.402.098.402,94
10. Muhtelif :		
A. Altın : (Uluslararası standartta olmayan) Safi Kg. 3.614,154	18.538.558.831,37	
B. Döviz :		
a. Hariçteki Muhabirler	89.816.914.642,70	
b. Diğer Döviz hesapları	929.363.224.436,62	
C. Dahildeki özel banka. yapılan röpor işlemleri	—,—	
D. Sair hesaplar	792.344.803.783,54	1.830.063.501.694,23
TOPLAM		**8.763.479.884.217,95**
Nazım Hesaplar		3.749.493.786.299,02

(*) 5.892.166.372,— Liraya sigortalıdır.

(**) 465.221.348,08 Lirası arsalar bedelidir.

(***) 4.942.516.254,62 Liraya sigortalıdır.

MERKEZ BANKASI

Ellidördüncü Hesap Dönemi Bilançosu

P A S İ F

		Türk Lirası	Türk Lirası
1. Tedavüldeki Banknotlar			1.393.545.919.830,—
2. Döviz alacaklıları (Konvertibl)			215.647.183.609,99
3. Mevduat :			
A. Resmi :			
a. Hazine, Genel ve Katma Bütçeli İdareler		94.780.671.206,97	
b. Kamu İktisadi Kuruluşları		2.252.993.983,—	
c. İktisadi Devlet Teşekkülleri		17.224.339.412,89	
d. Diğer Kamu Kuruluşları		24.552.558.042,29	
e. Sair		308.951.620,17	
B. Bankalar :			
a. Resmi Bankalar		18.713.528.182,92	
b. Diğer Bankalar		88.483.121.714,56	
c. Yurt Dışındaki Bankalar		285.825,76	
d. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu		10.191.115.932,92	
e. Mevduat Karşılıkları (1211 S.K. Mad. 40)		1.338.419.707.730,—	
C. Muhtelif :			
a. Bloke		3.416.284.713,79	
b. Diğer		31.158.469.121,16	
D. Uluslararası Kuruluşlar		891.959.754,47	1.630.393.987.240,90
4. Altın Alacaklıları :			
A. Hazine Safi Kg.	331,420	1.699.995.870,—	
B. Diğer Safi Kg.	2.446,589	12.549.610.321,37	14.249.606.191,37
5. Muhtelif :			
A. Ödenecek senet ve havaleler		2.750.928.312,44	
B. Muhtelif karşılıklar (Akreditif ve İç istikraz karşılıkları)		3.798.182.777,50	
C. Muhtelif mahiyette depozitolar		59.221.627.887,70	
D. Döviz :			
a. Hariçteki Muhabirler		134.977.451.792,96	
b. Diğer Döviz Hesapları		5.133.339.366.709,76	
E. Sair hesaplar		143.219.175.535,29	5.477.306.733.015,65
6. Sermaye			25.000.000,—
7. İhtiyat akçesi :			
A. Adi İhtiyat		8.124.760.453,53	
B. Fevkalâde İhtiyat		3.252.331.736,50	
C. Hususi (Bankamız Kanunu Madde 59)		38.967.065,90	
D. İlerde vukuu muhtemel zarar karşılığı (3182 Sayılı Bankalar Kanunu Madde 32)		25.000.000,—	
E. Değer Artış Fonu (2791 ve 3097 S. Kanunlar)		9.002.734.640,72	20.443.793.896,65
8. Provizyonlar			10.020.058.343,30
Kâr			1.847.602.090,09
T O P L A M			**8.763.479.884.217,95**
Nazım Hesaplar			3.749.493.884.299,02

TÜRKİYE CUMHURİYET

ZARAR VE GİDERLER **31.12.1985 Tarihindeki**

	Türk Lirası
Personel Giderleri	13.149.739.472,87
Verilen Faizler	472.004.083.480,07
Verilen Komisyonlar	12.891.166.011,66
Provizyonlar	4.300.220.098,91
Amortismanlar	637.472.340,88
Sair Gider ve Zararlar	8.678.821.097,19
K â r	1.847.602.090,09
T O P L A M	**513.509.104.591,67**

MERKEZ BANKASI

Kâr ve Zarar Hesabı **KÂRLAR**

	Türk Lirası
Alınan Faizler	171.071.251.643,01
Alınan Komisyonlar	8.580.967.046,45
Tahvil Kârları	13.191.749,25
Altın ve Kambiyo İşlemleri Kârları	327.639.023.761,28
Sair Kârlar	6.204.670.391,68
T O P L A M	**513.509.104.591,67**

Mevzuattaki gelişmeler Kanun, Kararname ve Bakanlar Kurulu Kararı ve Genelge ve Tebliğler sırasıyladır. Metin içindeki atıfları kolaylaştırmak için sıra numaraları verilmiştir. Düzenlemeler aşağıdaki gibi sunulmaktadır :

Sıra No (Resmi Gazete tarih ve sayısı) (Mevzuat numarası ve Yürürlük tarihi)

Açıklama

Kanunlar

1 (2.3.1985 18682) (3158 1.4.1985)

Katma Değer Vergisi tahsilatının artırılması için belgeli alışverişi teşvik amacıyla vergi iade oranları yeniden düzenlenmiştir.

0— 25.000 TL	%20
25.001— 50.000 TL	%15
50.001—100.000 TL	%10
100.001	%5

2 (3.4.1985 18714) (3167 3.4.1985)

Banknotların yıpranmasını önlemek ve çek kullanımını yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Konunun düzenlenmesi ve işlenmesinden birinci derecede Merkez Bankası sorumlu tutulmuştur. Çeki veren bankalara her çek için keşideci dışındaki hamillere 20.000 liraya kadar ödeme yükümlülüğü getirilmiştir.

3 (2.5.1985 18742) (3182 2.5.1985)

28 ve 70 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler değiştirilerek kanun haline getirilmiştir. Bankaların mali yapılarını güçlendirmek için, öz kaynaklarının en az 1 milyar Tl olması, nufuslarıyla orantılı olmak üzere her şube için ayrıca öz kaynak ayrılması, mecburi ihtiyatları dışında ihtiyat ayrılabilmesi, kredilerin geri alınmasında yeni imkanlar getirilmesi ve kar dağıtılmaması gibi yenilikler getirilmiştir. Yönetimi geliştirmek için tek tip bilanço ve yönetici olma koşulları düzenlenmiştir. Ayrıca bankaların mevduat kabulündeki sınırlamalar kaldırılmış ve gayrimenkul edinmeleri güçleştirilmiştir.

4 (22.5.1985 18761) (3201 22.5.1985)

2147 sayılı Kanun'u yürürlükten kaldıran bu kanun ile, yurtdışında bulunan vatandaşlara yurtdışında geçen çalışma sürelerinin tamamı veya bir kısmını, koşullarına uyan bir devlet sosyal güvenlik kuruluşuna döviz ödemek suretiyle borçlanabilme imkanı getirilmiştir.

5 (22.5.1985 18761) (3203 1.6.1985)

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren kanun ile, SSK alacaklarının hızlı tahsili öngörülmüştür ve ödenmeyen prim borçları için Amme Alacaklarının Tahsil Usülü Hakkında Kanun'da belirtilen gecikme zammı oranlarının uygulanması hükmü getirilmiştir.

6 (24.5.1985 18763) (3196 24.5.1985)

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'u bazı maddelerini değiştiren bu kanun, adı geçen kanuna aykırı davrananlara, yüzbin liradan onmilyon liraya kadar ağır para cezası uygulamasını getirmiştir.

7 (15.6.1985 18785) (3213 15.6.1985)

Maden haklarının verilmesi, maden sicili, Madencilik Fonu, arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve izni, maden ipoteği gibi konular liberal bir anlayış ile düzenlenmiştir.

8 (15.6.1985 18785) (3218 15.6.1985)

21.12.1952 tarih ve 6209 sayılı Serbest Bölge Kanunu'nu yürürlükten kaldıran Serbest Bölgeler Kanunu ile yerli ve yabancı sermayenin DPT'den izin almak koşuluyla belli bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyeti ile fiyat ve kalite standartlarına uymaksızın faaliyet göstermesine izin verilmiştir. Yabancı sermeyeyi ve teknolojiyi çekerek ithalatı ucuzlatıp, ihracatı ve istihdamı artırmak amaçlanmıştır. Banka nezdinde Serbest Bölgeleri Tesis ve Geliştirme Fonu kurulacaktır.

9 (25.6.1985 18792) (3227 25.6.1985)
Kat Mülkiyeti Kanunu'na ek olarak getirilen bu kanun ile mesken nitelikli kat mülkiyetine veya kat irtifakına çevrilmiş veya müstakil yapılarda en az 15 gün olacak şekilde tapu siciline kayıtlı devre mülk hakkı tesisi düzenlenmiştir.

10 (28.6.1985 18795) (3226 28.6.1985)
Finansal Kiralama Kanunu ile en az bir milyar lira sermayesi olan anonim şirket niteliğinde kiralayan şirketlerin satın alma veya başka surette temin ettiği bir malın zilyetliğinin belirli bir süre için kiracıya verilmesi düzenlenmiştir.Yurtdışından kiralamalarda en düşük miktar yıllık 25 bin ABD doları olacaktır. Taşınmazlar için tapu kütüğüne, gemiler için gemi siciline, taşınırlar için kiracının ikametgahındaki bir noterde özel bir sicile şerh zorunluluğu getirilmiştir. Pahalı ve sık değişen teknolojilere sahip yatırım mallarının ucuz kullanımı amaçlanmış, kiralayanın güvenini sağlayacak hükümler getirilmiştir.

11 (13.11.1985 18927) (3238 13.11.1985)
Bu kanunla, Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuş, Savunma Sanayii Destekleme Fonu oluşturulmuştur.

12 (11.12.1985 18955) (3238 1.1.1986)
Bu kanunla Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Ücretlilere Vergi İadesi Kanunu, Harçlar Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Değerli Kağıtlar Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, Belediye Gelirleri Kanunu, Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve Gider Vergi Kanunları'nda değişiklikler yapılmıştır.

Kararname ve Bakanlar Kurulu Kararları

13 (22.12.1984 18613) (8861 1.1.1985)
Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin Değiştirilmesi Hakkında Karar, dış ticaret istatistiklerinin daha sağlıklı ve uluslararası karşılaştırmalara uygun bir şekle kavuşmasını sağlamıştır.

14 (28.12.1984 18619) (8854 1.1.1985)
1985 yılı İthalat Rejimi Kararı
(15.12.1984 18606) (8859 1.1.1985)
1985 yılı İhracat Rejimi Kararı

15 (28.12.1984 18619) (8887 1.1.1985)
Katma Değer Vergisinin, temel gıda maddelerine, 1.4.1985'e kadar sıfır, 1.4.1985-1.7.1985 arası yüzde 3, bu tarihten sonra yüzde 6 oranında uygulanması kararlaştırılmıştır.

16 (19.1.1985 18640) (8583 1.2.1985)
Zonguldak ve çevresinde çıkarılan sanayi kömürlerinin vergisiz fiyatları tesbit edilmiştir. Zonguldak lavvarının ton fiyatı 30.700 Tl olarak tesbit edilmiştir.

17 (22.1.1985 18643) (8996 22.1.1985)
Merkezi Manama Bahreyn olan Bank of Bahrain and Kuwait B.S.C.'nin en az 6 milyon dolarlık bir sermaye ile İstanbul'da şube açmasına izin verilmiştir.

18 (27.1.1985 18648) (9023 1.1.1985)
1985 yılı İthalat Rejimi Kararı'na ek Karar.

19 (1.2.1985 18653) (9024 1.2.1985)
Kimyevi gübrelerin perakende vergisiz fiyatları tesbit edilmiştir.Amonyum sülfatın fiyatı 28 Tl/Kg, amonyum nitrat 26-32 Tl/Kg, normal süper fosfat 19 Tl/Kg, triple süper fosfat 53 Tl/Kg olmuştur.

20 (21.2.1985 18673) (9114 21.2.1985)
Katma Değer Vergisi'ne tabi maddelere 1.7.1985'e kadar sıfır, sonrasında yüzde 3 oranı uygulanması kararlaştırılmıştır.

21 (26.2.1985 18678) (9152 26.2.1985)
1985 yılı İthalat Rejimi Kararı'na Ek Karar

22 (26.2.1985 18678) (9153 26.2.1985)
Garantisiz Ticari Borçlar'ın tasfiyesi ile ilgili 8/911 sayılı Karar'a ek olan karar ile döviz ödeme alternatifini seçen alacaklılara, 25.1.1980 tarihindeki cari çapraz kurların uygulanması esası getirilmiştir.

23 (9.3.1985 18689) (9205 2.3.1985)
Benzin Giderleri 1.4.1985'den itibaren vergi iadesi kapsamı dışına çıkarılmış, şehir içi ulaşım giderleri hariç olmak üzere Türkiye içindeki yük ve yolcu taşımaları ile kira giderlerinin yüzde 20'si vergi iadesi kapsamına alınmıştır.

24 (10.3.1985 18690) (9213 10.3.1985)
Bu karar ile şeker pancarı fiyatları, üretim teşvik primi ve 1985 yılındaki erken söküm tazminatı tesbit edilmiştir. Yüzde 16 polar şeker ihtiva eden şeker pancarının kilosu 1150 kuruş olarak belirlenmiştir.

25 (13.3.1985 18693) (9180 13.3.1985)
6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun uygulanması hakkındaki bu Karar'la merkezi Paris-Fransa olan Banque Indosuez'in en az 6 milyon dolar sermaye ile İstanbul'da şube açmasına izin verilmiştir.

26 (18.3.1985 18698) (9210 1.1.1985)
Devlet Yatırım Bankası tahvillerinin faiz oranı 1985 yılı için yüzde 30 olarak tesbit edilmiştir.

27 (27.3.1985 18707) (9266 27.3.1985)
6224 sayılı Yabancı Sermeyeyi Teşvik Kanunu Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Karar'la sermayesinin yüzde 30'u yerli ortaklara ait, başlangıçtaki ödenmiş sermayesi 7,5 milyon dolar karşılığı Türk lirası olan Chemical-Mitsui Bank A.Ş.'nin kurulmasına izin verilmiştir.

28 (31.3.1985 18711) (9318 31.3.1985)
Yurtdışından yolcu beraberinde ithal edilen eşyalara münhasır olmak üzere satış mağazası açılabilmesi ve sıfır gümrük uygulanması kararlaştırılmıştır. Kesin dönüş yapanlar, bu haklarını altı ay içinde kullanabilecekler ve satın aldıkları eşya yerli ise yüzde 10, ithal ise yüzde 5 prim alacaklardır.

29 (31.3.1985 18711) (9319 31.3.1985)
Türk Parası Kıymetini Koruma Mevzuatı hükümleri saklı kalmak üzere, yolcu beraberinde gelen eşyaya uygulanacak maktu vergi listesi saptanmış, FOB 500 DM veya eşiti döviz değerindeki hediyelik eşya, vergiden muaf tutulmuştur.

30 (6.4.1985 18717) (9325 6.4.1985)
Yatırımların ve döviz kazandırıcı faaliyetlerin finansmanı için sağlanan dış kredilerinin maliyetini, sabit bir maliyet unsuru haline getirmek amacı ile Banka nezdinde Dış Krediler Kur Farkı Fonu kurulmuştur. Türk lirasına dönüştürülerek kullanılan bu kredilerin faizlerinin altı ayda bir Para ve Kredi Kurulu'nca tesbit edilmesi ve kredinin ödenme süresince geçerli olması esası getirilmiştir.

31 (10.4.1985 18721) (9342 10.4.1985)
2886 sayılı Kanun kapsamına giren kamu kurumlarının açacağı uluslararası ihalelerde, 2 milyar liraya kadar ilgili kurumun yetkili organının, 20 milyar liraya kadar ilgili Bakan'ın, 20 milyar liranın üstünde ise Bakanlar Kurulu'nun yetkili olması kararlaştırılmıştır.

32 (13.4.1985 18737) (9353 13.4.1985)
İhracatı Teşvik Kararı'na ek Karar.

33 (27.4.1985 18737) (9383 27.4.1985)
27.6.1984 tarih ve 3030 sayılı Kanunla,Büyükşehir Belediyesi'nin bulunduğu ildeki genel bütçe vergi tahsilatının belediyelere verilen yüzde 3 oranındaki bölümü yüzde 5'e çıkarılmıştır.

34 (3.5.1985 18743) (9428 3.5.1985)
1985-1986 ürün yılında, Toprak Mahsülleri Ofisi'nin destekleme fiyatları tesbit edilmiştir.

	Tl/kg
1. derece makarnalık durum buğdayı	73
1. grup ekmeklik buğday	62
yemlik arpa	47
çavdar	48

35 (17.5.1985 18757) (9475 17.5.1985)
Yüzde 40'ı yerli, yüzde 60'ı Kuveyt ve Tunus'a ait başlangıç sermayesi 10 milyon dolara muadil Türk lirası olacak şirkete muafiyet tanınmış ve koşulları belirtilmiştir.

36 (18.5.1985 18758) (9476 18.5.1985)
1985 yılı İthalat Rejimi Kararı'na ek Karar.

37 (1.6.1985 18771) (9517 1.6.1985)
Yüzde 51'i Pirelli Group'a, yüzde 49'u Türkiye iş Bankası'na ait,başlangıç sermayesi 3 milyar Tl olan çelik kord ve hortum teli üretecek Çelikord A.Ş.nin 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde faaliyet göstermesine izin verilmiştir.

38 (1.6.1985 18771) (9520 1.6.1985)
Merkezi Londra-İngiltere olan, Standard Chartered Bank'ın en az 6 milyon dolarlık başlangıç sermayesinin yarısının garantisiz ticari borçlar ve DÇM'lerle karşılanması, diğer yarısının nakit olarak getirilmesi şartıyla 5 şube açmasına izin verilmiştir.

39 (11.6.1985 18781) (9569 11.6.1985)
Deniz taşımacılığı teşvik ve karayoluna alternatif yaratmak amacıyla ithal mallardan yüzde 5 oranında alınan rıhtım resmi RO-RO gemisi, trenferisi ve feribot ile taşınan mallar için sıfıra indirilmiştir.

40 (28.6.1985 18795) (9568 28.6.1985)
Kuruluş sermayesi 500 milyon Tl'nin yüzde 80'i Ralston Purino International yüzde 20'si Pasiner Yatırımlar A.Ş. tarafından sağlanan yem konsantresi üretecek yabancı sermayeli şirkete izin verilmiştir.

41 (28.6.1985 18795) (9598 28.6.1985)
Temel gıda maddelerine uygulanan KDV oranının 31.5. 1986 tarihine kadar sıfır, bu tarihten sonra yüzde 3 olması kararlaştırılmıştır.

42 (13.7.1985 18810) (9647 13.7.1985)
İthalat Rejimi Kararı'na Ek Karar.

43 (26.7.1985 18823) (9674 26.7.1985)
84/8058 sayılı Kararname Eki Karar'da değişiklik. Üretilen veya ithal edilen benzin fiyatının yüzde 10, diğer akaryakıt fiyatlarının yüzde 5'inin Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonuna alınması ve müteakip ayın 10'uncu günü akşamına kadar Banka nezdindeki Toplu Konut Fonu'na aktarılması kararlaştırılmıştır.

44 (26.7.1985 18823) (9667 26.7.1985)
6224 sayılı Kanun hükümlerine göre başlangıç sermayesi 1 milyar Tl olan, temizlik, bakım, kozmetik ürünleri üretecek; tamamı ABD'de mukim S.C. Johnson and Son. Ing. Racine grubuna ait Johnson Wax A.Ş.nin kurulmasına izin verilmiştir.

45 (27.7.1985 18824) (9716 27.7.1985)
İhracatta Vergi İadesine Ait 15 numaralı Karar'la vergi iade grupları değiştirilmekte ve oranlar yeniden ayarlanmaktadır.

46 (14.8.1985 18842) (9752 1.1.1986)
197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'na tabi araçların vergi tarifeleri bir kat artırılmıştır.

47 (22.8.1985 18850) (9770 22.8.1985)
1985 yılı İthalat Rejimine ek Karar.

48 (23.8.1985 18851) (9790 1.9.1985)
6383 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun'a dair bu Karar ile amme alacağının vadesinde ödenmeyen kısmının birinci ay yüzde 10, ikinci va altıncı ay arası yüzde 7 ve yedinci ile müteakip aylar yüzde 5 faizli olarak tahsili kararlaştırılmıştır.

49 (24.8.1985 18852) (9798 24.8.1985)
85/9024 sayılı Kararı yürürlükten kaldıran bu Karar ile kimyevi gübrelerin KDV dahil fiyatları yeniden belirlenmiştir.
Amonyumsülfat 37 Tl/kg, kompoze gübre 74 Tl/kg, normal süperfosfat 24 Tl/kg ve triple süper fosfat 70 Tl/kg.

50 (10.9.1985 18864) (9819 10.9.1985)
1985 yılı için yüzde 16 polar şeker ihtiva eden pancarın kesim fiyatı 1250 kuruş/kg olarak tesbit edilmiştir. Polar şeker oranı yüzde puan fazlası (azı) için 78 kuruş/kg prim (eksik) ödenmesi kararlaştırılmıştır.

51 (20.9.1985 18874) (9849 20.9.1985)
Toprak Mahsulleri Ofisi'nin kışlık ekilmiş çizilmemiş haşhaş kapsülleri için 70 Tl/kg baş fiyat uygulaması kararlaştırılmıştır.

52 (21.9.1985 18875) (9855 22.7.1985)
Bankalar için en az sermaye 2.5 milyar liraya yükseltilmiş, her şube için gerekli öz sermaye miktarı saptanmış, bu hükümlerin iki yıl içinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

53 (28.9.1985 18882) (9865 28.9.1985)
Yüzde 12 yerli, 1 milyar lira sermayeli bir şirketin Bursa'da taşıt araçları koltuğu üretmesine ve 6224 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmasına izin verilmiştir.

54 (1.10.1985 18885) (9900 1.10.1985)
34 Sıra numaralı Karardaki fiyatlar değiştirilerek kesinleştirilmiştir.

	Tl/kg
1. derece makarnalık durum buğdayı	76
1. derece ekmeklik buğday	65
Yemlik arpa	49

55 (3.10.1985 18887) (9894 3.10.1985)
Yüzde 99,8'i İngiltere'de yerleşik Voyager Ltd.'e ait olarak Adana ve Antalya'da tarım ürünlerinin değerlendirilmesi amacıyla kurulacak Meyna Tarım Ürünleri Sanayi ve İhracat A.Ş.'nin 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'na tabi olmasına izin verilmiştir.

56 (7.10.1985 18891) (9859 7.10.1985)
Banka'nın Esas Mukavelesi'nde bazı değişiklikler yapılmıştır.Başkan Yardımcıları dörde yükseltilmiş, mevduat munzam karşılıklarının kendi maksadı dışında kullanılmaması hususu amir hüküm haline getirilmiş, bankaların denetimine ilişkin yeni düzenlemeler yapılmıştır.

57 (26.10.1985 18910) (9967 26.10.1985)
2.2.1984 tarih ve 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca Banka nezdinde Yatırım Malları İmalatı Teşvik Fon'u kurulmuştur.

58 (4.11.1985 18918) (9971 4.11.1985)
Sermayesinin yüzde 80'i Hollanda'da yerleşik Rothmans Holdings B.V.,yüzde 20'si Koç Holding A.Ş.'ne ait bir şirketin kurulmasına ve 6224 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmasına izin verilmiştir.

59 (6.11.1985 18920) (9975 6.11.1985)
Sermayesinin yüzde 90'ı yabancılara ait, sıva ve diğer inşaat malzemesi üretecek bir şirketin kurulmasına ve 6224 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmasına izin verilmiştir.

60 (11.11.1985 18925) (10011 11.11.1985)
1986 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve izlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı ile, yatırımların ve döviz kazandırıcı işlemlerin teşviki ve koşulları ile teşvik edilmeyecek konu ve yöreler belirtilmiştir.

61 (13.11.1985 18927) (10031 11.11.1985)
Sermayesinin yüzde 49'u Banque Nationale'de Paris, yüzde 51'i Akbank T.A.Ş.'nin olmak üzere merkezi İstanbul'da 10 milyar lira sermayeli BNP-AK Bankası A.Ş.'nin kurulmasına izin verilmiştir.

62 (14.11.1985 18928) (10037 14.11.1985)
Savunma Sanayii Fonu'na, akaryakıt ile talih oyunlarından sağlanan gayri safi hasıla üzerinden aktarılacak oranlar ve her paket sigara ile her türlü içkiden ayrılacak maktu tutarlar kararlaştırılmıştır.

63 (10.12.1985 18954) (10077 10.12.1985)
Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. gerekli görülecek miktarda şeker ithal ve ihracıyla görevlendirilmiştir. Karar'ın eki ise ithalat ve ihracatın serbestçe pazarlık usulü ile tesbit edilebileceği hükmünü getirmiştir.

64 (11.12.1985 18955) (10128 11.12.1985)
Bankalar Kanunu'nun 32'nci maddesi gereğince banka alacaklarının temerrüde düşen kısmı için açılacak karşılıkların oran ve süresi saptanmıştır.

65 (11.12.1985 18955) (10129 11.12.1985)
16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı Kararname eki Karar yürürlüğe girmiştir. Özel Finans Kurumları genel kurulunda Hazine'nin temsilci bulundurulması, bu kurumların Türk Ticaret Kanunu ve çek ile ilgili mevzuata tabi olması kararlaştırılmıştır.

Genelge ve Tebliğler

TPKKG, Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun'a ilişkin Banka Genelgesi.

66 (15.12.1984 18606) (TPKKG 1/F 15.12.1984)
Banka'ca İşlenmemiş altın ithali ve alım satımı konusunda uygulanacak esaslar düzenlenmiştir.
(26.1.1985 18647) (TPKKG 1/G 1.2.1985)
1/F sayılı Genelge'de değişiklik yapılarak Banka'nın altın işlemlerinin İstanbul, İzmir ve Adana Kambiyo Şubelerinde, saat 14.00- 16.00 arasında yapılacağı bildirilmiştir.

67 (31.1.1985 18652) (8 1.2. 1985)
11.8.1984 tarih ve 18486 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5 sıra no'lu Tebliğ'deki mevduat faiz oranlarının 1.2.1985 tarihinden itibaren açılacak hesaplara da uygulanacağı bildirilmiştir.

68 (26.2.1985 18678) (5 1.2.1985)
Firma bazında 50.000 dolara kadar olan garantisiz ticari borçların Tebliğ'in yayım tarihindeki çapraz kurlar uygulanarak bir defada ödeneceği bildirilmiştir.

69 (2.3.1985 18682) (1.1.1985)
31.12.1984 tarih ve 18622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tebliğ'le değişik 19.12.1983 tarih ve 18156 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan Tebliğ'de değişiklik yapılmıştır.

70 (20.3.1985 18700) (85/1 1.4.1985)
Banka'nın her türlü mevduat karşılığı için haftalık yüzde 0,5 faiz ödemesi, mevduat munzam karşılık cetvellerinin en geç iki hafta içinde tevdi edilmesi, ödenmeyen mevduat munzam karşılıklarına yüzde 1,5 cezai faiz uygulanması ve mevduat munzam karşılık oranının yüzde 21 olması kararlaştırılmıştır.

71 (6.4.1985 18717) (3 6.4.1985)
Dövize Çevrilebilir Mevduat Hesaplarının Türk lirasına çevrilebilmesi hususu Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 7/18015 sayılı Karar'a ilişkin 2 nolu Tebliğ değiştirilerek düzenlenmiştir.

72 (12.5.1985 18752) (85/2 12.54.1985)
70 sıra nolu Tebliğ'de deişiklik yapılarak mevduat tutarı 5.4.1984 tarihli cetvele göre azalış gösteren bankalara, eksilişe tekabül eden kar
şılık tutarının iadesi kararlaştırılmıştır.

73 (29.6.1985 18796) (1 1.7.1985)
13.12.1984 tarihle 84/8860 sayılı Kararname'de yüzde 7,5 olan Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintisi yüzde 10 olarak yeniden tesbit edilmiştir.

74 (29.6.1985 18796) (2 1.1.1985)
Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu hakkındaki önceki tebliğlerdeki değişiklikler ve faiz farkı iadesinde uygulanacak yeni oranlar tesbit edilmiştir.

75 (29.6.1985 18796) (85/3 1.7.1985)
70 sıra nolu Tebliğ'de değişiklik yapılarak munzam karşılık oranı yüzde 20 olarak tesbit edilmekte, vade ayrımı olmaksızın haftalık yüzde 0,4375 faiz ödenmesi, mevduat cetvellerini tevdi etmeyen bankaların mevduat karşılıklarının tümüne faiz tahakkuk ettirilmemesi kararlaştırılmıştır.

76 (29.6.1985 18796) (1.1.1985)
1.1.1985 tarihinden önce kullandırılan kısa vadeli ihracat kredileri ile 14.10.1984'ten önce alınan orta vadeli yatırım kredilerine temdit edilmemek koşuluyla vadeleri sonuna kadar 1.1.1985 öncesi reeskont oranlarının uygulanması kararlaştırılmıştır.

77 (29.6.1985 18796) (TPKKG 1/H 29.6.1985)
13.7.1984 tarih ve 18457 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1/A sayılı Genelge'de değişiklik yapılarak, bankaların döviz ve efektif alış satış kurlarını serbestçe düzenlemeleri kararlaştırılmıştır.

78 (29.6.1985 18796) (10 1.7.1985)
Mevduat azami faiz oranları değiştirilmiştir.

	yüzde
Vadesiz	5
Vadeli	
3 ay	48
6 ay	52
1 yıl	56
Bankalararası	Serbest

Yürürlük tarihinden önceki kazanılmış haklar korunmuş ve bir yıldan fazla vadeli mevduat kabul edilmemesi kararlaştırılmıştır.

79 (1.8.1985 18829) (11 1.8.1985)
Bazı mevduat faiz oranları değiştirilmiştir.

	yüzde
Vadeli	
3 ay	45
6 ay	50
1 yıl	55

80 (1.8.1985 18829) (85/4 3.8.1985)
Bankaların her hafta cuma günü itibariyle mevduat ve munzam karşılık cetvelleri düzenlemesi ve bunu takip eden iki hafta içinde Merkez Bankası'na tevdi etmesi ve 3.8.1985'ten itibaren tesis edilen karşılıklara haftalık yüzde 0,350 faiz oranı uygulanması bildirilmiştir.

81 (23.8.1985 18851) (85/5 1.9.1985)
Mevduat munzam karşılıklarının haftalık yüzde 0,3125 faiz uygulanacağı bildirilmiştir.

82 (13.9.1985 18867) (3 12.9.1985)
Tebliğ, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu'na kesinti yapılacak kaynaklar oranını, kesinti yapılamayacak döviz kredileri, yüzde 3 oranındaki kesintilerin bir sonraki ay içinde Fon'a yatırılması, yatırılmaması halinde en çok yüzde 66 oranında cezai faiz uygulanacağı hususlarını düzenlemiştir.

83 (13.9.1985 18867) (4 12.9.1985)
Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu'ndan Öncelikli Turizm Bölgelerindeki Teşvik Belgeli Turizm yatırımlarına ödenecek destekleme primi oranları ve bunun koşulları tesbit edilmiştir.

84 (24.9.1985 18878) (1 3.10.1985)
Tebliğ 3167 sayılı Çek Kanunu'nun uygulanışı ile ilgili olarak, çek karnelerinin basılış şekli, çek karnesi verilenlerin kimliklerinin bildirilmesi, ihbar mektubunun muhtevası, karşılıksız çeklerin bildirimi gibi hususları düzenlemiştir.

85 (2.10.1985 18881) (30/4 5.10.1985)
7.7.1984 tarih ve 230 sayılı Karar'a ilişkin 84-30/1 Tebliğ'e ek olarak kredi temini ve diğer kambiyo işlemlerine Chemical-Mitsui Bank A.Ş.'nin dahil edilmesine izin verilmektedir.

86 (27.9.1985) (TPKKG 1/J 1.11.1985)
Genelge, 30 sayılı Karar'a ilişkin 1/A sayılı Genelge'yi değiştiren 1/D sayılı Genelge'de değişiklik yaparak, bankaların taahhütlerinin yüzde kaçına kadar döviz pozisyonu bulunduracağını düzenlemiştir.

87 (2.10.1985 18886) (85/6 5.10.1985)
Bankaların tesis edeceği mevduat munzam karşılığı olan yüzde 19'a ve bu karşılıklara uygulanacak haftalık faiz oranı yüzde 0,2083'e düşürülmüştür.

88 (27.10.1985 18911) (12 1.11.1985)
79 sıra nolu Tebliğ'de değişiklik yapılarak, Tebliğ'le tesbit edilen faiz oranlarının 1.11.1985 ten sonra açılacak mevduat hesapları için de geçerli olacağı bildirilmiştir.

89 (31.10.1985 18914) (85-30/5 31.101.1985)
7.7.1984 tarih ve 18451 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 30 sayılı Karar'a ilişkin 84-30/1 Tebliğ'e ek olarak kredi temini ve diğer kambiyo işlemlerine aracılık edecek bankalar listesine Adabank A.Ş. dahil edilmiştir.

90 (31.10.1985 18914) (85/7 2.11.1985)
Mevduat munzam karşılıklarına ödenen haftalık faiz oranı, vade farkı gözetmeksizin yüzde 0,1042 olarak tesbit edilmiştir.

91 (13.11.1985 18927) (85-30/7 13.11.1985)
Tüm bankalar ve mali piyasada faaliyette bulunmasına izin verilen özel finans kurumlarının kredi temini ve diğer döviz işlemlerine aracılık etmesine izin verilmiştir.

92 (21.11.1985 18935) (1 21.11.1985)
3182 sayılı Bankalar Kanunu'na açıklık getirilmiştir.

93 (26.12.1985 18970) (TPKKG 1/K 2.1.1986)
Genelge, 1/A sayılı Genelge'ye getirilen değişiklikleri yeniden düzenlemekte ve bankaların ihracat ve görünmeyen işlemler sonucu elde ettikleri dövizin yüzde 20'sini Merkez Bankası'nda karşılık tesis yükümlülüğü getirilmektedir. Döviz tevdiat hesapları bu yükümlülüğün dışındadır. Ayrıca taahhütlerine göre bulundurulacak döviz varlıkları da yeniden düzenlenmiştir.

94 (28.12.1985 18972) (85/8 1.1.1986)
Mevduat munzam karşılıklarına bundan böyle faiz verilmeyeceğini ve mevduat munzam karşılıklarının 1.2.1986 da yüzde 18, 29.3.1986 da yüzde 17, 31.5.1986 da yüzde 16 ve 31.9.1986 da yüzde 15 olması kararlaştırılmıştır.

95 (28.12.1985 18972) (1.1.1986)
Şirketlerce çıkarılacak tahvil faizleri, bankalarca 1 yıllık mevduata verilecek azami faizin 1,3'ü geçemeyecek bir katsayı ile çarpılmasıyla bulunacaktır.

İSTATİSTİK TABLOLARI

Tablo 1 **Makro Denge** (cari fiyatlarla) Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
KAYNAKLAR VE HARCAMALAR					
KAYNAKLAR	**6 765**	**8 885**	**11 974**	**18 830**	**28 092**
Yurtiçi	6 554	8 735	11 549	18 317	27 590
Yurtdışı	211	150	425	513	502
TÜKETİM	**5 344**	**7 093**	**9 627**	**15 189**	**22 620**
Kamu	700	939	1 175	1 622	2 358
Özel	4 644	6 154	8 452	13 567	20 262
YATIRIM	**1 421**	**1 792**	**2 347**	**3 641**	**5 472**
Sabit sermaye	1 254	1 664	1 350	3 370	5 364
Kamu	780	1 023	2 215	2 022	3 289
Özel	474	641	865	1 348	2 075
Stok değişimi	167	128	132	271	108
Kamu	97	39	— 43	1	—275
Özel	70	89	175	270	383
MİLLİ GELİRİN KULLANIMI					
HARCANABİLİR GELİR = GSMH	**6 554**	**8 735**	**11 549**	**18 317**	**27 590**
Kamu	1 265	1 721	2 133	3 048	4 859
Özel	5 289	7 014	9 416	15 269	22 731
TÜKETİM	**5 344**	**7 093**	**9 627**	**15 189**	**22 620**
TASARRUF	**1 210**	**1 642**	**1 922**	**3 128**	**4 970**
Kamu	565	781	957	1 426	2 501
Özel	645	861	965	1 702	2 469
TASARRUF YATIRIM DENGESİ					
YURTİÇİ	**—211**	**—150**	**—425**	**—513**	**—502**
Kamu	—312	—281	—350	—597	—513
Özel	101	131	— 75	84	11
YURTDIŞI	**211**	**150**	**425**	**513**	**502**

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı

* Geçici

Not: Bu tabloda 1984 Yıllık Raporunda geçici kaydıyla yeralan 1984 yılı dışındaki değişiklikler, yurtdışı kaynak olarak adlandırılan cari işlemler dengesi TL karşılığının, ödemeler dengesinin "yerleşiklik esasına" göre yeni düzenlemesinden gelmektedir.

Tablo 2 **Makro Denge** (1985 fiyatlarıyla) Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
KAYNAKLAR VE HARCAMALAR					
KAYNAKLAR	**24 131**	**24 747**	**25 803**	**27 037**	**28 092**
Yurtiçi	23 003	24 060	24 830	26 303	27 590
Yurtdışı	1 128	687	973	734	502
TÜKETİM	**19 118**	**19 825**	**20 800**	**21 797**	**22 620**
Kamu	2 108	2 126	2 211	2 283	2 358
Özel	17 010	17 699	18 589	19 514	20 262
YATIRIM	**5 012**	**4 923**	**5 003**	**5 240**	**5 472**
Sabit sermaye	4 414	4 563	4 718	4 852	5 364
Kamu	2 773	2 835	2 909	2 915	3 289
Özel	1 641	1 728	1 809	1 937	2 075
Stok değişimi	598	360	285	388	108
Kamu	348	110	— 92	1	—275
Özel	250	250	377	387	383
MİLLİ GELİRİN KULLANIMI					
HARCANABİLİR GELİR = GSMH	**23 002**	**24 060**	**24 830**	**26 303**	**27 590**
Kamu	3 920	4 141	4 218	4 338	4 859
Özel	19 082	19 919	20 612	21 965	22 731
TÜKETİM	**19 118**	**19 825**	**20 800**	**21 797**	**22 620**
TASARRUF	**3 884**	**4 235**	**4 030**	**4 506**	**4 970**
Kamu	1 812	2 015	2 007	2 055	2 501
Özel	2 072	2 220	2 023	2 451	2 469
TASARRUF YATIRIM DENGESİ					
YURTİÇİ	**—1 128**	**—688**	**—973**	**—734**	**—502**
Kamu	—1 309	—930	—810	—861	—513
Özel	181	242	—163	127	11
YURTDIŞI	**1 128**	**687**	**973**	**734**	**502**

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı

* Geçici

Not : 1985 fiyatlarıyla makro denge tablosu DİE'nin Kasım 1985 Milli Gelir tahminine ve geçici gelir, harcama ve yatırım verilerine göre hazırlanmıştır. Rapor yayına girdiği sırada DİE Mart 1986 Milli Gelir tahminini yayınlamış olup yeni tahminde büyüme hızı 5,1'dir. Bu nedenlerle tablodaki sayıların önemli ölçüde değişebileceğini dikkate almak gerekir.

Tablo 3 **Makro Denge** (1985 fiyatlarıyla) Yüzde Artış

	1981	1982	1983	1984	1985*
KAYNAKLAR VE HARCAMALAR					
KAYNAKLAR	**0.56**	**2.55**	**4.26**	**4.80**	**3.90**
Yurtiçi	4.15	4.60	3.20	5.90	4.90
Yurtdışı	(—3.54)	(—1.92)	(1.24)	(—1.00)	(—0.90)
TÜKETİM	**—0.65**	**3.70**	**4.92**	**4.80**	**3.80**
Kamu	—0.33	0.85	4.00	3.20	3.30
Özel	—0.69	4.05	5.03	5.00	3.80
YATIRIM	**5.43**	**—1.78**	**1.63**	**4.70**	**4.40**
Sabit sermaye	2.03	3.38	3.40	2.80	10.50
Kamu	10.20	2.24	2.61	0.20	12.80
Özel	—9.32	5.30	4.69	7.10	7.10
Stok değişimi	(0.77)	(—1.04)	(—0.31)	(0.40)	(—1.10)
Kamu	(1.04)	(—1.04)	(—0.84)	(0.40)	(—1.00)
Özel	(—0.27)	(0.00)	(0.53)	(0.00)	(—0.00)
MİLLİ GELİRİN KULLANIMI					
HARCANABİLİR GELİR = GSMH	**4.15**	**4.60**	**3.20**	**5.90**	**4.90**
Kamu	27.69	5.64	1.86	2.80	12.00
Özel	0.34	4.39	3.48	6.60	3.50
TÜKETİM	**—0.65**	**3.70**	**4.92**	**4.80**	**3.80**
TASARRUF	**36.57**	**9.04**	**—4.84**	**11.80**	**10.30**
Kamu	89.74	11.20	—0.40	2.40	21.70
Özel	9.69	7.14	—8.87	21.20	0.70

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı

* Geçici

Parantez içinde GSMH büyümesine katkılar gösterilmektedir.

Not : 1985 fiyatlarıyla makro denge tablosu DİE'nin Kasım 1985 Milli Gelir tahminine ve geçici gelir, harcama ve yatırım verilerine göre hazırlanmıştır. Rapor yayına girdiği sırada DİE Mart 1986 Milli Gelir tahminini yayınlamış olup yeni tahminde büyüme hızı 5,1'dir. Bu nedenlerle tablodaki sayıların önemli ölçüde değişebileceğini dikkate almak gerekir.

Tablo 4 **Gayrisafi Milli Hasıla** (cari fiyatlarla) Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
Tarım	1 325	1 679	2 118	3 373	4 486
Sanayi	1 578	2 191	3 104	5 116	8 195
İnşaat	285	357	448	687	979
Ticaret	1 040	1 409	1 967	3 214	4 718
Ulaştırma	626	830	1 123	1 750	2 587
Mali kurumlar	130	157	203	467	736
Serbest meslek ve hizmetler	332	446	598	968	1 433
Konut sahipliği	262	352	450	726	1 052
Devlet hizmetleri	481	687	861	1 100	1 568
GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA (F.F.)	**6 059**	**8 108**	**10 872**	**17 401**	**25 754**
Dış alem gelirleri	140	115	17	102	172
GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA (F.F.)	**6 199**	**8 223**	**10 889**	**17 503**	**25 926**
(eksi) Subvansiyonlar	111	96	184	259	280
Dolaylı vergiler	464	609	844	1 072	1 944
GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA (A.F.)	**6 552**	**8 736**	**11 549**	**18 316**	**27 590**

Tablo 5 **Gayrisafi Milli Hasıla** (1985 fiyatlarıyla) Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
Tarım	4 837	5 156	5 140	5 371	5 475
Sanayi	4 730	4 941	5 355	5 801	6 227
İnşaat	1 397	1 396	1 392	1 398	1 396
Ticaret	3 117	3 222	3 534	3 760	3 865
Ulaştırma	2 042	2 041	2 035	2 256	2 254
Mali kurumlar	537	537	535	645	644
Serbest meslek ve hizmetler	1 075	1 074	1 178	1 182	1 288
Konut sahipliği	1 075	1 074	1 178	1 182	1 181
Devlet hizmetleri	2 257	2.470	2 463	2 578	2 684
GAYRISAFİ YURTİÇİ HASILA (F.F.)	**21 068**	**21 912**	**22 810**	**24 170**	**25 014**
Dış alem gelirleri	215	107	0	107	107
GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA (F.F.)	**21 283**	**22 019**	**22 810**	**24 277**	**25 121**
(eksi) Subvansiyonlar	430	215	428	537	322
Dolaylı vergiler	2 150	2 256	2 463	2 578	2 791
GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA (A.F.)	**23 003**	**24 060**	**24 845**	**26 318**	**27 590**

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

* DİE, Kasım 1985 tahminidir

Tablo 6 **Sabit Sermaye Yatırımları** (cari fiyatlarla) **Milyar TL**

	1984			1985*		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam
Tarım	178	179	357	220	232	452
Madencilik	174	10	184	270	17	287
İmalat	378	373	751	469	509	978
Enerji	523	10	533	724	15	739
Ulaştırma	456	271	727	928	418	1 346
Turizm	14	16	30	18	36	54
Konut	46	415	461	55	701	756
Eğitim	67	3	70	107	5	112
Sağlık	26	3	29	35	5	40
Diğer hizmetler	160	68	228	232	103	335
Dağıtılamayan	—	—	—	231	34	265
TOPLAM	**2 022**	**1 348**	**3 370**	**3 289**	**2 075**	**5 364**

Tablo 7 **Sabit Sermaye Yatırımları** (1985 fiyatlarıyla) **Milyar TL**

	1984			1985*		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam
Tarım	257	257	514	220	232	452
Madencilik	251	14	265	270	17	287
İmalat	545	536	1 081	469	509	978
Enerji	754	14	767	724	15	739
Ulaştırma	657	389	1 046	928	418	1 346
Turizm	20	23	43	18	36	54
Konut	66	596	664	55	701	756
Eğitim	97	4	101	107	5	112
Sağlık	37	4	42	35	5	40
Diğer hizmetler	231	99	330	232	103	335
Dağıtılamayan	—	—	—	231	34	265
TOPLAM	**2 915**	**1 937**	**4 852**	**3 289**	**2 075**	**5 364**

Kaynak: Devlet Planlama Tekilatı

* Tahmin

Not: Yukarıdaki tablolar 1986 Yılı Programından yararlanılarak hazırlanmıştır. Ancak, bu programdaki makro denge tablosu gözden geçirilerek değiştirildiği ve burada bu şekilde yayımlandığı için, yatırım verileri makro denge tablosuna göre düzeltilmiş ve aradaki fark dağıtılamayan satırında gösterilmiştir.

Tablo 8

Seçilmiş Sınai

	1981	1982	1983	1984	1985
MADENCİLİK					
Taşkömürü (K)	3 975	4 008	3 537	3.630	3 872
Linyit (K)	15 058	16 159	18 524	22 011	30 357
Kromit (K)	208	223	181	217	222
Bakır konsantre (K)	159	156	91	140	136
Kükürt (K) (saf)	29	31	32	37	38
Ham petrol (T)	2 364	2 335	2 206	2 085	2 110
Kolemanit (K)	377	286	260	426	471
Volfram konsantre (K) (ton)	295	140	111	188	232
Fosfat (K)	43	26	50	96	59
Alümüna (K)	131	94	58	75	113
ELEKTRİK ENERJİSİ (T) (Gwh)	24 673	26 550	27 367	33 068	36 849
İMALAT SANAYİİ					
GIDA :					
Şeker (K)	1 397	1 255	1 813	1 522	1 286
Kuru çay (K)	87	88	95	110	102
Et (K)	59	48	56	53	55
Pastörize süt (K) (milyon litre)	18	21	31	39	44
TÜTÜN VE İÇKİ :					
Filtreli sigara (K) (1)	40	47	51	54	55
Filtresiz sigara (K)	25	15	10	8	7
Rakı (K) (bin litre)	44 000	39 000	41 000	43 000	46 000
Votka (K) (" ")	3 398	1 961	3 155	3 715	4 844
Bira (K) (" ")	36 000	44 000	46 000	31 000	20 000
Şarap (K) (" ")	5 223	4 245	4 657	5 962	9 670
DOKUMA VE DERİ : (2)					
Pamuk (saf) (K)	488	489	522	582	...
Pamuk ipliği (K)	42	47	51	54	...
Pamuklu ham dokuma (K) (milyon metre)	222	214	228	242	...
Yün ipliği (K)	4	5	5	6	...
Yünlü ham dokuma (K) (milyon metre)	6	7	7	7	...
Makina halısı (K) (bin metrekare)	105	134	174	212	...
Ayakkabı (K) (bin çift)	2 759	2 550	2 442	2 607	...
KAĞIT (K)	365	398	398	481	467
TAŞIT LASTİKLERİ :					
Otomobil lastikleri (T) (bin adet)	1 102	1 564	2 154	2 637	3 263
Kamyon-otobüs lastiği (T) (bin adet)	1 243	1 419	1 677	1 954	1 677
Traktör-grayder lastiği (T) (bin adet)	461	464	609	722	651
İç lastikler (T) (bin adet)	2 052	2 314	2 929	3 619	3 763

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilâtı
(K) Kamu sektörü üretimi
(T) Türkiye toplam üretimi

(1) Fason hariç, yerli üretim
(2) Sümerbank ve iştirakleri üretimidir

Mamuller Üretimi

Bin Ton

	1981	1982	1983	1984	1985
KİMYA VE PETRO-KİMYA :					
Boraks dekahidrat (K)	30	14	31	36	20
Borik asit (K)	23	23	26	23	19
Sodyum perborat (K)	10	9	14	17	18
Tuz (K)	1 308	1 326	1 008	1 291	1 190
P.V.C. (K)	39	40	41	39	40
Polietilen (K)	17	25	30	26	31
Karbon siyahı (K)	18	19	25	21	22
Sentetik kauçuk (K)	29	30	24	29	28
Polistren (K)	12	10	16	15	16
Kaprolaktam (K)	14	19	9	8	14
PETROL ÜRÜNLERİ :					
Benzin (T)	1 937	2 030	1 995	2 219	2 360
Motorin (T)	3 535	4 626	4 579	5 148	5 018
Fuel-oil (T)	4 977	6 674	6 080	6 771	6 209
ÇİMENTO (T) :	15 043	15 777	13 645	13 445	17 581
GÜBRE VE YAN ÜRÜNLER :					
Amonyak (K)	345	310	339	353	264
Sülfürik asit (T)	817	737	494	367	592
Fosforik asit (T)	218	151	101	101	126
Azotlu gübre (T)	3 315	3 258	3 237	3 582	...
Fosfatlı gübre (T)	3 261	3 484	3 244	3 771	...
DEMİR-ÇELİK :					
Kok (K)	1 840	2 075	2 489	2 669	2 645
Ham demir (K)	1 840	2 180	2 724	3 002	3 207
Sıvı çelik (T)	2 363	2 705	3 166	3 000	3 195
DEMİR-DIŞI METALLER :					
Blister bakır (K)	27	25	18	32	33
Sıvı alüminyum (K)	40	36	30	38	43
Külçe çinko (K)	18	15	14	19	22
Ferro-krom (K)	41	40	22	48	54
TARIM MAKİNALARI :					
Traktör (T) (adet)	24 751	34 616	40 973	45 817	36 882
KARAYOLU TAŞITLARI					
Kamyon (T) (adet)	11 915	15 127	16 447	16 387	17 748
Kamyonet (T) (adet)	4 825	4 145	6 822	6 239	7 828
Otomobil (T) (adet)	25 306	31 195	42 419	54 832	60 353
Otobüs-midibüs (T) (adet)	2 011	2 290	3 346	3 806	3769
Minibüs (T) (adet)	1 940	4 278	6 712	7 460	7 397
DEMİRYOLU TAŞITLARI :					
Dizel lokomotif (K) (adet)	25	—	—	50	25
Yük vagonu (K) (adet)	853	820	1 055	976	...

Tablo 9

Enerji Dengesi

MTPK (1)

	1982		1983		1984		1985*	
	MTPK	%	MTPK	%	MTPK	%	MTPK	%
TÜKETİM	37.1	100.0	37.7	100.0	39.5	100.0	41.2	100.0
Ticari	28.5	76.8	29.0	76.9	30.9	78.2	32.8	79.6
Petrol	17.2	46.4	17.7	46.9	17.7	44.7	18.3	44.4
Linyit	4.6	12.4	5.1	13.6	6.4	16.2	7.7	18.7
Taşkömürü	3.0	8.1	3.2	8.5	3.5	8.9	3.7	9.0
Asfalt	0.3	0.8	0.3	0.8	0.1	0.3	0.2	0.5
Hidroelektrik	3.2	8.6	2.5	6.6	3.0	7.6	2.7	6.5
Elektrik ithalatı	0.2	0.5	0.2	0.5	0.2	0.5	0.2	0.5
Ticari olmayan	8.6	23.2	8.7	23.1	8.6	21.8	8.4	20.4
Odun	5.0	13.5	5.1	13.6	5.2	13.2	5.2	12.6
Artık	3.6	9.7	3.6	9.5	3.4	8.6	3.2	7.8
ARZ	37.1	100.0	37.7	100.0	39.5	100.0	41.2	100.0
İç üretim	19.3	52.0	18.7	49.6	20.1	50.9	21.0	51.0
Petrol	2.5	6.7	2.4	6.4	2.3	5.8	2.3	5.7
Linyit	4.6	12.5	5.2	13.8	6.5	16.5	7.8	18.9
Taşkömürü	2.5	6.7	2.2	5.8	2.2	5.6	2.2	5.3
Asfalt	0.4	1.1	0.3	0.8	0.1	0.2	0.2	0.5
Hidroelektrik	3.2	8.6	2.6	6.9	3.0	7.6	2.7	6.5
Odun	2.5	6.7	2.4	6.4	2.6	6.6	2.6	6.3
Artık	3.6	9.7	3.6	9.5	3.4	8.6	3.2	7.8
Diğer iç üretim	2.6	7.0	2.3	6.1	2.4	6.1	2.8	6.8
Gayri kanuni odun kesimi	2.5	6.7	2.7	7.2	2.6	6.6	2.6	6.3
Net stok değişmeleri	0.1	—0.3	—0.4	—1.1	—0.2	—0.5	0.2	—0.5
İthalat	16.8	45.3	17.7	46.9	18.8	47.6	19.2	46.6
Petrol	16.0	43.2	16.5	43.8	17.4	44.1	17.4	42.2
Taşkömürü	0.6	1.6	1.0	2.6	1.2	3.0	1.6	3.9
Elektrik	0.2	0.5	0.2	0.5	0.2	0.5	0.2	0.5
Petrol ihracatı	—1.6	—4.3	—1.0	—2.6	—1.8	—4.6	—1.8	—4.4

Kaynak : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

(1) Milyon Ton Petrol Karşılığı Olarak

* Geçici

Not : Elektrik kalori birimi olarak 860 KCal/Kwh alınmıştır.

Tablo 10 **Seçilmiş Tarım Ürünleri** Bin Ton

	1981	1982	1983	1984	1985*
TAHILLAR					
Buğday	17 000	17 500	16 400	17 200	17 000
Arpa	5 900	6 400	5 425	6 500	6 200
Çavdar	530	430	380	360	323
Yulaf	325	330	320	316	288
Mısır	1 200	1 360	1 480	1 500	1 890
Pirinç	198	210	189	168	272
Diğerleri	242	188	172	158	144
BAKLAGİLLER					
Yemeklik	740	1 067	1 199	1 152	1 271
Yemlik	133	163	171	166	189
MEYVELER					
Yaş üzüm	3 700	3.650	3 400	3 300	3 308
Yaş incir	250	280	330	330	322
Elma	1 450	1 600	1 750	1 900	1 772
Şeftali	265	265	270	235	190
Portakal	675	656	730	761	563
Diğer yaş meyveler	1 570	1 713	1 842	1 814	1 650
Fındık	350	220	395	300	180
Antep fıstığı	25	13	25	23	35
Diğer kabuklu meyveler	213	213	222	202	199
ÇEŞİTLİ ÜRÜNLER					
Şeker pancarı	11 165	12 732	12 770	11 108	9 830
Patates	3 000	3 000	3 050	3 200	4 110
Soğan (kuru)	1 090	1 025	1 000	1 100	1 290
YAĞLI TOHUMLAR					
Ayçiçeği	575	600	715	710	752
Susam	25	27	38	45	40
Yer fıstığı	57	50	50	48	45
Soya	15	36	46	60	113
Zeytin	400	1 320	400	800	600
KEYİF VERİCİ MADDELER					
Tütün	168	208	186	178	170
Yaş çay	192	303	436	569	625
Afyon (kapsül) (ton)	10	6	4	8	3
DOKUMA MADDELERİ					
Tiftik, yapağı ve kıl	77	77	76	...	...
Pamuk (ham)	1 269	1 271	1 352	1 568	1 399
Yaş koza	2	2	2	2	2
DERİLER (bin adet)					
Büyükbaş	2 730	3 090	2 967	3 206	...
Küçükbaş	12 160	13 827	13 967	14 951	...
HAYVAN SAYISI (bin adet)					
Koyun	49 598	49 636	48 707	40 931	...
Kıl keçisi	15 070	14 655	13 615	11 127	...
Tiftik keçisi	3 856	3 558	3 117	1 973	...
Sığır	15 981	14 484	14 099	12 410	...
Manda	1 002	808	758	544	...
Binek ve seki hayvanı	2 353	2 290	2 188	2 065	...
Kümes hayvanı	59 660	62 688	63 597	63 760	...
İpek böceği (tohum kutu adedi)	80 875	78 080	75 829	81 882	...
HAYVANSAL GIDA MADDELERİ					
Et	294	333	339	363	...
Süt	5 608	5 212	5 064	4 379	...
Yumurta (milyon adet)	4 581	4 993	5 032	5 659	...
Bal	30	34	33	36	...
Su ürünleri	471	504	550	567	...
ORMAN ÜRÜNLERİ (bin m^3) (1)					
Tomruk	5 574	4 854	4 426	4 078	...
Yakacak odun	9 070	8 235	7 814	7 800	...

Kaynak : Devlet İstatistik Enstitüsü

* Geçici

(1) Kaynak : Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı

Tablo 11 **Belediyelerce Verilen Ruhsatnamelere Göre Yeni İnşaat**

	1981	1982	1983	1984	1985*
Değer (Milyon TL)					
Ev	48 042	52959	79 817	130 500	178 792
Apartman	114 432	178 445	284 099	487 672	983 012
Ticari yapılar	28 515	36 126	62 900	81 734	150 243
Sınai yapılar	10 049	8 755	21 003	36 736	44 043
Kültürel, sıhhi ve sosyal yapılar	3 503	937	16 707	24 227	44 415
Diğer yapılar	4 796	10 830	20 811	38 226	42 934
T O P L A M	**209 337**	**288 052**	**485 337**	**799 095**	**1 443 439**
Onarım ve değişiklik	183	888	4 405	1 459	...
Alan (Bin m²)					
Ev	5 013	4 372	4 618	5 063	4 698
Apartman	10 444	12 962	14 353	17 053	22 351
Ticari yapılar	2 678	2 824	3 440	3 082	3 613
Sınai yapılar	941	665	1 080	1 358	1 006
Kültürel, sihhi ve sosyal yapılar	326	291	844	834	1 015
Diğer yapılar	482	614	1 220	1 467	1 066
T O P L A M	**19 884**	**21 728**	**25 555**	**28 857**	**33 749**
Onarım ve değişiklik	12	10	11	70	...

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü.
* Geçici.

Tablo 12 **Belediyelerce Verilen Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre Yeni İlave Veya Kısmen Biten Yapılar**

	1981	1982	1983	1984	1985*
Değer (Milyon TL)					
Ev	28 751	31 654	44 413	71 716	79 140
Apartman	103 019	129 660	184 325	290 467	354 973
Ticari yapılar	22 174	27 860	41 550	52 458	61 663
Sınai yapılar	8 430	12 027	13 151	17 248	16 023
Kültürel, sıhhi ve sosyal yapılar	1 676	2 699	5 645	3 490	4 124
Diğer yapılar	2 400	6 384	8 215	10 440	13 736
T O P L A M	**166 450**	**210 284**	**297 299**	**445 819**	**529 659**
Alan (Bin m²)					
Ev	2 929	2 639	2 670	2 789	2 125
Apartman	9 212	9 522	9 585	10 079	8 297
Ticari yapılar	2 164	2 200	2 266	1 920	1 544
Sınai yapılar	792	902	677	601	397
Kültürel, sıhhi ve sosyal yapılar	151	205	305	130	95
Diğer yapılar	222	477	428	363	328
T O P L A M	**15 470**	**15 945**	**15 931**	**15 882**	**12 786**

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü.
* Geçici.

Tablo 13 **Ulaştırma Hizmetleri**

	1981	1982	1983	1984	1985*
KARAYOLU ULAŞIMI					
TAŞIMA FAALİYETLERİ					
Taşınan yolcu (milyon kişi)	304	318	333	348	364
Taşınan yük (milyon ton)	109	114	118	123	128
Yolcu taşıma (milyon kişi x Km)	69 537	72 736	76 082	79 581	83 243
Yük taşıma (milyon ton x Km)	35 461	36 879	38 354	39 889	41 485
Taşıt (milyon taşıt x Km)	15 326	16 031	16 768	17 539	18 346
TAŞIT PARKI					
Binek otomobili	758 074	795 181	834 104	...	...
Kamyon-Kamyonet	376 491	379 394	419 458	...	...
Otobüs-Minibüs	99 321	105 965	112 623	...	...
DEVLET ve İL YOLLARI					
Asfalt, beton, parke (Km)	37 101	38 450	39 017	39 586	40 771
Stabilize, kırmataş, toprak tesviye ve ham (Km)	21 411	20 349	28 046	18 046	16 507
DEMİRYOLU ULAŞIMI					
TAŞIMA FAALİYETLERİ					
Taşınan yolcu (milyon kişi)	124	120	125	131	136
Taşınan yük (milyon ton)	13	14	14	15	15
Yolcu taşıma (milyon kişi x Km)	6 105	5 440	5 722	6 277	6 482
Yük taşıma (milyon ton x Km)	6 091	6 171	6 301	7 679	7 926
TAŞIT PARKI					
Çeken :					
Lokomotif	1 018	1 013	990	981	1 051
Elektrikli dizi	59	66	70	70	78
Çekilen araçlar :					
Yolcu vagonu	1 048	1 054	1 054	1 086	1 095
Yük vagonu	19 955	20 492	20 931	20 994	21 134
Diğer vagonlar	5 025	4 859	4 778	4 729	4 722
DENİZYOLU ULAŞIMI					
TAŞIMA FAALİYETLERİ (1)					
Taşınan yolcu (milyon kişi)	129	126	130	121	111
Taşınan yük (milyon ton)	11	12	11	10	12
Yolcu taşıma (milyon kişi x Km)	1 100	1 070	1 054	1 000	923
Yük taşıma (milyon ton x Km)	29 163	34 202	33 053	35 095	17 738
TAŞIT PARKI					
Yük gemisi (Gross ton)	449 624	464 603	478 098	487 144	690 784
Yolcu gemisi (Gross ton)	116 088	101 082	117 393	117 098	131 325
Tanker (Gross ton)	237 584	236 692	236 692	236 692	186 267
HAVAYOLU ULAŞIMI					
TAŞIMA FAALİYETLERİ					
Taşınan yolcu (bin kişi)	2 295	2 281	2 379	2 680	2 581
Taşınan yük (ton)	21 196	29 337	33 823	36 373	34 400
TAŞIT PARKI					
Uçak	22	27	29	30	31

Kaynak : İlgili Kuruluşlar

* Geçici

(1) Türk Denizcilik Kurumu ve D.B. Deniz Nakliyatı TAŞ verileridir

Tablo 14

Haberleşme Hizmetleri

Bin adet

	1981	1982	1983	1984	1985*
MEKTUP POSTASI	**721 368**	**821 245**	**827 039**	**896 908**	**989 900**
Yurtiçi	555 365	629 157	648 204	699 309	761 900
Yurtdışı	166 003	192 088	178 835	197 599	228 000
Gelen	65 587	78 957	67 994	68 859	95 000
Giden	100 416	113 131	110 841	128 740	133 000
TELGRAF TRAFİĞİ	**12 840**	**13 204**	**13 176**	**12 347**	**9 561**
Yurtiçi	12 005	12 487	12 621	11 843	9 203
Yurtdışı	835	717	555	504	358
Gelen	470	417	315	302	230
Giden	365	300	240	202	128
TELEFON TRAFİĞİ	**2 424 148**	**3 150 028**	**4 533 297**	**5 448 222**	**7 313 845**
Şehiriçi (kontörlü) (**)	2 339 119	3 051 768	4 422 790	5 332 441	7 200 000
Şehirlerarası (tamamlanan)	85 029	98 260	110 507	115 781	113 845
Uluslararası (çıkan - dakika)	(27 440)	(37 914)	(41 355)	(38 769)	(65 000)
TELEFON ABONE SAYISI (adet)	**1 301 558**	**1 501 977**	**1 673 227**	**1 941 088**	**2 247 884**
Otomatik santrallere bağlı	1 073 689	1 252 770	1 394 041	1 638 445	298 413
El santrallerine bağlı	227 869	249 207	279 186	302 643	1 949 471
P.T.T. İŞYERLERİ (adet)	**11 996**	**12 917**	**13 845**	**16 250**	**20 843**
Merkezler	955	961	958	949	956
Şubeler	2 155	2 174	2 215	2 324	2 391
Acenteler	8 886	9 782	10 672	12 977	17 496
RADYO SAYISI	**4 291**	**4 298**	**4 299**	**6 023**	...
TELEVİZYON SAYISI (adet)	**4 565 781**	**4 963 990**	**5 542 712**	**6 933 285**	...

Kaynak: P.T.T. Genel Müdürlüğü

* Tahmin

(**) Şehirlerarası ve uluslararası otomatik telefon görüşmeleri dahildir

Tablo 15 **İş İsteyenler ve Açık İşsizler**

	1981	1982	1983	1984	1985
Yıl içinde iş isteyenler	618 137	639 142	648 837	683 717	512 590
Toplam iş isteyenler	1 043 068	1 191 548	1 350 115	1 572 498	1 744 196
Yıl içinde bildirilen açık işler	201 366	188 946	200 472	214 415	170 002
Toplam açık işler	210 531	209 205	223 562	244 874	197 211
Açık işsizler	341 336	468 654	626 175	863 589	966 195
Yıl içinde işe yerleştirilenler	161 048	151 278	158 042	178 018	157 690

Kaynak : İş ve İşçi Bulma Kurumu.

Tablo 16 **Sigortalı Ortalama Ücretlerin Gelişimi** TL/gün

	1981	1982	1983	1984	1985*
Brüt ücret	543,84	691,03	944,37	1 307,00	1 729,00
Net ücret **	343,35	429,86	588,00	887,78	1 158,28
İstanbul Geçinme Endeksi (San. ve Tic. Bak. 1975=100)	1 047,30	1 389,56	1 790,24	2 606,29	3 879,03
Reel brüt ücret	51,92	49,73	52,75	50,14	51,16
Reel net ücret	32,78	30,93	32,84	34,06	34,27

Kaynak: Sosyal Sigortalar Kurumu

* 1985 yılına ait sigortalı ortalama ücret tahminidir

** Net ücret, brüt ücretten sigorta primi, gelir vergisi, damga resmi ve mali denge vergisi düşülerek bulunmuştur. 1983 yılında mali denge vergisi kaldırılmıştır

Tablo 17 **Dış Ülkelere Gönderilen İşçiler** Kişi/yıl

	1981	1982	1983	1984	1985
Amerika Birleşik Devletleri	17	13	5	6	—
Avustralya	321	125	181	145	250
Avusturya	184	12	7	2	16
Belçika	13	2	2	3	7
Danimarka	6	3	3	13	25
Federal Almanya	274	61	43	17	23
Fransa	6	9	4	—	4
Hollanda	31	2	4	5	5
İngiltere	11	8	6	4	10
İsviçre	379	163	209	69	110
Irak	10 467	8 906	7 367	2 430	1 612
Libya	30 667	26 686	23 292	16 410	9 680
Suudi Arabistan	14 379	12 325	20 238	25 985	35 067
Diğer ülkeler	1 998	1 073	1 109	726	544
TOPLAM	**58 753**	**49 388**	**52 470**	**45 815**	**47 353**

Kaynak : İş ve İşçi Bulma Kurumu

Tablo 18 **Toplu İş Sözleşmeleri**

	1981	1982	1983	1984	1985
TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ	**647**	**3 221**	**991**	**1 185**	**2 721**
Kamu	255	1 038	241	391	635
Özel	392	2 183	750	794	2 086
KAPSADIĞI İŞÇİ	**465 353**	**1 169 804**	**261 264**	**340 095**	**919 810**
Kamu	357 850	727 692	174 287	147 163	647 582
Özel	107 503	442 112	86 977	192 932	272 228
KAPSADIĞI İŞYERİ	**3 794**	**18 150**	**5 468**	**4 258**	**12 702**
Kamu	2 746	8 122	3 875	1 499	9 619
Özel	1 048	10 028	1 593	2 759	3 083

Kaynak : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Tablo 19 **Grevler ve Lokavtlar**

	1981	1982	1983	1984	1985
GREVLER					
Sayısı	—	—	—	4	21
İşçi sayısı	—	—	—	561	2 410
Kaybolan işgünü	—	—	—	4 947	194 296
LOKAVTLAR					
Sayısı	—	—	—	—	3
İşçi sayısı	—	—	—	—	184
Kaybolan işgünü	—	—	—	—	13 695

Kaynak : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Tablo 20 **Fiyat Endeksleri**

	1981	1982	1983	1984	1985
YILLIK ORTALAMA					
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1963=100) (1)					
Genel	**3 488**	**4 369**	**5 708**	**8 678**	**12 145**
Gıda maddeleri ve yemler	3 101	3 759	4 754	7 669	10 468
Sanayi ham maddeleri ve yarı mamulleri	4 135	5 387	7 298	10 358	14 939
ANKARA GEÇİNME (1963=100) (1)	**3 168**	**4 067**	**5 320**	**7 835**	**11 353**
İSTANBUL GEÇİNME (1963=100) (1)	**3 831**	**5 083**	**6 549**	**9 534**	**13 824**
İSTANBUL ÜCRETLİLER GEÇİNME (1963=100) (2)	**3 544**	**4 767**	**6 108**	**8 774**	**12 568**
ANKARA TÜKETİCİ FİYATLARI (1978—1979=100) (3)	**—**	**438**	**573**	**851**	**1 279**
İSTANBUL TÜKETİCİ FİYATLARI (1978—1979=100) (3)	**—**	**442**	**586**	**883**	**1 309**
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1981=100) (3)	**100**	**127**	**166**	**249**	**357**
YIL SONLARI					
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1963=100) (1)					
Genel	**3 859**	**4 817**	**6 785**	**10 066**	**13 882**
Gıda maddeleri ve yemler	3 396	4 031	**5 863**	8 858	12 013
Sanayi ham maddeleri ve yarı mamulleri	4 630	6 126	**8 321**	12 079	16 998
ANKARA GEÇİNME (1963=100) (1)	**3 523**	**4 557**	**6 136**	**9 178**	**13 386**
İSTANBUL GEÇİNME (1963=100) (1)	**4 295**	**5 567**	**7 656**	**10 973**	**16 185**
İSTANBUL ÜCRETLİLER GEÇİNME (1963=100) (2)	**4 065**	**5 322**	**6 980**	**9 945**	**14 422**
ANKARA TÜKETİCİ FİYATLARI (1978—1979=100) (3)	**—**	**496**	**672**	**1 024**	**1 527**
İSTANBUL TÜKETİCİ FİYATLARI (1978—1979=100) (3)	**—**	**507**	**701**	**1 053**	**1 552**
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1981=100) (3)	**100**	**136**	**191**	**293**	**405**

Kaynak: (1) Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Konjonktür ve Yayın Dairesi Başkanlığı
(2) İstanbul Ticaret Odası
(3) Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 21 **Altın Fiyatları** TL/adet, TL/gram

	1981	1982	1983	1984	1985
YILLIK ORTALAMA					
Reşat	12 094	14 548	25 051	30 307	38 744
Cumhuriyet	11 292	14 227	25 607	29 736	36 883
Külçe	1 611	2 123	3 595	4 439	5 480
YIL SONLARI					
Reşat	11 895	20 854	26 486	31 800	45 840
Cumhuriyet	11 563	21 402	26 427	30 620	41 360
Külçe	1 746	3 103	3 947	4 453	6 158

Tablo 22

Fiyat Endeksleri (Aylık)

1 9 8 5	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1963=100) (1)													
Genel	**10 619**	**11 025**	**11 352**	**11 716**	**11 964**	**11 926**	**12 012**	**12 216**	**12 683**	**13 082**	**13 575**	**13 882**	**12 145**
Gıda	9 280	9 540	9 908	10 300	10 550	10 353	10 334	10 273	10 739	11 139	11 634	12 013	10 468
Sanayi	12 852	13 499	13 758	14 076	14 320	14 547	14 807	15 455	15 922	16 322	16 810	16 998	14 939
ANKARA GEÇİNME (1963=100) (1)													
Genel	**9 709**	**9 921**	**10 411**	**10 632**	**10 948**	**11 011**	**11 277**	**11 581**	**11 888**	**12 372**	**13 098**	**13 386**	**11 353**
Gıda	9 200	9 489	9 971	10 191	10 546	10 519	10 588	10 685	10 925	11 461	12 179	12 180	10 661
Enerji	13 383	13 889	14 007	14 007	14 142	14 289	15 688	16 738	17 466	17 872	20 203	22 493	16 181
Giyim	11 268	11 300	11 458	11 804	12 257	12 640	13 036	14 150	14 745	15 587	16 528	17 360	13 511
Diğer	13 062	13 101	14 338	14 610	14 791	14 907	15 612	15 813	16 088	16 174	16 424	16 795	15 143
İSTANBUL GEÇİNME (1963=100) (1)													
Genel	**11 685**	**12 359**	**12 536**	**12 870**	**13 274**	**13 446**	**13 742**	**14 104**	**14 412**	**15 246**	**16 025**	**16 185**	**13 824**
Gıda	10 756	11 573	11 752	11 821	12 214	12 383	12 612	12 910	13 098	13 615	14 240	14 350	12 610
Enerji	14 467	15 144	15 200	15 200	15 397	15 407	16 503	19 658	19 780	20 184	21 695	22 478	17 609
Giyim	10 765	10 855	11 115	12 961	13 605	13 622	13 857	13 786	14 253	16 264	17 931	18 021	13 920
Diğer	16 722	17 319	17 430	17 589	17 832	18 263	18 711	18 899	19 773	21 170	21 468	21 754	18 911
İSTANBUL ÜCRETLİLER GEÇİNME (1963=100) (2)													
Genel	**10 760**	**11 200**	**11 488**	**11 778**	**12 046**	**12 278**	**12 475**	**12 768**	**13 084**	**14 046**	**14 472**	**14 422**	**12 568**
Gıda	10 484	11 246	11 568	11 705	11 950	12 254	12 287	12 415	12 602	13 527	13 914	13 580	12 294
Enerji	16 628	17 282	17 498	17 580	18 325	18 365	19 165	21 194	21 255	21 347	22 274	22 916	19 486
Giyim	11 079	10 741	11 234	12 259	12 365	12 475	12 731	13 136	13 684	16 266	16 378	16 478	13 235
Kira	8 997	8 997	9 145	9 474	9 834	10 130	10 472	10 787	11 379	11 675	12 089	12 267	10 437
Çeşitli	10 993	11 420	11 488	11 578	11 801	11 866	12 264	12 268	12 653	12 951	13 748	14 202	12 269
ANKARA TÜKETİCİ FİYATLARI (1978-1979=100) (3)													
Genel	**1 076**	**1 112**	**1 177**	**1 188**	**1 232**	**1 232**	**1 244**	**1 278**	**1 344**	**1 432**	**1 511**	**1 527**	**1 279**
İSTANBUL TÜKETİCİ FİYATLARI (1978-1979=100) (3)													
Genel	**1 130**	**1 164**	**1 214**	**1 222**	**1 246**	**1 246**	**1 262**	**1 307**	**1 372**	**1 463**	**1 533**	**1 552**	**1 309**
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (1981=100) (3)													
Genel	**307**	**322**	**339**	**347**	**354**	**350**	**351**	**358**	**367**	**386**	**397**	**405**	**357**
Tarım	318	342	376	379	362	334	319	320	339	372	389	394	354
Madencilik	335	375	385	397	407	405	429	450	442	453	457	460	416
İmalat	295	303	313	321	336	342	351	359	365	378	388	394	345
Enerji	459	496	498	568	672	690	691	692	692	692	692	776	635

Kaynak: (1) Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (2) İstanbul Ticaret Odası (3) Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 23

Altın Fiyatları (Aylık)

TL/adet, TL/gram

AYLIK ORTALAMA	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Reşat	31 750	31 667	31 750	35 063	36 625	37 500	39 017	39 750	45 100	44 875	46 000	45 840	38 744
Cumhuriyet	30 450	30 367	30 133	34 625	36 300	37 025	39 583	39 150	42 300	40 713	40 600	41 360	36 883
Külçe	4 560	4 583	4 590	5 213	5 465	5 586	5 807	5 800	6 050	5 938	6 020	6 158	5 480

Tablo 24 **Tarımsal Ürünlerin Destekleme Kararname Fiyatları** TL/kg

ÜRÜNLER	1981	1982	1983	1984	1985
Buğday (II. D. Ekmeklik)	16,00 (18,75)	21,00 (23,00)	26,00 (29,00)	42,00 (46,00)	59,00 (62,00)
Arpa (Beyaz Arpa)	13,50 (14,00)	15,50 (16,00)	19,00 (22,00)	38,00 (44,00)	53,00 (55,00)
Çavdar	13,00	15,50	18,00	38,00 (44,00)	48.00 (50,00)
Pamuk (Ege, Antalya)	63,00	78,00	95,00	160,00	232,00
Tütün (Ege Baş Fiyatı)	160,00 (184,00)	240,00	335,00	465,00	710,00
Çay	41,00	55,00	72,50	101,00	140,00
Ş. Pancarı	4,00	5,00	6,00	7,85	11,50 (12,50)
Ayçiçeği	40,00	50,00	61,00	95,00	135,00
Fındık (% 50 Ran. Tombul)	125,00	150,00	175,00	240,00	—
Y. Fıstığı (Çerezlik)	70,00	85,00	105,00	—	—
Çekirdeksiz K. Üzüm (St. 9)	110,00	132,00	158,00	210,00	290,00
İncir (100 Gr. Rufuzlu)	65,00	78,00	94,00	135,00	180,00
Zeytinyağı	—	150,00	—	—	—
Tiftik (Oğlak)	800,00	885,00	—	1 800,00	—
M. Yapağısı (% 56 Randımanlı) 64-70 S Kalite	325,00	345,00	375,00	450,00	—
Antep Fıstığı	—	—	—	—	670,00
Soya Fasulyesi	40,00	52,00	63,00	95,00	132,00
Kolza	34,00	—	—	—	—
Haşhaş Kapsülü					
Kışlık	40,00	48,00	53,00	—	80,00
Yazlık	30,00	36,00	40,00	—	70,00
Kırmızı Mercimek	—	—	52,00	—	—
Nohut Leblebilik	—	—	65,00	—	—
Patates	—	10,00	—	—	—
Kuru Soğan	—	15,00	—	—	—

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı
Not : Parantez içindeki rakamlar primli fiyatlardır

Tablo 25

1984/1985 ve 1985/1986 Kampanya Dönemlerinde "Kademeli Destekleme Fiyatı" Uygulanan Ürünler

TL/kg

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	Pamuk	Ayçiçeği	Fındık	Kuru İncir	Çekirdeksiz Kuru Üzüm	Antep Fıstığı	Soya Fasulyesi
1984/1985 Kampanya dönemi							
Eylül			240,00				
Ekim			245,00				
Kasım			260,00				
Aralık			268,00				
Ocak			275,00				
1985/1986 Kampanya dönemi							
Ağustos	—	135,00	—	—	—	—	—
Eylül	232,00	140,00	—	180,00	290,00	670,00	132,00
Ekim	239,00	145,00	—	185,00	300,00	690,00	137,00
Kasım	246,00	150,00	—	190,00	310,00	710,00	142,00
Aralık	253,00	155,00	—	—	320,00	730,00	147,00
Ocak	260,00	—	—	—	—	—	—

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı

(1) Ege ve Antalya St. 1 beyaz kütlü pamuk fiyatıdır
(3) % 50 randımanlı tombul kabuklu fındık fiyatıdır
(4) 100 gr. rufuzlu 53-56 adetli 6/A ısmalı fiyatıdır
(5) 9 numaralı naturel çekirdeksiz kuru üzüm fiyatıdır
(6) % 100 içli ve analizli kuru kırmızı kabuklu antep fıstığı fiyatıdır

Tablo 26 **Konsolide Bütçe ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri** Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985
GELİRLER	**1 330**	**1 424**	**2 157**	**2 831**	**4 691**
Dolaysız vergiler	768	826	1 149	1 381	1 838
Dolaylı vregiler	423	479	785	988	2 019
Vergidışı gelirler	114	85	157	341	511
Katma bütçe	25	34	66	64	225
Bağışlar	—	—	—	57	98
HARCAMALAR	**1 503**	**1 575**	**2 533**	**3 731**	**5 313**
Personel harcamaları	390	440	667	877	1 277
Diğer cari harcamalar	255	280	390	595	815
Faiz ödemeleri	67	77	180	375	595
Dış borç faiz ödemeleri	34	53	130	264	427
İç borç faiz ödemeleri	33	24	50	111	168
Yatırımlar	310	344	463	683	1 104
KİT'lere transferler	214	233	292	275	181
Diğer transferler	267	201	541	926	1 341
BÜTÇE DENGESİ	**—173**	**—151**	**—376**	**—900**	**—622**
BÜTÇE EMANETLERİ VE AVANSLAR	**87**	**— 30**	**131**	**— 56**	**—150**
NAKİT DENGESİ	**— 86**	**—181**	**—245**	**—956**	**—772**
FİNANSMAN	**86**	**181**	**245**	**956**	**772**
NET DIŞ BORÇLANMA	**41**	**— 18**	**26**	**319**	**—250**
Borç alımları	63	36	177	555	170
Borç ödemeleri	— 22	— 54	—151	—236	—420
NET İÇ BORÇLANMA	**50**	**56**	**207**	**137**	**514**
Borç alımları	77	90	237	195	686
Borç ödemeleri	— 27	— 34	— 30	— 58	—172
KISA VADELİ BORÇLANMA	**77**	**106**	**— 26**	**474**	**510**
Merkez Bankası, net	39	32	72	190	266
Hazine bonoları, net	38	74	— 98	284	244
DİĞER	**— 82**	**37**	**38**	**26**	**— 3**
TOPLAM GELİR	**1 766**	**2 650**	**3 596**	**6 310**	**9 631**
TOPLAM HARCAMALAR	**1 759**	**2 583**	**3 630**	**5 845**	**8 847**
Ücret ve maaşlar	314	370	464	719	978
Mal ve hizmetler	1 390	2 135	2 973	4 845	7 544
Diğerleri	55	78	193	281	325
VERGİ ÖNCESİ KÂR (ZARAR)	**7**	**67**	**— 34**	**465**	**784**
BÜTÇE TRANSFERLERİ	**241**	**205**	**292**	**239**	**181**
FİYAT İŞTİKRAR FONUNDAN TRANSFERLER	**74**	**76**	**108**	**173**	**248**
KISA VADELİ BORÇLANMA	**137**	**151**	**358**	**546**	**549**
NET DİĞER KAYNAKLAR	**11**	**— 9**	**29**	**123**	**— 44**
TOPLAM KAYNAKLAR	**470**	**490**	**753**	**1 546**	**1 718**
TOPLAM YATIRIM	**615**	**684**	**914**	**1 716**	**2 085**
NET BORÇLANMA GEREĞİ	**—145**	**— 194**	**—161**	**—170**	**—367**
FİNANSMAN :					
Merkez Bankası	32	31	— 5	— 56	125
Diğer iç borçlanma	16	59	28	49	16
Net dış borçlanma	97	104	138	177	226
Diğer	—	—	—	—	—

Kaynak : Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

Konsolide Bütçe Ödenekleri, Harcamaları ve Gelirleri

Tablo 27 (Mali Yıl) Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985
ÖDENEKLER					
Cari hizmet ödenekleri					
Başlangıç ödeneği	664,7	764,6	1 138,5	1 443,7	2 081,4
Yıl sonu ödeneği	767,8	894,4	1 262,7	1 718,7	2 475,9
Yatırım ödenekleri					
Başlangıç ödeneği	377,5	446,7	653,6	849,9	1 088,6
Yıl sonu ödeneği	465,2	530,9	760,3	1 036,5	1 379,8
Transfer ödenekleri					
Başlangıç ödeneği	516,5	593,4	807,9	991,3	2 372,2
Yıl sonu ödeneği	618,2	648,6	1 298,9	2 693,8	2 859,7
HARCAMALAR	**1 551,7**	**1 663,1**	**2 713,6**	**4 024,8**	**5 904,8**
Cari harcamalar	602,8	685,8	1 004,9	1 425,4	2 041,9
Yatırım harcamaları	359,8	385,8	526,8	779,9	1 153,9
Transfer harcamaları	589,1	591,5	1 181,9	1 819,5	2 709,0
GELİRLER	**1 462,2**	**1 539,9**	**2 568,9**	**3 541,9**	**5 762,7**
Vergiler	1 189,0	1 304,8	1 934,4	2 373,3	3 799,2
Vergi dışı normal gelirler	135,9	110,8	307,1	275,9	595,8
Özel gelirler ve fonlar	88,0	35,7	63,5	633,6	473,6
Katma bütçe gelirleri	26,8	34,4	65,5	64,4	224,5
İç borçlanma	22,5	54,2	198,4	194,7	669,6

Kaynak : Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı.

Kamu Borçları (İç Borçlar)

Tablo 28 Milyar TL

	1981	1982	1983	1984	1985
GENEL BÜTÇE	**669,0**	**922,0**	**1 269,7**	**1 349,3**	**2 069,7**
İstikrazlar	157,8	185,0	360,3	530,8	1 031,8
Konsolide borçlar	509,1	736,1	909,4	818,5	1 037,9
Tasarruf bonoları	2,1	0,9	—	—	—
HAZİNE KEFALETLERİ (1)	**341,4**	**359,8**	**363,2**	**112,0**	**215,3**
Bonolar	284,8	300,1	285,8	42,1	148,1
Tahviller	56,6	59,7	77,4	69,9	67,2

Kaynak : Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

(1) Hazine'ce kamu kurumlarının kısa vadeli borçları karşılığı verdikleri bonolar ile ihraç ettikleri tahvillere verilen kefaletler

Tablo 29

KAMU GİRİŞİMLERİ

GİRİŞİM	FAALİYET ALANI	Sermaye Yatırımı (milyon TL) 1982	1983	1984	1985(1)
MAKİNA VE KİM. END. KUR.	Makina ve kimya	3 520	10 247	15 469	22 294
SÜMERBANK	Tekstil ve bankacılık				
SÜMERBANK	Tekstil ve bankacılık	7 103	8 828	14 269	25 561
YAPAĞI TİFTİK	Yün ve tiftik	256	612	629	27
SEKA	Kâğıt ve selüloz	11 140	13 824	16 522	4 538
T. ÇİMENTO SAN. T.A.Ş.	Çimento				
T. ÇİMENTO SAN. T.A.Ş.	Çimento	11 442	10 634	16 560	5 864
KUMAŞ	Manyezit	1 479	1 050	—	1 057
T. DEMİR ÇELİK İŞL.	Demir ve çelik				
T. DEMİR ÇEL. İŞL. GN. MD.	Demir ve çelik	32 164	46 615	69 008	58 699
GERKONSAN	Çelik konstrüksiyon	630	811	832	811
AĞIR SAN. VE OTOMOTİV K.	Sanayi mali ve otomotiv				
AĞIR SAN. VE OTO K. GN. MD.	Sanayi mali ve otomotiv		—	0	0
TAKSAN	Takım tezgahları	3 763	4 639	6 664	6 092
TÜMOSAN	Motorlu araçlar	2 241	2 905	4 228	15 033
TESTAŞ	Elektronik	1 204	756	2 254	798
ASIL ÇELİK	Üstün kaliteli çelik	—	—	740	121
AKMOSAN	Makina sanayii	—	125	0	0
ORUS	Orman ürünleri	—	480	1 486	2 080
TUSAŞ	Uçak bakımı	203	106	119	0
ETİBANK	Madencilik ve bankacılık				
ETİBANK GN. MD.	Madencilik ve bankacılık	13 414	19 194	27 561	48 188
K. BAKIR İŞLETMELERİ	Bakır	1 365	4 515	6 059	9 298
ÇİNKUR	Çinko ve kurşun	—	88	308	333
T. TAŞKÖMÜRÜ KURUMU	Kömür	—	3 629	5 646	5 074
T. KÖMÜR İŞLETMELERİ	Linyit	33 044	52 761	83 901	123 199
T. ELEKTRİK KURUMU	Elektrik				
T. ELEKTRİK K. GN. MD.	Elektrik	183 718	272 426	399 432	699 266
TEMSAN	Elektromekanik	832	1 488	1 170	285
T.P.A.O.	Petrol arama ve üretimi				
T.P.A.O. GN. MD.	Petrol arama ve üretimi	46 499	52 782	42 430	49 358
PETROL OFİSİ A.Ş.	Petrol dağıtımı	882	1 612	1 405	1 961
DİTAŞ	Deniz taşımacılığı	180	6	13	50
TÜPRAŞ	Rafineri	5 375	4 821	54 443	28 882
BOTAŞ	Boru hattı	1 691	11 533	32 930	33 791
PETKİM	Petrokimya				
PETKİM GN. MD.	Petrokimya	53 520	67 120	69 616	113 196
PETLAŞ	Lâstik sanayii	3 985	13 666	30 309	29 650
GÜBRE SANAYİ A.Ş.	Gübre				
GÜBRE SAN. A. Ş. GN. MD.	Gübre	2 947	5 420	10 522	21 911
İGSAŞ	Gübre	627	1 130	3 253	2 818
T. ŞEKER. FAB. A.Ş.	Şeker	14 865	16 815	19 028	20 138
ET VE BALIK KURUMU	Et ve Balık	1 091	795	1 184	1 006
TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ	Toprak ürünleri	2 073	1 811	1 962	5 343
T. SÜT ENDÜSTRİSİ KURUMU	Süt	712	685	901	2 588
ÇAYKUR	Çay	987	1 913	1 812	3 574
TEKEL	Sigara ve içki	—	5 596	8 809	5 840
TARIM İŞLETMELERİ	Tarım	—	1 133	1 564	1 675
YEM SANAYİ T.A.Ş.	Yem	277	339	393	400
T.Z.D.K.	Tarımsal malzeme ve gübre	1 385	2 577	1 376	1 643
D.M.O.	Malzeme	577	640	1 077	1 839
T.C.D.D.	Demiryolları	25 884	34 051	61 762	53 418
P.T.T.	Posta, Telefon, Telgraf	37 100	64 716	124 505	220 902
DEVLET HAVA MEY. İŞL.	Hava meydanları	—	—	856	5 126
T.H.Y.	Hava yolları	16 461	4 754	4 141	132 161
USAŞ	Uçak servisi	—	815	1 247	796
T. GEMİ SAN. A.Ş.	Gemi yapım ve bakımı	—	—	0	7 301
T. DENİZ İŞLETMELERİ	Denizcilik				
T. DENİZ İŞL. GN. MD.	Denizcilik	—	—	18 346	26 038
D. B. DENİZ NAKLİYAT	Yük taşımacılığı	2 742	4 206	4 234	8 728
DENİZCİLİK BANKASI	Bankacılık	4 112	18 257	0	0
T.R.T.	Radyo - TV yayını	1 391	3 255	0	0

Kaynak: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

(1) Geçici

HAKKINDA ÖZET BİLGİLER

Çalışan Sayısı				İhracat (bin ABD doları)				Kar / Zarar (milyon TL)			
1982	1983	1984	1985(1)	1982	1983	1984	1985(1)	1982	1983	1984	1985(1)
17 041	17 211	17 837	17 982	7 273	1 100	2 000	4 000	3 525	6 042	11 167	11 838
46 804	49 173	43 847	48 506	—	36 932	38 920	70 750	(2 305)	(121)	15 285	17 199
364	360	370	363	2 654	2 212	1 958	10 548	15	(646)	76	3
11 791	12 578	12 561	12 888	9 895	45 529	28 802	39 500	(8 457)	(14 676)	4 299	(3 022)
6 502	11 271	12 154	12 233	60 477	16 441	21 000	22 260	(714)	(3 579)	7 918	17 808
507	539	0	0	25 096	12 821	11 492	13 000	1 151	697	—	
32 081	31 293	30.633	30 225	—	61 400	77 709	70 500	(17 261)	(22 258)	22 165	2 150
176	176	190	230	—	—	—	—	31	51	(46)	182
—	—	5	29	—	—	—	—	—	—	0	(100)
469	361	517	700	—	—	—	—	74	172	(176)	59
347	507	607	601	—	—	—	—	56	700	630	818
369	532	546	550	—	—	—	—	18	(278)	(224)	(15)
—	—	925	929	—	1 188	1 620	1 575	—	(3 223)	(2 962)	(1 886)
—	63	18	17	—	—	—	—	—	(12)	5	43
—	—	4 842	4 825	—	—	—	—	—	3 997	7 675	5 638
126	123	120	102	14 583	—	—	—	(20)	(14)	172	(14)
26 688	26 751	24 747	24 418	14 329	127 160	199 425	260 373	4 308	18 870	72 953	91 998
2 508	2 445	3 298	3 491	—	—	—	—	459	(548)	(2 936)	(3 780)
—	—	1 042	1 019	—	63 548	84 807	68 681	—	(397)	(1 507)	(519)
—	—	38 903	40 107	—	—	—	—	—	1 257	7 883	9 629
72 923	75 548	28 582	32 922	—	—	—	—	14 836	32 440	23 694	46 806
25 155	52 365	57 270	60 466	—	—	—	—	41 960	(13 918)	152 218	277 510
315	231	266	383	—	—	—	—	(4)	(72)	(107)	(408)
10 063	7 277	4 879	5 302	54 497	—	—	—	42 293	67 479	58 605	133 325
6 885	6 845	6 705	6 602	695	1 803	3 835	—	4 296	3 226	22 701	13 229
76	79	85	86	—	—	—	—	513	694	1 072	1 287
1 542	1 688	4 088	4 028	60	217 395	333 013	261 415	17 461	7 582	43 464	37 623
542	616	959	1 235	103 717	107 816	116 800	150 188	13 554	20 270	55 292	53 642
5 179	7 545	6 955	7 750	14 175	—	8 369	36 508	2 000	3 330	1 957	2 000
81	93	143	450	—	—	—	—	—	—	(132)	(150)
6 130	6 145	6 097	6 434	1 600	—	5 151	—	1 299	3 721	5 965	2 337
716	716	738	755	—	—	—	—	2 725	(92)	(2 413)	(1 171)
27 591	29 863	32 675	32 300	72 253	109 567	163 196	114 914	3 431	2 324	27 008	26 859
7 425	7 255	7 063	6 989	25 086	32 212	30 500	36 825	(1 680)	(1 842)	(285)	1 556
7 926	7 785	7 279	7 862	31 155	171 508	105 305	80 886	(1 029)	(1 165)	15 439	10 766
2 194	2 371	2 146	2 323	—	—	—	—	(711)	(1 040)	(693)	101
33 290	35 190	39 666	37 155	15 547	1 265	2 173	2 173	10 235	5 558	11 413	8 465
—	—	68 173	67 789	—	40 093	46 870	77 165	—	(1 198)	32 244	74 962
	—	11 697	12 200	—	—	—	—	—	710	9 063	8 330
1 372	1 384	1 386	1 756	—	—	7 500	11 200	178	713	989	2 240
7 466	7 513	7 628	7 728	—	1 432	800	1 000	3 473	14 569	28 348	37 271
1 990	1 899	1 959	1 934	—	—	—	—	2 194	3 047	7 107	5 794
68 611	68 056	66 365	60 957	—	—	—	—	7 383	7 353	16 418	24 114
69 786	74 175	78 357	86 660	17 697	21 616	22 643	31 029	17 039	22 931	89 481	197 388
—	—	3 481	3 220	—	23 600	24 000	26 000	—	—	1 845	5 550
6 231	6 143	6 208	7 574	11 037	220 513	222 664	347 989	352	4 251	27 025	37 362
—	1 230	1 396	1 647	—	16 504	18 000	25 000	3 584	1 963	3 683	5 000
—	—	0	5 296	—	—	—	—	—	—	0	617
—	—	10 563	10 544	—	65 405	70 000	71 000	—	—	21 272	44 776
3 331	3 200	3 165	3 134	91 090	94 509	96 358	101 760	860	(12 349)	5 960	5 086
16 756	16 649	0	0	56 087	—	—	—	5 745	7 022	(1 231)	0
—	5 108	0	0	—	—	—	—	3 584	—	—	—

Tablo 30 **Parasal Yetki Kurumları** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985
KULLANIM					
DIŞ VARLIKLAR	**495 808**	**807 635**	**1 393 586**	**1 648 213**	**2 220 194**
Altın	21 047	29 427	44 634	365 234	615 542
Döviz	474 761	778 208	1 348 952	1 282 979	1 604 652
KAMU İDARELERİ	**872 703**	**1 150 987**	**1 464 619**	**3 887 448**	**5 853 353**
Kredi	261 895	266 234	338 612	528 350	794 545
Ufak para	1 306	1 372	1 980	3 028	7 186
Tahvil	60	60	60	60	60
İtfaya tabi hesaplar	505 171	699 676	874 887	3 235 273	4 436 402
Diğer	104 271	183 645	249 080	120 737	615 160
KAMU GİRİŞİMLERİ	**235 976**	**260 750**	**256 151**	**40 974**	**122 400**
Kredi	233 280	256 427	250 473	36 883	122 386
Diğer	2 696	4 323	5 678	4 091	14
MEVDUAT BANKALARI	**420 100**	**377 048**	**628 596**	**306 791**	**369 349**
Kredi	376 852	321 270	569 489	278 255	332 986
Konvertibl TL (ödenen)	14 645	20 298	28 396	5 797	2 154
Konvertibl TL (bloke kur farkları)	2 593	1 966	2 418	3 048	2 492
Diğer	26 010	33 514	28.293	19 691	31 717
DİĞER MALİ KURULUŞLAR	**53 748**	**66 877**	**75 800**	**36 455**	**49 723**
Kredi	53 453	66 582	75 505	36 455	49 723
Diğer	295	295	295	0	0
TAŞINIR ve TAŞINMAZ DEĞERLER	**1 638**	**2 394**	**7 822**	**10 374**	**14 493**
DAĞITILAMAYAN	**15 970**	**37 411**	**77 522**	**27 191**	**149 816**
	2 095 943	**2 703 102**	**3 904 096**	**5 957 446**	**8 770 328**
KAYNAK					
DOLAŞIMA ÇIKAN PARA	**387 669**	**543 932**	**732 382**	**975 349**	**1 409 394**
Banknot	386 445	542 724	730 511	972 609	1 393 546
Ufak para	1 224	1 208	1 871	2 740	6 848
DIŞ YÜKÜMLÜLÜKLER	**823 108**	**1 129 351**	**2 003 331**	**3 308 885**	**5 433 964**
Döviz	177 629	327 499	735 898	1 619 304	2 938 810
Akreditif provizyonları	157 823	130 900	227 527	221 405	251 409
Konvertibl TL ve dış krediler	487 656	670 952	1 039 905	1 468 176	2 293 745
KAMU İDARELERİ	**307 158**	**311 601**	**206 945**	**46 834**	**149 933**
Mevduat (serbest)	12 417	16 411	26 960	37 320	119 643
Mevduat (bloke)	256 636	284 690	164 084	0	0
Diğer	38 105	10 500	15 901	9 514	30 290
KAMU GİRİŞİMLERİ	**9 630**	**2 551**	**18 636**	**31 589**	**19 477**
Mevduat	3 475	2 551	18 636	31 589	19 477
Diğer	6.155	—	—	—	—
MEVDUAT BANKALARI	**416 387**	**533 451**	**703 646**	**1 149 584**	**1 517 592**
Serbest mevduat	85 633	58 993	81 294	61 729	107 005
Zorunlu karşılıklar	236 565	401 193	561 089	997 534	1 338 420
İthalat bedelleri	77 510	52 013	55 470	83 989	59 222
Bankalar tasfiye fonu	783	1 468	2 726	2 661	10 191
Diğer	15 896	19 784	3 157	3 671	2 754
DİĞER MALİ KURULUŞLAR	**704**	**589**	**532**	**4 250**	**192**
Mevduat	704	589	532	4 250	192
Diğer	—	—	—	—	—
DİĞER KESİMLER	**134 811**	**103 417**	**141 232**	**145 282**	**40 847**
Mevduat	76 828	100 550	137 760	143 683	35 466
Diğer	57 983	2 867	3 472	1 593	5 381
SERMAYE HESAPLARI	**8 453**	**15 575**	**21 272**	**26 084**	**32 336**
DAĞITILAMAYAN	**8 023**	**62 635**	**76 117**	**269 589**	**125 593**

Tablo 31 **Merkez Bankası Kredileri** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985
HAZİNEYE KISA VADELİ AVANS *	**261 895**	**266 234**	**338 612**	**528 350**	**794 545**
DESTEKLEME (1)	**233 805**	**203 335**	**193 050**	**45 201**	**123 245**
Tekel *	58 802	58 977	49 077	—	—
Toprak Mahsulleri Ofisi *	63 272	89 137	86 050	36 883	122 386
Çay Kurumu *	12 895	12 942	12 929	—	—
Et ve Balık Kurumu *	19 074	20 424	21 932	—	—
Süt Endüstrisi Kurumu *	1 323	1 348	1 402	—	—
Tarım Satış Kooperatifleri	78 439	25 507	21 660	8 318	859
TARIM	**74 735**	**21 917**	**47 380**	**32 409**	**46 118**
Tarımsal finansman	30 439	2 000	2 000	—	—
Tarım Kredi Kooperatifleri	39 161	17 106	40 053	27 364	41 202
Tarım senetleri	2 700	2 806	5 326	5 045	4 916
Üreticiyi güçlendirme	2 396	—	—	—	—
Orta vadeli	39	5	1	—	—
SANAYİ	**216 021**	**267 313**	**336 179**	**192 616**	**257 160**
Elektrik Kurumu * (2)	12 879	13 022	13 056	—	—
Kömür İşletmeleri * (2)	10 699	10 838	10 839	—	—
Demir Çelik İşletmeleri * (2)	2 347	2 351	2 377	—	—
Zirai Donatım Kurumu *	6 169	6 247	6 335	—	—
Etibank *	4 692	4 697	4 680	—	—
Petrol Ofisi *	1 746	1 738	1 760	—	—
Seka *	543	564	573	—	—
Azot Sanayii *	889	899	912	—	—
Çimento Sanayii *	98	94	95	—	—
Şeker Fabrikaları *	29 500	29 417	29 243	—	—
Sümerbank *	8 352	8 732	9 213	—	—
Sümerbank	7 461	11 410	17 174	—	—
Sanayici senetleri	55 040	49 085	61 495	17 649	15 289
Orta vadeli	30 005	84 263	136 606	174 925	241 833
Devlet Yatırım Bankası (2)	45 601	43 856	41 821	42	38
ESNAF VE SANATKAR	**12 516**	**11 832**	**20 331**	**24 671**	**27 117**
İHRACAT	**113 182**	**100 605**	**181 571**	**33 613**	**6 999**
Belgesiz ihracat	46 479	23 686	29 022	1 180	—
Kesin satış finansmanı	48	—	—	—	—
İhracat hazırlık	—	—	—	—	—
Tütün finansmanı	8 848	3 006	5 397	276	13
Vesikalı senetler	482	468	994	—	—
İhracatı teşvik fonu	17 871	614	400	—	—
Belgeli ihracat	39 454	72 831	145 758	32 157	6 986
TİCARET	**13 326**	**39 277**	**116 956**	**17 593**	**24 368**
Ticari senetler	4 041	35 366	112 690	11 502	17 442
Tahvil üzerine avans	9 285	3 911	4 266	6 091	6 926
DİĞER	—	—	—	**5 490**	**20 088**
Menkul Kıymetler Tanzim Fonu Avansları	—	—	—	4 300	55
Tasarrufları Koruma Fonu Avansları	—	—	—	1 190	20 033
	925 480	**910 513**	**1 234 079**	**879 943**	**1 299 640**

* işaretliler banka aracılığı olmadan kullandırılan dolaysız kredilerdir.

(1) Türkiye'deki önemi nedeniyle destekleme kredileri ayrıca gösterilmiştir.

(2) Ödeme planına bağlanan krediler dahildir.

Tablo 32 **Merkez Bankasındaki Mevduat** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985
KAMU İDARELERİ	**269 053**	**301 101**	**191 044**	**37 320**	**119 643**
Hazine ve genel bütçe idareleri	262 229	290 096	181 296	22 258	94 781
(Bloke kısmı)	(256 636)	(268 157)	(164 084)	—	—
Katma bütçeli idareler	3 874	5 932	—	—	—
Yerel yönetimler	2 290	4 336	9 470	14 195	24 553
Diğer	660	737	278	867	309
KAMU GİRİŞİMLERİ	**3 475**	**2 551**	**18 636**	**31 589**	**19 477**
Tekel Genel Müdürlüğü	431	736	—	—	—
Diğer	3 044	1 815	18 636	31 589	19 477
MEVDUAT BANKALARI	**322 981**	**461 654**	**645 019**	**1 061 924**	**1 455 616**
Serbest mevduat	85 633	58 993	81 204	61 759	107 005
Zorunlu karşılıklar	236 565	401 193	561 089	997 534	1 338 420
(Vadesiz)	(101 761)	(138 696)	—	(302 078)	
(Vadeli)	(134 804)	(262 497)	—	(695 456)	
Bankalar tasfiye fonu	783	1 468	2 726	2 661	10 191
DİĞER MALİ KURULUŞLAR	**704**	**589**	**532**	**4 250**	**192**
DİĞER KESİMLER	**76 828**	**100 550**	**137 760**	**143 689**	**35 466**
Serbest mevduat (1)	988	784	848	192	414
Fonlar ve bloke mevduat	2 480	3 113	2 422	29 921	34 160
Uluslararası kuruluşlar	73 352	96 646	134 482	113 576	892
Dış yardım karşılıkları	7	7	7	—	—
Yurtdışındaki bankalar	1	—	1	—	—
	673 041	**866 445**	**992 991**	**1 278 772**	**1 630 394**

(1) Para stokuna katılan çek hesaplarıdır.

Tablo 33 **Mevduat Bankaları** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
KULLANIM					
KASA	**107 028**	**132 061**	**184 841**	**239 826**	**353 552**
DIŞ VARLIKLAR	**106 078**	**177 394**	**280 524**	**923 349**	**1 335 373**
MERKEZ BANKASI	**416 387**	**533 451**	**703 646**	**1 149 584**	**1 517 592**
Serbest tevdiat	85 633	58 993	81 204	61 729	107 005
Zorunlu karşılıklar	236 565	401 193	561 089	997 534	1 338 420
Diğer	94 189	73 265	61 353	90 321	72 167
KAMU İDARELERİ	**158 536**	**384 126**	**376 318**	**914 581**	**1 675 645**
Kredi	17 463	16 799	37 962	54 213	90 288
Tahvil	107 864	188 766	208 925	681 858	1 437 105
Diğer	33 209	178 561	129 431	178 510	148 252
KAMU GİRİŞİMLERİ	**160 778**	**156 169**	**199 342**	**174 024**	**658 550**
Kredi	142 707	150 279	178 254	148 878	631 289
İştirak	17 877	4 541	10 113	13 458	18 403
Diğer	194	1 349	10 975	11 688	8 858
ÖZEL GİRİŞİMLER VE HANEHALKI	**1 231 339**	**1 813 496**	**2 707 880**	**3 624 795**	**5 774 333**
Kredi	1 157 897	1 632 466	2 192 224	2 928 038	4 866 413
Tahvil	195	1 391	1 163	1 150	2 563
İştirak	16 288	68 422	97 259	131 736	209 029
Diğer	56 959	111 217	417 234	563 871	696 328
DİĞER MALİ KURULUŞLAR (1)	**2 228**	**10 823**	**15 158**	**23 724**	**28 041**
Kredi	—	5 212	8 342	17 684	16 147
Tahvil	1 423	1 309	914	138	137
İştirak	805	4 302	5 902	5 902	11 757
Diğer	—	—	—	—	—
SOSYAL GÜV. KUR., SİG. ŞİRK., KOOP.	**621**	**1 210**	**1 825**	**2 233**	**4 242**
Kredi	621	805	687	438	487
İştirakler	—	405	1 138	1 795	3 755
ÖDENMEMİŞ SERMAYE	**36 260**	**113 660**	**123 699**	**180 627**	**219 174**
TAŞINIR VE TAŞINMAZ DEĞERLER	**40 954**	**104 110**	**149 084**	**236 067**	**363 619**
DAĞITILAMAYAN	**340 965**	**472 459**	**862 089**	**1 233 764**	**2 931 131**
	2 601 174	**3 898 959**	**5 604 406**	**8 702 574**	**14 861 252**
KAYNAK					
DIŞ YÜKÜMLÜLÜKLER	**6 183**	**64 119**	**126 036**	**752 929**	**1 424 363**
MERKEZ BANKASI	**420 100**	**377 048**	**628 596**	**306 791**	**369 349**
Kredi kullanımı	376 852	321 270	569 489	272 765	309 015
DÇM	17 238	22 264	30 814	8 845	4 646
Mevduat	23 183	22 784	18 325	20 094	21 513
Diğer	2 827	10 730	9 968	5 087	34 175
KAMU İDARELERİ	**160 536**	**327 344**	**478 450**	**718 009**	**1 187 718**
Mevduat	93 694	109 110	210 463	342 012	615 933
Diğer	66 842	218 234	267 987	375 997	571 785
KAMU GİRİŞİMLERİ	**89 360**	**99 114**	**122 572**	**220 288**	**361 872**
Mevduat	68 206	84 069	115 279	174 078	328 169
Diğer	21 154	15 045	7 293	46 210	33 703
ÖZEL GİRİŞİMLER VE HANEHALKI	**1 350 141**	**2 150 624**	**2 920 468**	**4 595 703**	**7 117 974**
Mevduat	1 267 589	1 977 098	2 536 645	4 121 844	6 673 128
Tahvil	2 308	7 261	12 215	8 583	7 155
Diğer	80 244	166 265	371 608	465 276	437 691
DİĞER MALİ KURULUŞLAR (1)	**1 886**	**4 186**	**3 920**	**7 585**	**17 686**
Mevduat	1 886	4 186	3 920	7 585	17 686
Diğer	—	—	—	—	—
SOSYAL GÜV. KUR., SİG. ŞİRK., KOOP.	**79 971**	**187 148**	**220 772**	**342 867**	**444 459**
Mevduat	79 971	187 148	220 772	342 867	444 459
SERMAYE HESAPLARI	**116 399**	**287 492**	**415 079**	**635 463**	**882 812**
Sermaye	94 664	200 392	254 573	407 841	545 204
Yedek akçeler	20 230	75 315	153 781	218 037	328 696
Karşılıklar	1 505	11 785	6 725	9 585	8 912
DAĞITILAMAYAN	**376 598**	**401 884**	**688 513**	**1 122 939**	**3 055 019**

* Geçici

(1) Kalkınma ve yatırım bankaları

Tablo 34 **Mevduat Bankalarındaki Mevduat** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
RESMİ	**157 373**	**218 491**	**361 737**	**569 108**	**895 278**
Vadesiz	133 578	157 529	304 596	420 239	566 106
Vadeli	23 795	60 962	57 141	148 869	329 172
TİCARİ	**461 352**	**657 530**	**817 252**	**1 159 259**	**1 849 625**
Vadesiz	458 468	651 235	806 061	1 042 635	1 552 772
Vadeli	2 884	6 295	11 191	116 624	296 853
TASARRUF	**883 156**	**1 476 210**	**1 898 321**	**3 252 405**	**5 316 778**
Vadesiz	220 892	270 276	562 047	442 700	539 987
Vadeli	511 715	948 374	1 222 439	2 535 949	4 094 628
Mevduat sertifikası	150 549	257 560	113 835	273 756	682 163
DİĞER	**7 579**	**5 194**	**5 849**	**29**	**8**
BANKA DIŞI KESİMLER TOPLAMI	**1 509 460**	**2 357 425**	**3 083 159**	**4 980 801**	**8 061 689**
BANKALAR (1)	**35 175**	**26 103**	**25 527**	**26 182**	**38 922**
	1 544 635	**2 383 528**	**3 108 686**	**5 006 983**	**8 100 611**
KAMU İDARELERİ	**93 694**	**109 110**	**210 463**	**342 012**	**615 933**
Vadesiz	92 423	107 445	198 748	307 409	429 332
Vadeli	1 271	1 665	11 715	34 603	186 601
KAMU GİRİŞİMLERİ	**68 206**	**84 069**	**115 279**	**174 078**	**328 169**
Vadesiz	68 185	84 036	115 113	158 184	248 082
Vadeli	21	33	166	15 894	80 087
KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI	**1 886**	**2 247**	**3 059**	**5 450**	**15 105**
SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI	**77 291**	**148 942**	**173 332**	**264 608**	**320 438**
Vadesiz	42 624	51 620	108 700	118 593	139 551
Vadeli	34 667	97 322	64 632	146 015	180 887
SİGORTA ŞİRKETLERİ	**797**	**1 978**	**2 414**	**4 697**	**7 916**
KOOPERATİFLER	**1 883**	**36 228**	**45 026**	**73 562**	**116 105**
ÖZEL GİRİŞİMLER	**390 466**	**535 255**	**654 533**	**906 922**	**1 397 435**
Vadesiz	387 828	533 273	646 775	828 836	1 241 903
Vadeli	2 638	1 982	7 758	78 086	155 532
HANEHALKI	**689 263**	**1 100 731**	**1 649 646**	**2 756 971**	**4 276 036**
Vadesiz	214 316	260 048	533 222	406 380	489 978
Vadeli	474 947	840 683	1 116 424	2 350 591	3 786 058
MEVDUAT SERTİFİKASI	**150 549**	**257 560**	**113 835**	**273 756**	**682 163**
KAR AMACI GÜTMEYEN KURULUŞLAR	**37 311**	**83 552**	**118 631**	**184 195**	**317 494**
MERKEZ BANKASI	**23 183**	**22 784**	**18 325**	**20 094**	**21 513**
YURTDIŞINDAKİ BANKALAR	**10 106**	**1 072**	**4 143**	**638**	**2 304**
MEVDUAT BANKALARI ARASI MEVDUAT	**74 224**	**182 148**	**196 259**	**238 708**	**583 453**

* Geçici.

(1) Bankalararası mevduat hariçtir

Tablo 35 **Mevduat Bankaları Kredileri** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
TARIM	**265 957**	**335 308**	**511 777**	**530 069**	**961 286**
Tarım Satış Koop. ve Birlikleri	141 418	151 591	185 012	142 070	342 226
Tarım Kredi Kooperatifleri	34 723	50 337	72 494	107 039	168 986
Diğer	89816	133 380	254 271	280 960	450 074
SANAYİ	**459 295**	**557 177**	**525 613**	**860 587**	**1 751 020**
Madencilik	30 865	19 741	13 382	25 383	54 630
Enerji	—	10 673	4 546	2 301	93 083
İmalat	428 430	526 763	507 685	832 903	1 603 307
ESNAF VE SANATKAR	**62 926**	**91 399**	**125 792**	**164 852**	**257 510**
İNŞAAT	**41 865**	**70 527**	**129 667**	**249 860**	**594 433**
Konut	20 396	34 775	68 770	154 304	386 328
Bayındırlık	21 469	35 752	60 897	95 556	208 105
TURİZM	**2 809**	**2 563**	**3 067**	**5 164**	**7 729**
İÇ TİCARET	**148 286**	**284 204**	**481 517**	**560 108**	**842 812**
DIŞ TİCARET	**124 283**	**437 064**	**592 889**	**696 703**	**972 784**
İhracat	93 729	379 157	547 170	560 904	716 524
İthalat	30 554	57 907	45 719	135 799	256 260
DİĞER MALİ KURULUŞLAR	**621**	**6 017**	**9 029**	**18 122**	**16 634**
DAĞITILAMAYAN	**212 646**	**21 302**	**38 118**	**63 786**	**200 416**
	1 318 688	**1 805 561**	**2 417 469**	**3 149 251**	**5 604 624**
MEVDUAT BANKALARI ARASI KREDİ	**4 683**	**1926**	**2 881**	**4 283**	**720**

* Geçici.

Tablo 36 **Kalkınma ve Yatırım Bankaları** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
KULLANIM					
KASA	**45**	**84**	**113**	**169**	**252**
DIŞ VARLIKLAR	**913**	**1 941**	**3 108**	**4 360**	**8 989**
MERKEZ BANKASI	**704**	**589**	**532**	**4 250**	**192**
KAMU İDARELERİ	**5 005**	**4 448**	**4 047**	**35 269**	**31 863**
Kredi	—	—	—	—	—
Tahvil	3 374	3 378	3 282	4 050	6 126
Diğer	1 631	1 070	765	31 219	25 737
KAMU GİRİŞİMLERİ	**172 983**	**250 649**	**304 025**	**333 055**	**418 236**
Kredi	172 467	239 539	281 940	299 321	330 651
Tahvil	—	—	—	—	—
İştirak	516	1 935	2 693	2 695	2 699
Diğer	—	9 175	19 392	31 039	84 886
ÖZEL GİRİŞİMLER VE HANEHALKI	**83 911**	**125 761**	**178 987**	**300 871**	**390 301**
Kredi	72 748	105 845	146 214	235 682	315 386
Tahvil	—	—	—	—	—
İştirak	3 272	4 844	11 554	24 770	29 750
Diğer	7 891	15 072	21 219	40 419	45 165
MEVDUAT BANKALARI	**1 886**	**4 186**	**3 920**	**7 585**	**17 686**
Kredi	—	—	—	—	—
Tahvil	—	—	—	—	—
Diğer	1 886	4 186	3 920	7 585	17 686
ÖDENMEMİŞ SERMAYE	**14 831**	**18 431**	**296 592**	**203 058**	**188 611**
TAŞINIR VE TAŞINMAZ DEĞERLER	**696**	**1 103**	**3 384**	**8 079**	**15 569**
DAĞITILAMAYAN	**7 644**	**17 428**	**24 657**	**26 586**	**59 918**
	288 618	**424 620**	**819 365**	**923 282**	**1 131 617**
KAYNAK					
DIŞ YÜKÜMLÜLÜKLER	**70 721**	**94 190**	**124 206**	**218 858**	**317 908**
MERKEZ BANKASI	**53 748**	**66 877**	**75 800**	**36 455**	**49 723**
Kredi kullanımı	53 453	66 582	75 505	36 455	49 723
Diğer	295	295	295	—	—
KAMU İDARELERİ	**46 077**	**74 932**	**69 923**	**98 524**	**127 074**
KAMU GİRİŞİMLERİ	**3**	**142**	**3 796**	**522**	**98**
ÖZEL GİRİŞİMLER VE HANEHALKI	**6 691**	**8 397**	**7 695**	**16 100**	**40 495**
Tahvil	1 025	2 365	3 981	6 254	25 615
Diğer	5 666	6 032	3 714	9 846	14 880
MEVDUAT BANKALARI	**1 423**	**6 521**	**9 256**	**17 822**	**16 284**
Kredi kullanımı	—	5 212	8 342	17 684	16 147
Tahvil	1 423	1 309	914	138	137
Diğer	—	—	—	—	—
DİĞER MALİ KURULUŞLAR (1)	**63 578**	**62 004**	**109 149**	**86 492**	**104 838**
Tahvil	63 578	62 004	109 149	86 492	104 838
Diğer	—	—	—	—	—
SERMAYE HESAPLARI	**31 345**	**82 620**	**375 963**	**392 107**	**416 002**
Sermaye	25 400	72 400	358 000	358 000	366 000
Yedek akçeler	5 884	10 137	17 843	29 940	43 861
Karşılıklar	61	83	120	4 167	6 141
DAĞITILAMAYAN	**15 032**	**28 937**	**43 577**	**56 402**	**59 195**

* Geçici.

(1) Kalkınma ve yatırım bankaları dışındaki diğer mali kuruluşlar.

Tablo 37 **Kalkınma ve Yatırım Bankaları Kredileri** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
SANAYİ	**218 436**	**315 866**	**392 941**	**491 582**	**594 628**
Madencilik	6 254	7 251	7 217	12 455	1 228
Enerji	23 817	34 790	42 184	47 583	56 074
İmalat	188 365	273 825	343 540	431 544	537 326
ULAŞIM ve HABERLEŞME	**24 563**	**24 563**	**24 563**	**24 563**	**24 563**
TURİZM	**2 216**	**4 955**	**10 650**	**18 858**	**26 846**
	245 215	**345 384**	**428 154**	**535 003**	**646 037**

* Geçici.

Tablo 38 **Kredi Stoku** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
MERKEZ BANKASI DOLAYSIZ	**495 175**	**522 661**	**589 085**	**565 233**	**916 931**
Kamu idareleri	261 895	266 234	338 612	528 350	794 545
Kamu girişimleri	233 280	256 427	250 473	36 883	122 386
MEVDUAT BANKALARI	**1 318 688**	**1 800 349**	**2 409 127**	**3 131 567**	**5 588 477**
Kamu idareleri	17 463	16 799	37 962	54 213	90 288
Kamu girişimleri	142 707	150 279	178 254	148 878	631 289
Özel girişimler ve hanehalkı	1 157 897	1 632 466	2 192 224	2 928 038	4 866 413
Sigorta şirketleri	621	805	687	438	487
KALKINMA ve YATIRIM BANKALARI	**245 215**	**345 384**	**428 154**	**535 003**	**646 037**
Kamu idareleri	—	—	—	—	—
Kamu girişimleri	172 467	239 539	281 940	299 321	330 651
Özel girişimler ve hanehalkı	72 748	105 845	146 214	235 682	315 386
	2 059 078	**2 668 394**	**3 426 366**	**4 231 803**	**7 151 445**

* Geçici.

Tablo 39 **Para Stoku** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985*
M1 (dar tanım)	**972 043**	**1 341 911**	**1 940 982**	**2 252 668**	**3 159 500**
Dolaşımdaki para	280 641	411 871	547 541	735 523	1 046 842
Vadesiz ticari mevduat	458 468	651 235	806 061	1 042 635	1 552 772
Vadesiz tasarruf mevduatı	220 892	270 276	562 047	442 700	539 987
Diğer mevduat	7 579	5 194	5 849	29	8
Merkez Bankası'ndaki mevduat	4 463	3 335	19 484	31 781	19 891
M2A	**1 483 758**	**2 290 285**	**3 163 421**	**4 788 617**	**7 254 128**
Vadeli tasarruf mevduatı	511 715	948 374	1 222 439	2 535 949	4 094 628
M2 (geniş tanım)	**1 637 191**	**2 554 140**	**3 288 447**	**5 178 997**	**8 233 144**
Vadeli ticari mevduat	2 884	6 295	11 191	116 624	296 853
Mevduat sertifikası	150 549	257 560	113 835	273 756	682 163
M3	**2 140 161**	**3 174 087**	**3 978 672**	**5 933 172**	**9 283 309**
Resmi mevduat	157 373	218 491	361 737	569 108	895 278
Merkez Bankası'ndaki diğer mevduat	345 597	401 456	328 488	185 067	154 887

* Geçici.

Tablo 40 **İhraç Edilen Menkul Değerler** Milyon TL

	1981	1982	1983	1984	1985
KAMU KESİMİ	**135 000**	**74 730**	**249 010**	**1 028 986**	**2 607 133**
Devlet iç borçlanma tahvilleri	70 000	69 730*	239 010	225 000	1 191 347
İç istikraz hazine bonoları	65 000	—	—	793 986	1 415 786
Devlet Yatırım Bankası tahvilleri	—	—	—	—	—
T. Emlak Kredi Bankası tahvilleri	—	5 000	10 000	—	—
Gelir Ortaklığı Senetleri	—	—	—	10 000	—
ÖZEL KESİM	**41 288**	**122 768**	**112 242**	**75 622**	**112 213**
Tahvil	15 981	13 245	16 343	11 778	36 185
Hisse Senedi **	25 307	109 523	95 899	63 844	75 578
Kâr - Zarar ort. belgesi	—	—	—	—	450
TOPLAM	**176 288**	**197 498**	**361 252**	**1 104 608**	**2 719 346**

Kaynak : Sermaye Piyasası Kurulu, T. Emlak Kredi Bankası,

* 9730 Milyon TL lık bölümü özel amaçlı tahvillerdir

** Borsa kotuna alınan

Tablo 41 **Uluslararası Rezervler** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
ALTIN (1)	**155**	**155**	**155**	**800**	**1 040**
BRÜT DÖVİZ REZERVLERİ	**1 571**	**1 873**	**2 098**	**3 099**	**2 615**
Merkez Bankası	928	1 080	1 253	1 239	1 020
Bankalar	643	793	845	1 860	1 595
BRÜT ULUSLARARASI REZERV (2)	**1 726**	**2 027**	**2 253**	**3 899**	**3 655**
Muhabir borçları (Overdrafts)	69	48	164	417	376
NET REZERVLER (3)	**1 657**	**1 979**	**2 089**	**3 482**	**3 279**

(1) 1984 sonunda altın 216.65 dolar/ons, 1985 sonunda ise 277.00 dolar/ons üzerinden değerlendirilmiştir.

(2) Uluslararası rezervler altın ve brüt döviz rezervlerinin toplamıdır.

(3) Net rezervler brüt uluslararası rezervler eksi muhabir açıklarıdır.

Tablo 42

Dış Ticaret

	Milyon TL		Milyon ABD doları			
	İthalat	İhracat	Dış ticaret hacmi	İthalat	İhracat	Dış ticaret dengesi
1963	6 216	3 313	1 056	688	368	— 320
1964	4 878	3 697	948	537	411	— 126
1965	5 193	4 174	1 036	572	464	— 108
1966	6 522	4 415	1 209	718	491	— 227
1967	6 217	4 701	1 207	685	522	— 163
1968	6 934	4 468	1 260	764	496	— 268
1969	7 275	4 832	1 338	801	537	— 264
1970	10 348	6 408	1 537	948	589	— 359
1971	17 725	9 090	1 848	1 171	677	— 494
1972	22 346	11 876	2 448	1 563	885	— 678
1973	29 797	18 037	3 403	2 086	1 317	— 769
1974	53 124	21 197	5 310	3 778	1 532	— 2 246
1975	68 987	20 075	6 140	4 739	1 401	— 3 338
1976	82 941	30 775	7 089	5 129	1 960	— 3 169
1977	104 882	31 338	7 549	5 796	1 753	— 4 043
1978	113 290	55 358	6 887	4 599	2 288	— 2 311
1979	178 505	75 744	7 330	5 069	2 261	— 2 808
1980	613 267	221 498	10 819	7 909	2 910	— 4 999
1981	1 002 356	530 716	13 636	8 933	4 703	— 4 230
1982	1 461 425	937 311	14 589	8 843	5 746	— 3 097
1983	2 127 081	1 298 945	14 963	9 235	5 728	— 3 507
1984	4 034 897	2 608 332	17 890	10 757	7 133	— 3 624
1985	5 994 853	4 252 949	19 302	11 344	7 958	— 3 386

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 43

Dış Ticaret Endeksleri

1973=100

	İhracat			İthalat			Ticaret hadleri	
	Fiyat		Miktar	Fiyat		Miktar		
	TL	ABD doları		TL	ABD doları		TL	ABD doları
1975	134.4	128.3	79.2	168.0	165.1	133.4	80.0	77.7
1976	153.0	133.3	104.7	188.9	167.0	143.7	81.0	79.8
1977	191.5	146.2	84.8	233.1	184.1	149.9	82.2	79.4
1978	274.1	154.9	106.9	361.0	209.8	97.2	75.9	73.8
1979	437.5	182.4	85.5	605.3	247.5	84.4	72.3	73.7
1980	1 193.6	215.8	84.8	2 055.3	379.2	96.8	58.1	56.9
1981	1 571.9	191.3	136.2	2 879.7	367.3	116.8	54.6	52.1
1982	2 129.7	178.9	165.1	4 168.9	360.3	119.8	51.1	49.7
1983	2 621.6	158.0	171.4	5 191.7	323.8	136.1	51.0	49.0
1984	4 283.1	159.7	199.4	7 572.3	288.6	173.0	56.6	55.3
1985*								
1984 I	3 701.0	164.0	199.4	8 578.0	302.7	139.9	43.1	54.2
II	3 972.6	157.7	186.2	7 309.7	299.7	156.9	54.0	53.0
III	4 711.5	167.0	161.5	8 677.4	318.2	157.4	54.3	52.5
IV	4 700.9	153.2	250.6	7 571.0	254.1	241.2	62.1	60.3

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

* 1985 yılında endeks yayınlanmamıştır

Tablo 44 **İhracatın Sektörel Dağılımı** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
TARIM	**2 219**	**2 141**	**1 881**	**1 749**	**1 719**
BİTKİSEL ÜRÜNLER	1 923	1 699	1 485	1.382	1 441
Hububat	110	130	187	92	63
Meyva	735	581	526	565	528
Sebze	60	72	65	81	96
Diğer	1 018	916	707	644	754
HAYVANCILIK ÜRÜNLERİ	258	390	362	323	244
Canlı hayvanlar	233	351	305	238	176
Yün, kıl	18	29	23	20	17
Diğer	7	10	34	65	51
SU ÜRÜNLERİ	27	24	20	20	21
ORMAN ÜRÜNLERİ	11	28	14	24	13
MADENCİLİK ve TAŞOCAKÇILIĞI	**193**	**175**	**189**	**240**	**244**
METALİK OLMAYAN TAŞOC. ÜRÜN.	161	149	156	199	190
MADEN CEVHERLERİ	32	26	32	40	53
YAKIT MADDELERİ	—	—	1	1	1
İMALAT SANAYİİ	**2 291**	**3 430**	**3 658**	**5 144**	**5 995**
TARIMA DAYALI SANAYİ	412	568	670	809	647
Gıda sanayii ve yan ürünleri	367	497	569	650	550
Diğer	45	71	101	159	97
PETROL TÜREVLERİ	107	344	232	409	372
DİĞER	1 772	2 518	2 756	3 926	4 976
Çimento	198	207	81	56	44
Kimya sanayii mamulleri	94	148	120	173	266
Deri kösele mamulleri	82	111	192	401	484
Dokumacılık mamulleri	803	1 057	1 299	1 875	1 790
Seramik cam mamulleri	102	104	108	146	190
Demir, demir dışı metal san. ma.	130	408	486	662	1 084
Makina sanayii mamulleri	64	116	103	118	378
Taşıt araçları, malzeme, parçalar	117	110	126	135	147
Diğer	182	257	241	360	593
	4 703	**5 746**	**5 728**	**7 133**	**7 958**

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 45 **İthalatın Sektörel Dağılımı** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
TARİM	**125**	**176**	**138**	**418**	**375**
BİTKİSEL ÜRÜNLER	71	122	55	312	242
Hububat ve baklagiller	58	105	33	286	183
Yağlı tohumlar	4	1	2	5	31
Diğer	9	16	20	21	28
HAYVANCILIK ÜRÜNLERİ	52	53	81	99	105
Yün, kıl	41	41	65	63	63
Ham deriler, postlar	5	6	9	27	32
Diğer	6	6	7	9	10
SU ÜRÜNLERİ	—	—	—	—	1
ORMAN ÜRÜNLERİ	2	1	2	7	27
MADENCİLİK ve TAŞOCAKÇILIĞI	**3 478**	**3 740**	**3 442**	**3 644**	**3 626**
METALİK OLMAYAN TAŞ-OCAKÇILIĞI ÜRÜNLERİ	116	73	75	54	63
MADEN CEVHERLERİ	65	41	49	65	75
YAKIT MADDELERİ	3 294	3 625	3 317	3 525	3 487
DİĞER	3	1	1	—	1
İMALAT SANAYİİ	**5 330**	**4 927**	**5 655**	**6 695**	**7 342**
TARIMA DAYALI SANAYİ	230	175	205	434	487
Gıda sanayii ürünleri	169	106	102	275	299
Hayvani ve nebati yağ	106	103	94	232	216
Diğer	63	3	8	43	83
İşlenmiş orman ürünleri	26	29	24	49	46
Dokumaya elverişli işlem görmüş elyaflar	34	39	78	82	86
Diğer	1	1	1	28	56
PETROL TÜREVLERİ	621	221	423	264	290
DİĞER	4 479	4 531	5 027	5 997	6 565
Kimya sanayii	1 199	893	1 146	1 340	1 294
Gübreler	225	51	120	127	183
İlaç ve boya	827	708	876	1 027	957
Diğer	147	134	150	186	154
Lastik ve plastik sanayii mamulleri	243	236	252	359	343
Dokumacılık mamulleri	78	103	98	117	146
Seramik cam mamulleri	40	34	58	63	62
Demir çelik sanayii mamulleri	607	592	818	862	1 060
Demir dışı metal sanayii mamulleri	141	122	200	220	224
Madeni eşya sanayii mamulleri	23	37	34	34	38
Makina sanayii mamulleri	1 189	1 316	1 449	1 618	1 551
Elek. ve elektronik mak. cih. eşya.	403	376	402	573	663
Taşıt araçları, malzeme, parça	360	605	448	517	813
Diğer	196	217	122	294	371
	8 933	**8 843**	**9 235**	**1 0757**	**11 344**

Kaynak : Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 46 **Ülkelere Göre İhracat ve İthalat** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
İHRACAT					
AET	**1 503**	**1 755**	**2 010**	**2 732**	**3 547**
Federal Almanya	643	707	838	1 280	1 391
İtalya	246	327	423	501	502
Fransa	216	195	181	201	215
İngiltere	148	189	247	261	539
Hollanda	96	105	141	181	213
Belçika-Lüksemburg	94	88	107	190	162
Diğer	60	144	73	118	525
ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA	**1 964**	**2 754**	**2 629**	**2 929**	**3 338**
Irak	559	610	320	934	961
Libya	442	235	184	142	59
İran	234	791	1 088	751	1 079
Suudi Arabistan	187	358	365	378	430
Diğer	542	760	672	724	809
A.B.D.	**268**	**252**	**232**	**368**	**506**
İSVİÇRE	**264**	**324**	**286**	**358**	**128**
S.S.C.B.	**194**	**124**	**89**	**139**	**190**
JAPONYA	**35**	**43**	**37**	**37**	**43**
DİĞER	**475**	**494**	**445**	**570**	**206**
	4 703	**5 746**	**5 728**	**7 133**	**7 958**
İTHALAT					
AET	**2 519**	**2 466**	**2 596**	**2 974**	**3 547**
Federal Almanya	940	1 009	1 053	1 172	1 369
İtalya	372	415	510	629	658
Fransa	400	263	218	243	514
İngiltere	434	434	441	443	468
Hollanda	166	158	182	212	218
Belçika-Lüksemburg	153	147	148	199	235
Diğer	54	40	44	76	85
ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA	**3 568**	**3 665**	**3 654**	**3 827**	**3 658**
Irak	1 564	1 309	947	944	1 137
Libya	789	919	793	661	621
İran	515	748	1 222	1 548	1 265
Suudi Arabistan	410	477	269	216	226
Diğer	290	212	423	458	409
A.B.D.	**589**	**814**	**695**	**1 073**	**1 149**
İSVİÇRE	**533**	**330**	**266**	**234**	**187**
S.S.C.B.	**164**	**107**	**238**	**313**	**221**
JAPONYA	**206**	**357**	**349**	**405**	**507**
DİĞER	**1 354**	**1 104**	**1 437**	**1 931**	**2 075**
	8 933	**8 843**	**9 235**	**10 757**	**11 344**

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 47 **Yatırım, Tüketim ve Hammadde İthalatı** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
YATIRIM MALLARI	**2 207**	**2 324**	**2 317**	**2 659**	**2 887**
İnşaat malzemesi	167	210	201	218	231
Makine ve teçhizat	2 040	2 114	2 116	2 411	2 656
TUKETİM MALLARI	**179**	**181**	**242**	**474**	**647**
HAMMADDELER	**6 547**	**6 338**	**6 676**	**7 624**	**7 810**
	8 933	**8 843**	**9 235**	**10 757**	**11 344**

Kaynak : Devlet İstatistik Enstitüsü.

Tablo 48 **Kaynakların Çeşidine Göre İthalat** Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
PROGRAM İTHALATI	**8 116**	**7 983**	**8 539**	**9 898**	**8 883**
Liberasyon	7 125	7 624	8 270	9 754	8 859
Tahsisli	831	272	163	17	19
Anlaşmalı	160	87	106	67	5
DİĞER İTHALAT	**817**	**860**	**696**	**919**	**2 461**
	8 933	**8 843**	**9 235**	**10 757**	**11 344**

Kaynak : Devlet İstatistik Enstitüsü

Tablo 49 **Ödemeler Dengesi** Milyon ABD doları

	1982	1983	1984	1985
A. CARİ İŞLEMLER				
İhracat FOB	**5 890**	**5 905**	**7 389**	**8 255**
Transit ticaret	144	177	255	296
İhracat	5 746	5 728	7 134	7 959
İthalat FOB	—8 518	—8 895	—10 331	—11 230
Transit ticaret	— 112	— 134	— 193	— 227
İthalat (CIF)	—8 843	—9 235	—10 757	—11 613(1)
Navlun ve sigorta	437	474	619	610
Dış Ticaret Dengesi	**—2 628**	**—2 990**	**— 2 942**	**— 2 975**
Diğer mal ve hizmet gelirleri	2 038	2 041	2 366	3 148
Turizm ve dış ticaret gelirleri	373	420	548	1 094
Diğer gelirler	1 665	1 621	1 818	2 054
Diğer mal ve hizmet giderleri	—2 539	—2 664	— 2 945	— 3 184
Turizm ve dış seyahat giderleri	— 149	— 128	— 277	— 324
Dış borç faiz ödemeleri	—1 465	—1 441	— 1 586	— 1 753
Diğer giderler	— 925	—1 095	— 1 082	— 1 107
TOPLAM	**—3 129**	**—3 613**	**— 3 521**	**— 3 011**
Karşılıksız transferler (özel) : Gelir	2 189	1 569	1 901	1 782
Mültecilerle ilgili transferler	0	0	0	0
İşçi Dövizleri	2 140	1 513	1 807	1 714
Diğer	49	56	94	68
Karşılıksız transferler (özel) : Gider	0	— 20	— 16	— 20
Karşılıksız transferler (resmi)	105	236	229	236
İşçi Dövizleri	67	50	74	60
Diğer	38	186	155	176
Cari işlemler dengesi	**— 835**	**—1 828**	**— 1 407**	**— 1 013**
B. SERMAYE HAREKETLERİ (Rezerv hariç)	**163**	**690**	**193**	**1 050**
Dolaysız yatırımlar	55	46	113	99
Dolaylı yatırımlar	0	0	0	0
Diğ. uzun vad. sermaye hareketleri	27	— 389	44	— 699
Kullanımlar	980	677	1 151	1 159
Ödemeler	— 953	—1 066	— 1 107	— 1 858
Kısa vadeli sermaye hareketleri	81	1 033	36	1 650
Varlıklar (2)	— 181	177	— 1 625	127
Bankaların mevcudu (3)	—	—	— 1 074	415
Verilen krediler	— 181	177	— 551	— 288
Yükümlülükler	262	856	1 661	1 523
C. NET HATA NOKSAN	**— 75**	**507**	**317**	**— 808**
D. ÖDEMELER DENGESİ FİNANSMANI	**902**	**622**	**1 002**	**676**
E. KARŞILIK KALEMLERİ	**13**	**161**	**— 171**	**370**
GENEL DENGE	**168**	**152**	**— 66**	**275**
F. REZERV HAREKETLERİ	**— 168**	**— 152**	**66**	**— 275**
IMF	133	112	— 141	— 255
Resmi rezervler	— 301	— 264	207	— 20

(1) 269 milyon dolar altın ithalatı dahildir.

(2) Parasal yetkililerin 1982 ve 1983 yılında ticari bankalar üzerinde doğrudan kontrolu olduğu varsayımı ile 1983 yılı banka rezervleri resmi rezervler kalemi içerisinde yer almıştır.

(3) Kur farkı dahildir.

Ödemeler Dengesindeki Bazı Kalemlerin Ayrıntıları

Milyon ABD doları

	1982	1983	1984	1985
İHRACAT FOB	**5 890**	**5 905**	**7 389**	**8 255**
Transit Ticaret	144	177	255	296
İhracat	5 746	5 728	7 134	7 959
İTHALAT FOB	**8 518**	**8 895**	**10 331**	**11 230**
Transit Ticaret	112	134	193	227
İthalat CIF	8 843	9 235	10 757	11 613
Navlun ve Sigorta	—437	—474	—619	—610
Dışarıda Yerleşik	(219)	(198)	(278)	(285)
DİĞER UZUN VADELİ SERMAYE HAREKETLERİ	**27**	**—389**	**44**	**—699**
Avrupa Konseyi İskan Fonu	80	113	171	107
Proje Kredileri	754	508	733	923
Borç Ödemeleri	—953	—1 066	—1 104	—1 858
Diğer	146	56	244	129
KISA VADELİ SERMAYE HAREKETLERİ	**81**	**1 033**	**36**	**1 650**
Varlıklar	—181	177	—1 625	126
Verilen Krediler	0	—105	—573	—296
Rezervler (Tic. Bankalar)	0	0	—1 074	415
Diğer	—181	282	22	7
Yükümlülükler	262	856	1 661	1 524
Kredi Mektuplu Döv. Tev. Hesabı	344	433	528	400
Dış Ticaret Finansmanı	69	107	543	472
DÇM	112	61	—585	—43
Döviz Tevdiat Hesabı	0	83	461	180
Sağlanan Krediler	27	57	166	283
Banker Kredileri	0	70	130	237
Diğer	27	— 13	36	46
Muhabir Açıkları	—304	116	253	—56
Diğer	14	— 1	295	288
ÖDEMELER DENGESİ FİNANSMANI	**902**	**622**	**1 002**	**676**
TCMB	0	200	300	500
IBRD	265	213	381	126
ABD Kredisi	400	64	85	—
OECD	82	145	39	—
Diğer	155	0	197	50
KARŞILIK KALEMLERİ	**13**	**161**	**—171**	**370**
Değerleme Farkları	13	161	—171	370

Tablo 50 **Dış Borç Bakiyesi** Milyon ABD doları, dönem sonu

	1981	1982	1983	1984	1985*	Kullanılmayan
	(Vade'ye göre)					
KULLANILMIŞ BORÇ BAKİYESİ	**16 861**	**17 619**	**18 385**	**21 288**	**25 012**	**5 694**
Orta ve uzun vadeli	14 667	15 455	15 346	16 782	18 395	5 694
Kısa vadeli	2 194	2 164	3 039	4 506	6 617	—
	(Borç alana göre)					
ORTA VE UZUN VADELİ	**14 667**	**15 455**	**15 346**	**16 782**	**18 395**	**5 694**
Kamu (KİT'ler dahil)	10 268	11 497	11 439	12 791	14 330	5 377
Merkez Bankası	3 227	3 053	3 067	3 093	3 175	—
Özel Sektör	1 172	905	840	898	890	317
KISA VADELİ	**2 194**	**2 164**	**3 039**	**4 506**	**6 617**	—
Kamu (KİT'ler dahil)	45	73	194	215	230	—
Merkez Bankası	1 116	1 031	2 190	2 509	3 543	—
Özel Sektör	1 033	1 060	655	1 782	2 844	—
	(Borç verene göre)					
ORTA VE UZUN VADELİ	**14 667**	**15 455**	**15 352**	**16 782**	**18 395**	**5 694**
Uluslararası Kuruluşlar	3 857	4 531	4 916	5 434	6 103	2 130
IMF	1 322	1 455	1 572	1 426	1 326	—
IBRD, IDA, IFC	1 783	2 115	2 488	3 028	3 470	1 971
EIB	427	420	393	370	429	77
ERF	287	384	399	554	801	14
IDB	23	117	22	12	35	45
OPEC Fonu	15	40	40	40	35	—
IFAD	—	—	2	4	7	23
İkili Anlaşmalar	6 712	7 115	6 566	7 305	8 013	2 439
OECD Ülkeleri	5 901	6 146	5 613	6 168	6 776	1 833
OPEC Ülkeleri	449	587	535	602	637	245
Diğerleri	362	382	418	535	600	361
Ticari Bankalar	3 257	3 229	3 262	3 693	4 014	1 125
Özel kesim (Garantisiz Tic. Borç.)	841	580	608	350	265	—
KISA VADELİ	**2 194**	**2 164**	**3 039**	**4 506**	**6 617**	—
İslam Kalkınma Bankası (IDB)	45	73	94	65	30	—
İkili Anlaşmalar	459	68	—	—	—	—
Ticari Bankalar	184	146	392	941	1 465	—
Özel Kesim	1 506	1 877	2 553	3 500	5 122	—
(Yurtdışında yerleşik vat. hesapl.)	(473)	(817)	(1 251)	(1 778)	(2 678)	—
(Döviz Tevdiat Hesapları)	—	—	(83)	(544)	(724)	—
	(Kredi çeşidine göre)					
ORTA VE UZUN VADELİ	**14 667**	**15 455**	**15 352**	**16 782**	**18 395**	**5 694**
Proje ve Program Kredileri	10 238	11 321	11 250	12 266	13 593	4 364
Uluslararası Para Piyasası Kredileri	651	720	902	1 642	2 279	1 125
Ertelenmiş Borçlar	3 206	2 859	2 710	2 401	2 000	—
DÇM'ler	2 077	1 996	1 886	1 651	1 420	—
Banker kredileri	429	429	429	400	315	—
Üçüncü taraf borçları (TPRC)	100	84	45	—	—	—
Garantisiz ticari borçlar	600	350	350	350	265	—
Özel Krediler	572	555	490	473	523	205
KISA VADELİ	**2 194**	**2 164**	**3 039**	**4 506**	**6 617**	—
Kamu Sektörü	1 161	1 104	1 737	2 663	3 755	—
Banker kredileri	—	—	65	195	432	—
Muhabir açıkları	69	48	164	417	376	—
Kredi Mektuplu Döv. Tev. Hesabı	473	817	1 251	1 778	2 678	—
Petrol kredileri	459	68	—	—	—	—
Diğer	160	171	257	273	269	—
Özel Sektör	1 033	1 060	1 302	1 843	2 862	—
DÇM'ler	473	585	647	61	18	—
Kabul kredileri	230	276	318	703	1 093	—
Pre-finansman kredileri	330	199	254	414	609	—
Döviz Tevdiat Hesapları	—	—	83	544	724	—
Diğer	—	—	—	121	418	—

* Geçici

Kaynak : Kısa vadeli borç dışındaki veriler Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

Tablo 51 **Ticari Banka Kredileri** Milyon ABD doları, dönem sonu

	1981	1982	1983	1984	1985
Ticari Banka Kredileri	**3 257**	**3 229**	**3 262**	**3 693**	**4 014**
Merkez Bankası	**3 227**	**3 053**	**3 067**	**3 093**	**3 145**
Garantili	95	—	—	49	33
Garantisiz	526	544	707	993	1 377
Ertelenmiş Borçlar	2 606	2 509	2 360	2 051	1 735
DÇM'ler	2 077	1 996	1 886	1 651	1 420
Banker Kredileri	429	429	429	400	315
Üçüncü taraf borçları	100	84	45	—	—
Özel Sektör	—	—	—	**75**	**102**
Kamu Sektörü	**30**	**176**	**195**	**525**	**767**
Garantili	—	15	7	128	264
Garantisiz	30	161	188	397	503

Kaynak : Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

Tablo 52 **Proje ve Program Kredileri** (Taahhüt bazında) Milyon ABD doları

	1981	1982	1983	1984	1985
Proje ve Program Kredileri	**2 261,0**	**1 762,6**	**1 868,8**	**2 306,8**	**4 203,6**
Proje Kredileri (1)	**1 022,0**	**1 005,1**	**1 208,7**	**1 695,8**	**3 591,7**
Program Kredileri	**1 239,0**	**757,5**	**660,1**	**611,0**	**611,9**
İkili Anlaşmalar	**808,0**	**251,5**	**144,4**	**175,0**	**254,3**
OECD	658,0	251,5	144,4	175,0	104,3
Suudi Arabistan	150,0	—	—	—	150,0
Uluslararası	**431,0**	**506,0**	**515,7**	**436,0**	**357,6**
IBRD	300,0	304,5	300,8	376,0	172,4
IDB	63,0	96,3	90,0	60,0	55,0
ERF	43,0	105,2	124,9	—	130,2
OPEC Fonu	25,0	—	—	—	—

Kaynak : Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

(1) İhracat kredilerini kapsamaktadır.

IMF'den Kullanım ve Ödemeler

Tablo 53

Milyon Özel Çekme Hakkı (SDR)

	1981	1982	1983	1984	1985
Stand-by Anlaşmasına göre Brüt Kullanımlar	400,0	300,0	346,2	168,8	—
Telafi Edici Finansman Kolaylıklarından (Compensatory Financing Facility) Brüt Kullanımlar	—	—	—	—	—
Rezerv Tranş'dan Brüt kullanımlar	—	—	—	—	—
Toplam Brüt kullanımlar	400,0	300,0	346,2	168,8	—
Brüt ödemeler	91,0	116,4	168,3	210,8	247,5
Net kullanım	309,0	183,6	177,9	—42,0	—

Kaynak: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ve IFS Şubat 1986

OECD Taahhütleri ("Pledge") ve Kullanımlar

Tablo 54

Milyon ABD dolar

Yıllar	Pledge	1981	1982	1983	1984	1985	Kullanılmayan (2)
1981	973,8	521,2	96,4	96,0	2,6	97,9	130,9
1982	719,5	—	200,0	170,7	289,2	19,5	40,1
1983	578,4(1)	—	—	218,5	138,5	140,9	80,5
1984	236,6	—	—	—	175,0	16,3	45,3
1985	156,3	—	—	—	—	100,0	56,3
	2 664,6	**521,2**	**296,4**	**485,2**	**605,3**	**374,6**	**353,1**

Kaynak: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı

(1) Miktarlar yeni ihracat kredilerini içermektedir.

(2) Bu kolondaki bazı miktarlar çeşitli projeler için tahsis edilmiştir.

Not: Türkiye'ye yardım Konsorsiyumu ülkeleri Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Federal Almanya, İtalya, Hollanda, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleridir.

"Pledge" miktarları ile kullanım veya kullanılacak miktarlar arasındaki fark Pledge vadelerinin sona ermesinden veya Pledge'lerin iptalinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 55

6224 Sayılı Kanun ve 30 Sayılı Karar'a Göre Faaliyet Gösteren Şirketlerin Sektörel Dağılımı (31.12.1985 itibariyle)

Sektörler	Toplam Yabancı Sermaye İçindeki Payı %	Faaliyet Gösteren Şirket Sayısı	Faaliyet Gösteren Şirketlerin Toplam Sermayesi (Milyon TL)	Toplam Yabancı Sermaye (Milyon TL)	Toplam Sermaye İçindeki Yabancı Sermaye Payı %
Tarım	**2.92**	**7**	**13 952**	**6 101**	**43.73**
Madencilik	**0.39**	**4**	**1 070**	**813**	**75.98**
İmalat	**56.70**	**202**	**323 098**	**118 169**	**36.57**
Pişmiş kil ve çimento ürünleri	0.59	6	4 024	1 237	30.74
Çimento	0.36	1	5 400	765	14.17
Kimya	7.28	31	20 159	15 185	75.33
Elektrikli cih. ve elektronik	5.30	21	21 286	11 052	51.92
Gübre	0.46	1	2 065	976	47.26
Gıda ve içki	11.84	27	46 049	24 687	53.61
Orman ürünleri	0.55	7	3 943	1 158	29.37
Cam	0.85	3	18 450	1 783	9.66
Demir-çelik	5.80	8	67 175	12 102	18.02
Makina	3.81	15	22 202	7 941	35.77
Madeni eşya	1.18	14	9 587	2 472	25.78
Demirdışı metaller	0.60	3	8 160	1 262	15.47
Plastik	0.34	4	2 885	719	24.92
Kağıt ve selüloz	0.83	5	3 640	1 750	48.08
Dokuma	3.76	21	16 643	7 840	47.11
Lastik	1.77	4	6 636	3 702	55.79
Taşıt araçl. ve yan sanayi	10.27	18	60 239	21 405	35.53
Uçak	0.11	2	500	245	49.00
Diğer	1.00	11	4 055	1 888	46.56
Hizmetler	**39.99**	**208**	**126 863**	**83 327**	**65.68**
Turizm	4.77	20	19 960	9 943	49.81
Ticaret	5.01	123	13 762	10 457	75.98
Bankacılık	21.03	19	59 225	43 839	74.02
Kara taşımacılığı	0.73	4	2 363	1 534	64.92
Deniz taşımacılığı	5.73	3	23 930	11 956	49.96
Diğer	2.72	39	7 623	5 598	73.44
Toplam	**100.00**	**421**	**464 983**	**208 410**	**44.82**

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı

Tablo 56

6224 Sayılı Kanun ve 30 Sayılı Karar Uyarınca Verilen Yabancı Sermaye İzinleri

Yıllar	Faaliyet Gösteren Şirket Sayısı (1)	İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarı (Milyon $)	Kümülatif (Milyon $)
1979	91	228.1	228.1
1980	100	97.0	325.1
1981	127	337.5	602.6
1982	170	167.0	829.6
1983	185	102.7	932.3
1984	267	271.0	1 203.3
1985	421	234.5	1 437.8

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı

(1) 6224 sayılı Kanun ve 30 sayılı Karar uyarınca faaliyet gösteren firmalar, Türk Ticaret Siciline kayıtlı olanları kapsamaktadır.

Tablo 57

SINIFLARINA GÖRE FİİLİ PERSONEL DURUMU (31.12.1985)

ŞUBELER	Kadro	Gen. İd. Hiz.		Teknik Hiz.		Sağlık Hiz.		Avukat Hiz.		Eğt. Öğr. Hiz.		Yardımcı Hiz.		TOPLAM		Sözleşmeli		
	Adedi	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Toplam
İDARE MERKEZİ	2 576	820	768	16	24	12	10	4	5	5	3	66	410	924	1 220	7	30	2 181
ANKARA ŞUBESİ	457	198	176	—	—	—	—	1	—	—	—	—	24	199	200	—	—	399
ANK. KAMBİYO ŞB.	362	157	144	—	—	1	1	1	—	—	—	6	22	165	167	—	—	332
İSTANBUL ŞUBESİ	736	295	221	—	1	3	2	1	1	—	—	26	106	325	331	1	2	659
İST. KAMBİYO ŞB.	829	354	224	3	4	3	4	3	1	—	—	25	91	388	324	—	—	712
İZMİR ŞUBESİ	400	108	146	3	5	2	1	—	—	—	—	15	70	128	222	—	5	355
İZMİR KAMBİYO ŞB.	271	110	91	—	1	2	—	—	—	—	—	14	34	126	126	—	2	254
ADANA ŞUBESİ	210	75	94	—	1	—	—	—	—	—	—	8	19	83	114	—	1	198
BURSA ŞUBESİ	173	65	80	—	1	—	—	—	—	—	—	4	18	69	99	—	1	169
MERSİN ŞUBESİ	139	59	55	—	1	—	—	—	—	—	—	7	11	66	67	—	1	134
SAMSUN ŞUBESİ	138	43	63	—	—	—	—	—	—	—	—	6	15	49	78	1	—	128
İZMİT ŞUBESİ	133	38	52	—	1	1	—	—	—	1	—	8	14	48	67	—	3	118
ESKİŞEHİR ŞUBESİ	108	32	54	—	1	—	—	—	—	—	—	2	13	34	68	—	1	103
GAZİANTEP ŞUBESİ	112	32	56	—	1	—	—	—	—	—	—	5	8	37	65	—	1	103
TRABZON ŞUBESİ	105	22	48	—	1	—	—	—	—	—	—	4	13	26	62	—	1	89
ANTALYA ŞUBESİ	117	40	50	—	1	—	—	—	—	—	—	5	12	45	63	—	1	109
EDİRNE ŞUBESİ	96	27	45	—	1	—	—	—	—	—	—	3	9	30	55	—	1	86
KAYSERİ ŞUBESİ	117	25	59	—	1	—	—	—	—	—	—	2	12	27	72	—	1	100
KONYA ŞUBESİ	118	22	70	—	1	1	—	—	—	—	—	3	14	26	85	—	1	112
İSKENDERUN ŞB.	117	45	52	—	—	—	—	—	—	—	—	3	8	48	60	1	—	109
DİYARBAKIR ŞB.	97	20	53	—	1	—	—	—	—	—	—	5	11	25	65	—	1	91
ERZURUM ŞUBESİ	100	13	57	—	1	—	—	—	—	—	—	3	13	16	71	—	1	88
DENİZLİ ŞUBESİ	110	27	66	—	1	—	—	—	—	—	—	4	10	31	77	—	1	109
MALATYA ŞUBESİ	81	19	45	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8	21	53	—	1	75
VAN ŞUBESİ	83	16	40	—	1	—	—	—	—	—	—	3	11	19	52	—	1	72
BANKNOT MAT. ŞB.	715	205	146	7	80	3	1	—	2	—	—	13	131	227	360	—	—	587
	8 500	**2 867**	**2 955**	**29**	**130**	**28**	**19**	**10**	**9**	**6**	**3**	**242**	**1 107**	**3 182**	**4 223**	**10**	**57**	**7 472**
		5 822		**159**		**47**		**19**		**9**		**1 349**		**7 405**		**67**		**7 472**

Banknot Matbaası Şubesi İşçi Sayısı : 213

TOPLAM : 7 865

31.12.1984'de Personel Mevcudu : 7 640

FARK : 45

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Tablo 58 **ŞUBE TEMSİLCİLİK VE BÜROLARI**

Şubeler	Açılış Yılı	Personel Sayısı 1985 Yılı Sonu	
Adana	1969	198	
Ankara	1931	399	
Ankara Kambiyo	1982	332	
Antalya	1963	109	
Bursa	1969	169	
Denizli	1974	109	
Diyarbakır	1955	91	
Edirne	1963	86	
Erzurum	1959	88	
Eskişehir	1954	103	
Gaziantep	1956	103	
İskenderun	1951	109	
İstanbul	1931	659	
İstanbul Kambiyo	1960	712	
İzmir	1932	355	
İzmir Kambiyo	1983	254	
İzmit	1983	118	
Kayseri	1968	100	
Konya	1974	112	
Malatya	1977	75	
Mersin	1933	134	
Samsun	1933	128	
Trabzon	1963	89	
Van	1978	72	
Banknot Matbaası	1958	587	(Ayrıca 213 işçi çalıştırılmaktadır.)
Temsilcilikler ve Bürolar :			
Zürih Temsilciliği (İsviçre)	1962	2	
Frankfurt Temsilciliği (F. Almanya)	1976	4	
Londra Temsilciliği (İngiltere)	1977	3	
New York Temsilciliği (A.B.D.)	1977	2	
Rotterdam Temsilciliği (Hollanda)	1984	4	
Berlin Bürosu (F. Almanya)	1982	3	
Düsseldorf Bürosu (F. Almanya)	1983	2	
Hamburg Bürosu (F. Almanya)	1983	2	
Münih Bürosu (F. Almanya)	1983	2	
Hannover Bürosu (F. Almanya)	1983	2	
Stutgart Bürosu (F. Almanya)	1983	2	

1984 - 1985 BİLANÇOLARININ

A K T İ F

	31.12.1984 Milyon TL.	31.12.1985 Milyon TL.
ALTIN MEVCUDU (Uluslararası standartta)	**354 172**	**597 003**
DÖVİZ BORÇLULARI (Konvertibl)	**548 265**	**585 472**
UFAK PARA	**288**	**338**
DAHİLDEKİ MUHABİRLER	**284**	**7**
KREDİLER :	**879 943**	**1 299 641**
Kamu Kurumları :		
Hazineye Kısa Vadeli Avans	528 350	794 545
Hazine Kefaletini Haiz Bonolar :		
Kamu İktisadi Kuruluşları	—	—
İktisadi Devlet Teşekkülleri	36 883	122 386
Tahvil Üzerine Avans (DYB)	—	—
Ticari Senetler	—	14 008
Altın ve Döviz Üzerine Avaans	—	—
Mevduat Karşılıklarından Özel Finansman (1789 S.K. Mad. 11 ve 1823 S.K. Mad. 70)	42	38
Bankalar :		
Ticari Senetler	87 435	48 956
Tarım Senetleri	5 045	4 916
Tahvil Üzerine Avans	6 091	6 926
Orta Vadeli Krediler :		
Sınai	174 925	241 833
Tarımsal	—	—
İhracatı Teşvik Fonu Kredisi	—	3 883
Mevduat Karşılıklarından Tarımsal Finansman (1211 S.K. Mad 40)		
Tarım Kooperatifleri (T.C. Ziraat Bankası) :		
Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri :		
Destekleme	8 318	859
Üreticiyi Güçlendirme	—	—
Tarım Kredi Kooperatifleri	27 364	41 203
Diğer :		
Altın ve Döviz Üzerine Avans	—	—
Menkul Kıymetler Tanzim Fonu	4 300	55
Tasarrufları Koruma Fonu	1 190	20 033
TAHVİLLER CÜZDANI	**60**	**60**
GAYRİMENKUL VE DEMİBAŞLAR	**10 374**	**14 494**
İTFAYA TABİ HESAPLAR	**3 235 273**	**4 436 402**
MUHTELİF :	**926 047**	**1 830 063**
Altın (Uluslararası standartta olmayan)	11 062	18 538
Döviz :		
Hariçteki Muhabirler	72 243	89 817
Diğer Döviz Hesapları	662 471	929 363
Dahildeki özel bankalarla yapılan röpor mua.	—	—
Sair hesaplar	180 271	792 345
T O P L A M	**5 954 706**	**8 763 480**

KARŞILAŞTIRILMASI

PASİF

	31.12.1984 Milyon TL.	31.12.1985 Milyon TL.
TEDAVÜLDEKİ BANKNOTLAR	**972 609**	**1 393 546**
DÖVİZ ALACAKLILARI (Konvertibl)	**184 542**	**215 647**
MEVDUAT	**1 278 772**	**1 630 394**
Resmi :		
Hazine ve Genel Bütçeli İdareler	22 258	94 781
Kamu İktisadi Kuruluşları	13 094	2 253
İktisadi Devlet Teşekkülleri	18 495	17 224
Diğer Kamu Kuruluşları	14 195	24 553
Sair	867	309
Bankalar :		
Resmi Bankalar	6 317	18 714
Diğer Bankalar	59 662	88 483
Yurt Dışındaki Baankalar	—	—
Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu	2 661	10 191
Mevduat Karşılıkları (1211 S. K. Mad. 40)	997 534	1 338 420
Muhtelif :		
Bloke	2 399	3 416
Diğer	27 714	31 158
Uluslararası Kuruluşlar ve Dış Yardım Karşılık :		
Uluslararası Kuruluşlar	113 576	892
Dış Yardm Karşılıkları		
Amerikan Yardım Karşılıkları		
ALTIN ALACAKLILARI	**4 441**	**14 250**
MUHTELİF :	**3 488 258**	**5 477 307**
Ödenecek Senet ve Havaleler	274	2 751
Muhtelif Karşılıklar (Akreditif ve İç İstikraz Karşılıkları)	3 296	3 798
Muhtelif Mahiyette Depozitolar	83 989	59 222
Döviz :		
Hariçteki Muhabirler	78 768	134 978
Diğer Döviz Hesapları	3 045 575	5 133 339
Sair Hesaplar	276 356	143 219
SERMAYE	**25**	**25**
İHTİYAT AKÇESİ	**15 499**	**20 444**
Adi İhtiyat	7 157	8 125
Fevkalâde İhtiyat	2 865	3 252
Hususi (Bankamız Kanunu Madde 59)	39	39
İlerde Vukuu Muhtemel Zarar Karşılığı (70 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Madde 32)	25	25
Değer Artış Fonu (2791 S. Kanun Madde 14)	5 413	9 003
PROVİZYONLAR	**5 720**	**10 020**
KÂR	**4 840**	**1 847**
TOPLAM	**5 954 706**	**8 763 480**

DÜZELTMELER

Sayfa	Satır	Doğru	Yalnış
Grafikler ve Açıklamaları	40	28	27
29	Son	Not : Beşinci bölümde dipnotlar ile mevzuat bölümüne atıflar yapılmaktadır.	
36	5	Şeklindeki	Şeklirdeki
51	24	5. Muhtelif	5. Muuhtelif
52	3	Yurtdışından	Yurdışından
53	2	794.545.300.000,00	794.545.500.000,00
53	34	Oluşmaktadır.	Oluşmuktadır.
54	5	Kanun'un	Kanunu'nun
54	43	C. Dahildeki Özel Bankalarla yapılan röpor işlemleri —,—	
56	5	Dahildeki	Dahilindeki
71	15	(27.9.1985 18881)	(27.9.1985)
114	4	18 391	18 385
114	5	15 352	15 346
114	8	15 352	15 346
114	9	11 445	11 439
114	31	Özel Kesim	Özel Kesim (Garantisiz Tic. Borç.)
114	37	(Dresdner Hesabı)	(Yurtdışında yerleşik Vat. Hesapl.)
120	24	Diğer	İhracatı Teşvik Fonu Kredisi
120	25		Mevduat Karşılıklarından Tarımsal Finansman (1211 S.K. Mad. 40)
121	7	Hazine, Genel ve Katma Bütçeli İdareler	Hazine ve Genel Bütçeli İdareler.
121	15		Yurtdışındaki Bankalar
121	21		Uluslararası Kuruluşlar ve Dış Yardım Karşılık :
121	23		Dış Yardım Karşılıkları
121	24		Amerikan Yardım Karşılıkları

NOT : Bilgisayar yazıcılarında Türkçe harfle yazma sorunu henüz çözülemediği için grafiklerdeki yazılar Türk harflerine yakın İngiliz harfleriyle yazılmıştır.

Aylık İstatistik ve Değerlendirme Bültenlerinde sunulan verilerin kullanıldığı grafiklerde anılan yayındaki kodlar parantez içinde gösterilmiştir.

S005550
T.C. MERKEZ BANKASI